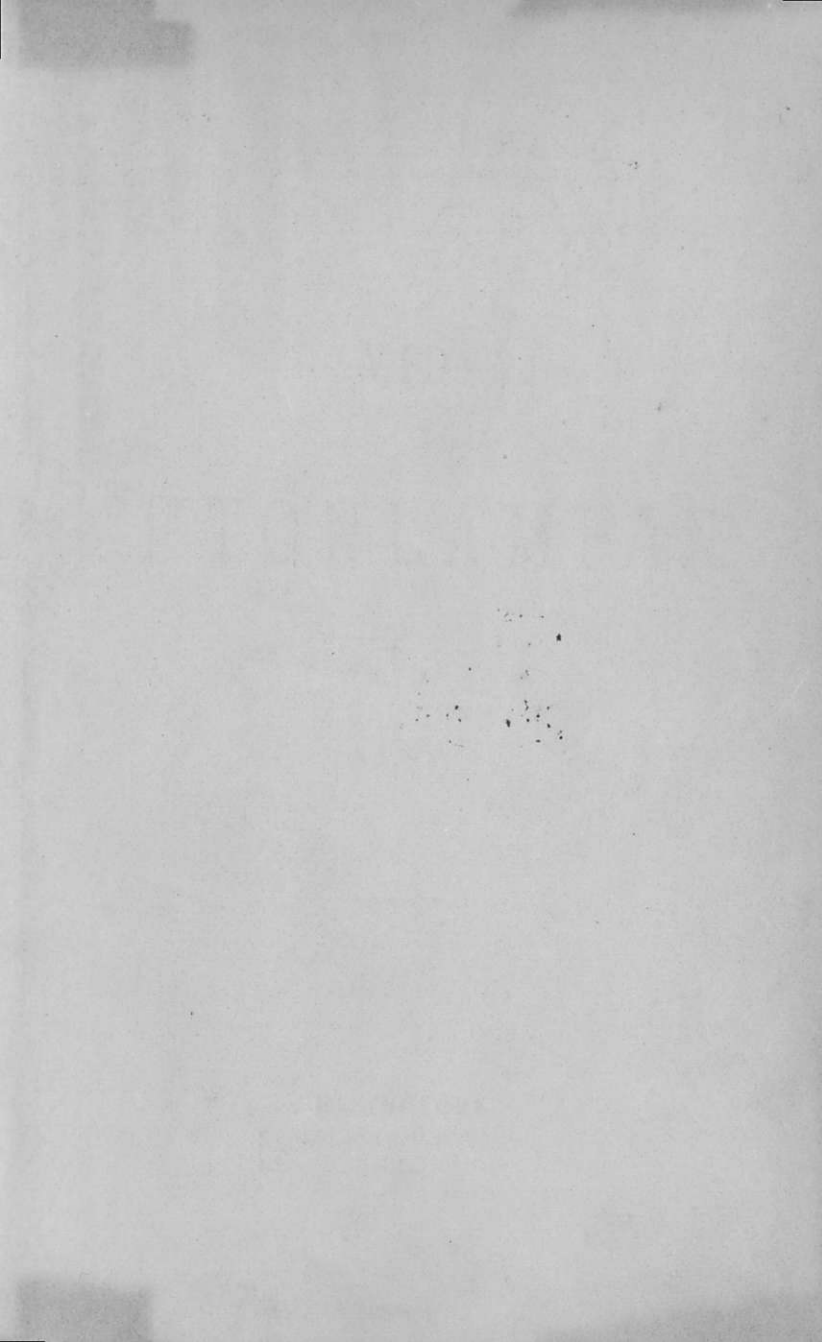

UNIV. BIBLIOTH.
* 1900 *
HELSINGFORS

Nya
Skizzer och Noveller.

VID

AFTONLAMPAN

AF

AINA

HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & Cos FÖRLAG
1893.

HELSINGFORS

VICTOR PETERSSON & C:os TRYCKERI-AKTIEBOLAG

1893.

Innehåll.

	Sid.
„Gumman“	1
Utan ansvar	11
Från Karkumäki by	25
Pliktens väg	37
„Det var en gång“	62
På landet	80

„Gumman.“

Från vårt barnsliga begrepps ståndpunkt ansågo vi, att hon var mycket gammal och vår jollrande tunga kallade henne „gumman“. Nu vet jag, att hon på den tiden var en medelålders kvinna, fastän kampen för dagligt bröd och mångahanda bekymmer gjort henne åldrad i förtid.

Vi voro de yngsta i hemmet — småflickorna, som man vanligen benämnde oss, — och hon var vår trofasta vårdarinna, ja vår lekkamrat. Då jag här nedan tecknar hennes bild, är det icke för att hålla den kvar i minnet, där den redan är inetsad för alltid, nej det är såsom en tacksamhetsgård, ett i ord klädt erkännande för hvad hon varit för oss, den goda, outtröttliga, älskande tjenarinnan. Ty att hon älskade oss, därpå tviflade vi aldrig.

„Gummans“ man var en skicklig snickare, men oftast oförmögen till arbete genom sin olyckliga böjelse för starka drycker — det var då på henne omsorgen om hushåll och barn föll — det var hon, som skulle

arbeta ihop hvad som behöfdes för familjens lifsuppehälle och nödtorftiga kläder. Eländet var mången gång stort, ty hvad hennes trägna händer förtjenade vid spinnrocken eller väfstolen det åtgick ofta att betäcka mannens brännvinsräkningar; det var nämligen i den gamla goda tiden, då husbehofsbränningen florerade och elddrycken stod att fås snart sagdt i hvarje gård. Dessa år voro tunga och fulla af bekymmer. Slutligen dog mannen, och barnen blefvo småningom stora nog att kunna sköta sig själfva och det fattiga hushållet. Lilla Elli i prästgården var ett klent och sjukligt barn, och hennes mor behöfde en trogen tålmodig sköterska — så kom hustrun till oss. Jag tänker äfven att befattningen såsom barnavårdarinna inbringade henne betydligt mer, än hvad hon förut kunnat förtjena, och därtill kom att prästgården låg helt nära den fattiga stugan. Hon kunde gå hem och se till de sina så ofta hon ville och sällan behöfde hon gå tomhändt. I ett stort hushåll betyda smulorna så ringa och gamla kläder yar det också råd på; prostinnan hade en gifmild hand, men så fanns det häller ingen, som kunde taga emot just smulor såsom „gumman“. Det var alltid en glädje att gifva något åt *henne*.

Som en behaglig dröm står den ännu för mig, den gamla hemtrefliga barnkammaren med sin sprakande skymmingsbrasa och sin obeskrifliga känsla af omhägnande trygghet. Det var där hon satt och berättade sina sagor för oss och sjöng sina sånger utan att tröttna, då vi på barnens vis begärde att få höra dem „ännu, ännu en gång“. Och så hon kunde hitta på lekar, just för små barn! Hon kände alla slags

gamla lustiga ordspråk och talesätt, många egna för orten, hon kunde härma fåglalåt och berätta hvad deras kvitter betydde, ja hon visste till och med hvad de stumma insekterna hade att förkunna om sig själfva. Jag kan ännu i denna dag aldrig se en nyckelpiga utan att tänka på hennes ord: „Förr då jag var nyckelpiga, nyckelpiga, sa' dom, att jag stal ett rödt sytråsnystan, ett stycke vax, en fingersax“, alt detta uttaladt så snabt som tungan kunde röras.

„Gumman“ hade också ett märkvärdigt godt sätt att locka den lilla sjuklingen Elli att äta, då hennes späda kropp nästan förtvinade af brist på matlust; huru aptitligt kunde icke hon arrangera ett litet mellanmål i skumrasket och sedan sjöng hon outtröttligt det lidande barnet till sömns om kvällen — om kvällen, då mörkret svepte sin vida mantel öfver stad och land, då den lilla nattlampan stillsamt brann i vår trygga barnkammare och tystnaden fick tunga. Ty att den kan tala, det veta vi ju alla, men jag har aldrig hvarken förr eller senare hört den hviska så; kanske susade den för barnaörat oförstådda aningsfulla ljud om det kommande lifvet, på hvars tröskel vi stodo.

„Gumman“ hade en vacker röst och ett outtömligt förråd af sånger, för det mesta folkvisor af alla slag. Några äro kanske längesedan uppskrifna från folkets läppar och satta till noter af unga ifriga forskare; till några hade hon själf författat orden ty „gumman“ var hvad man kallar „ett kvickhufvud“ och satte i sina unga dagar helt lätt en lustig situation på rim, samt fick äfven hela bygden att sjunga visan på någon bekant melodi; folkhumorns sätt att gissla nästans små

svagheter och löjligen sidor. Jag tror helt visst, att de gamla ännu påminna sig, hvilken munterhet hon väckte med sin: „En visa ny i kyrkoby, Om ett par sömma vantar, Som Kajsa ga' på Kalles da' För att di va' bikanta“.

För oss brukade hon sjunga: „Förgäfves uppå stigen jag dig att möta går“, „Jag är en liten lilja“ och „Den allre yngste grefven som uppå skeppet var“. Hon förstod så mästerligt rikta barnafantasin och göra dess värld underbart stor och förtrollande.

I allmänhet är sinnet för naturskönhet föga utbildadt hos menige man, med „gumman“ var förhållandet annorlunda; hon ägde detta sinne i hög grad. Med förtjusning förde hon oss, sedan vi vuxit större, ut i skog och mark, gjorde oss förtrogna med fåglarnas sång och blommornas färg, alla dessa naturens ljufva hemligheter, som upplåta sig för betraktarens blick och lärde oss framföralt att beundra Gud, Skaparen i Hans värk.

— Se huru härligt Herren gjort alt — brukade hon säga, det minsta kryp måste för våra barnaögon vittna om Hans storhet. Ett af vår barndoms förnämsta nöjen var också att göra en utfärd med „gumman“. Hon hade en liten kaffepanna just jämt för tre personer och i en korg packades ned koppar och bröd, socker och grädder — så bar det af till skogs för hela dagen. Öfveralt fanns det gröna gräsmattor, där man kunde slå sig ned och några stenar bildade en improviserad spisel; det var ett extra nöje att underhålla elden med torra grenar och, medan kaffet kokade, lärde „gumman“ oss att göra visplar af doftande björkkvistar

— det var oförlikneligt roligt. Ja, hvilka sorglöst glada stunder upplefde icke vi tre — två små barnsliga flickungar och hon, vårdarinnan med det barnafromma hjärtat, som gjorde sig så liten för att helt och fullkomligt kunna förstå oss. Jag kan ännu helt lifligt minnas den känsla af angenäm trötthet, som smög sig öfver oss, när vi efter en sådan utflykt vandrade hemåt, stärkta och öfvermätta af frisk luft och skogsdoft.

Det var också förtjusande att hälsa på i „gummans“ hem, den lilla grå välbekanta stugan i backslutningen, och där hände det stundom att vi med barnomens goda aptit höllo måltid på rykande potäter med salt därtill, nedsköljda med en klunk vatten ur den kristallklara källan, som var „gummans“ stolthet. Vi voro också lika säkra om att ej ens en kung hade rarare dricksvatten, som att „gummans“ potatis och salt smakade bättre än de läckraste rätter på middagsbordet därhemma.

Om julen åter brukade vi komma upp för att leka i halmen, som enligt bruket då var utbredd på golfvet, och god som hon var blef „gumman“ uppfinningsrik för att hitta på lustiga upptåg, som kunde roa de små gästerna. Naturligtvis höllo vi ock, på vårt barnsliga vis, henne räkning därför, i det vi egnade henne varma känslor af kärlek och beundran. Jag minnes huru man engång på skämt låtsade undra, huru vi kunde bry oss om en skrynkelig, gammal gumma; då smögo sig mjuka armar innerligt kring hennes hals och en liten jollrande röst lofvade beredvilligt med svamp och vatten utplåna alla rynkor — sedan skulle „gumman“ nog kunna täfla om skönhetspriset med hvem som hälst — det kunde vi trotsa på.

Så gingo åren; barnen växte upp och behöfde icke mer någon sköterska. „Gumman“ återvände till sitt hem, men sin plats i barnens hjärtan förlorade hon ej. De kommo visserligen till staden och började sin skolgång, men otaliga voro de små klottriga breflappar, som under vinterns lopp flögo bort till stugan i skogsbacken. Det är i grunden högst troligt, att endast englaögon kunde utgrunda betydelsen af alla dessa brokiga linier och slängar, men „gumman“ tydde dem på sitt sätt hon och gömde de barnsliga breffen som kära skatter.

Ännu återstod hoppet om somrarna och återseendet då, ännu fick hon hand i hand med sina små vänner ströfva genom skogen och mången stilla söndagseftermiddag beundra naturen från toppen af något högt bärg, ty hon älskade framföralt fria utsikter, och från sitt stugfönster kunde hon se långt bort öfver vida fält, genom hvilka landsvägen ormade sig fram.

Förändrade förhållanden skilde emellertid omsider „gumman“ från hennes skötebarn, då deras hem blef flyttadt längre bort. Hennes yttre omständigheter hade nu småningom förbättrats; ende sonen hade öfvertagit fadrens yrke och döttrarna blifvit gifta eller tagit tjänst — ännu voro sorgerna dock icke förbi. I blomman af sin ålder, lycklig och nygift borttrycktes „gummans“ yngsta mest älskade dotter af en svår sjukdom, lämnande sin späda flicka i modrens vård. Och hon, som kunde så varmt älska de små, hon fick nu åter en liten planta att omhulda och fostra. Med den djupa aldrig glömda saknaden efter den bortgångna tog „gumman“ sitt uppfostringskall an med ömhet och allvar;

jag tänker hon jollrade med liten Elin såsom förr med oss, men hon lärde henne tillika alt hvad hon själf kunde, tils flickan en dag stod där som en af bygdens täckaste tärnor, kunnig och snäll i alla husliga värf och mormoderns bästa ålderdomsglädje. „Gumman“ har sett sin Elin som brud, maka och mor och har fått vagga barnbarnbarn med sin skrumpna hand, denna hand som lifslångt arbete hårdnat och som nu blott motvilligt erkänner att dess styrka är förbi. Vid flera och åttio år har „gumman“ ännu i behåll sina fulla själsförmögenheter. Hon ser och hör och har ett beundransvärdt minne, särskildt för bevisade välgärningar och framfarna dagar. Kommer en af desse unge forskare vi nyss nämde till orten, visst är det till henne han går för att samla sägner och sånger. Det är mycket från ett långt lif hennes klara blick och lifliga uppfattning gömt och bevarat.

I hennes barndom stod 1808—9 års krig ännu i lifligt minne; hon har sett många själaherdar efterträda hvarandra på predikstolen i församlingens vackra kyrka, och grafvarna på kyrkogården, där hon ännu på sin höga ålderdom älskar att lustvandra en vacker söndagseftermiddag om sommaren, äro hennes gamla bekanta, om hvilkas innevånare hon kunde berätta många märkeliga ting, ty ända från „gamle baron“ och hans friherrinna känner hon ortens alla adelsfamiljer, och böndslägternas krönika har hon på sina fem fingrar.

Lifvet har varit en lång arbetsdag för „gumman“, nu börjar det att kvällas och aftonens frid har kommit. Hon har det godt efter sina enkla behof i det gamla hemmet, nu putsadt och uppsnyggadt af sonen och

där hon lefver omhuldad af barn och barnbarn, aktad af alla.

Ännu vill dock den värksamma gamla ej sitta sysslolös, nej, så fort vårsolen smält vinterns drifva och framlockat den första grönskan ända tils gräset förvissnar af nattfrosterne går hon i vall; i regn och solsken vandrar „gumman“ sakta efter sin skyddsling, en from rödbrun ko, som, instinktmässigt kännande sin gamla vårdarinnas krafter, aldrig tillåter sig några extravaganser, utan i säflig ro söker sin föda vid vägkanten. — Jag är utsliten nu — säger „gumman“ resigneradt — jag kan ingenting annat göra än se efter kuddan, och det är så roligt att ännu kunna vara till någon nytta här i världen. —

Till nytta — jag undrar just hvem som lefvat nyttigare än hon, den kära gamla „gumman“!

Jag kan icke förgäta vårt senaste möte med henne. Hon hade kommit för att råka sitt forna skötebarn som nu med man och barn skulle passera helt nära förbi hennes hem. När jag vill, kan jag ännu se den lilla krokiga gumman, som i sin bästa högtidsdrägt sträfvade uppför kyrkbacken just då vi kommo fram genom grinden. Huru lycklig hon var öfver att se oss, kan ej beskrivas, tårarna droppade från hennes milda ögon och läpparna darrade af rörelse, medan minsta fläkt tycktes kunna fälla den bräckliga gestalten. Men inom detta vissnade omhölje bodde ännu en frisk och lifskraftig själ och den skälfvande rösten återfick något af sin forna klang, då hon till afsked fattade våra händer och gaf oss sin välsignelse med på färden.

— Jag har lefvat länge — sade hon — men Guds godhet har aldrig öfvergifvit mig. När jag går här allena och vallar, tänker jag, att jag vill ingenting mer hafva i denna världen, jag önskar ingenting mer, men Jesus Kristus allena är min enda tanke, Han är mig alt i allo. —

Hon såg på oss med den gamla innerliga blicken ur sina vänliga ögon, och vi kände alla, att det var „gummans“ testamente till oss. Nu måste vi fara vidare — farväl, farväl kära gamla vän! — Farväl, — nickade hon — jag kan inte annat än välsigna er och alt som eder tillhör; må ni aldrig lida brist på något godt i alla edra lifsdagar, ni och edra barn och barnabarn och Herrans rikaste välsignelse vare öfver eder. — Hennes röst hade fått ett högtidligt uttryck, den ljud nästan som en återklang från långt förflutna tider, ett eko från gamla testamentets vördade älste — jag kunde ej annat, jag brast i tårar.

Ännu ett farväl, en handtryckning och vi hade förlorat henne ur sikte.

Det är något som alltid måste göra ett sådant afsked särskildt vemodigt nämligen tanken på att det kan vara det sista. Icke som skulle unga människor ej lika lätt som de gamla kunna skiljas för att aldrig träffas mer härnere, men det ligger i sakens natur att tänka så i fråga om en person, som själf känner sig så fullkomligt löst från lifvet, dess planer och förhoppningar. Hvarje sådan skilsmässa är dock tillika som ett ljuft minne, i hvilket ingen bitterhet någonsin smyger sig in, någonting fridfullt, spridande såsom en stilla

försonande glans öfver vårt eget lif, som ännu innesluter så mycken äflan och strid. Således ännu någonting godt, meddeladt af henne, som alltid unnat oss det bästa.

Med öm hand ville jag kring den vackra blida bilden kunna vira minnets gröna kransar, friska som vår trofasta tacksamhet mot „gumman“.

Utan ansvar.

Det var ett litet förtjusande bo, som kassör Borg hade redt åt sin unga hustru. Allting från det största till det minsta var elegant och stilfullt och ingenting saknades, som kunde bidraga till hemlifvets trefnad och komfort.

Några tyckte att han till och med slösat en smula och undrade om han satt sig i stor skuld för det fina hemmet; han hade ju haft ett fattigt hem och helt och hållet fått bryta sin bana i lifvet genom eget bemödande. Andra påminde emellertid att han numera hade utmärkta inkomster, som väl kunde tillåta några små extravaganser. Han var en sådan hygglig, charmant karl, kassör Borg, sade fruntimren och åtnjöt allmänt förtroende. Herrarne åter tyckte att han var en präktig kamrat, inte det minsta knusslig, utan glad och treflig i sällskap, därtill en utmärkt vitzare.

Lilla frun hade också blifvit förälskad i kassören från första ögonblicket af deras bekantskap. Hon var en anspråkslös småstadsflicka, men oändligen täck det

måste alla medgifva och därför undrade man icke häller stort öfver att Borg förälskat sig i de vackra blå ögonen, som så tillitsfullt och beundrande sågo upp till honom. Skönheten är och förblir en makt, som till och med stundom triumferar öfver penningeväldet.

Nåväl, nu voro de gifta och unga frun introducerad i det vackra hemmet, där hon gick omkring i en yrsel af förtjusning från morgon till kväll och tyst tänkte, att Edvard måste säkert vara bra rik, då de hade råd att bo så fint.

Därhemma hade de alltid fått hushålla så strängt, ty pappa — lektorn — hade en talrik familj att underhålla och hyste dessutom den föråldrade åsikten, att hvarje människa bör lefva efter sina tillgångar, om de ock vore än så begränsade. Det var också alldeles rätt tyckte Elna; hennes far var den bästa och ädlaste man hon kände, innan hon blef bekant med Edvard förstas! Hon hade således nog ett visst begrepp om huru pass dyrbar det nya hemmets inredning kunde vara, men efter Edvard hade medel att göra det så vackert för henne, var hon icke så litet stolt öfver sitt eleganta bo, om också tacksamheten för mannens stora kärlek, som uppenbarade sig i hela hennes omgifning, var vida öfvervägande.

Ack, hon skulle nog ha varit nöjd med den torftigaste lilla vrå, blott hon fått dela den med honom!

Det första året af sitt äktenskap lefde det unga paret mycket ute. Kassören ville låta sin lilla oerfarna hustru se och höra alt hvad hufvudstaden i nöjesväg kunde prestera. De besökte konserter och soiréer, men framföralt teatern, därifrån man vanligen gick för att

supera hos Kämpers tillsammans med några af kassörns ogifta kamrater. Det smakade utmärkt och ofta nog drack man en flaska champagne eller par till deserten.

De sågo också främmande hemma hos sig, och minst en kväll i veckan hade kassörn spelparti. Det var en sysselsättning, som Elna till en början hade svårt att förlika sig med. Hennes far rörde aldrig vid kort och hyste för all slags kortspel en verklig afsky; den djupa aktning barnen buro för fadrens åsikter hade äfven ingjutit hos dem värme för hans idéer, och då nu Elna såg detta nöje infördt i sitt nya hem, kunde hon ej underlåta att betrakta det med misstänksamma blickar.

Då hon talade med mannen om sina betänkligheter, skrattade han emellertid och kallade henne en liten gås, som inte visste att kortspel var ett högst fashionabelt tidsfördrif i de bästa sällskapskretsar; man spelade visserligen på pengar, men förlorade i värsta fall blott en bagatell, som man kunde återvinna nästa spelafton.

Det lät så öfvertygande, men Elna invände dock ännu något om pappas ogillande.

Kassörn fick ett litet satiriskt drag kring munnen: — Ja ser du min flicka, din far — hm — din far är en smula ensidig och gammaldags till sina åsikter, här i hufvudstaden skulle man anse dem — hm — smått löjliga. Bli inte ledsen, lilla vän, din aktning för svärfars omdöme är ju höjd öfver alt beröm, men fråga du hvarenda en i vår omgifning och öfveralt skall du möta samma syar. —

Elna ville mer än gärna blifva lugnad, och Edvard var i hennes tycke en auktoritet; dock kunde hon ej

hindra sig från att återkomma till ämnet en och annan gång, då hon var tillsammans med sina fru-bekanta. Edvard hade haft rätt, alla voro de af samma åsikt angående kortspel; ja många af fruntimren sutto själfva hela kvällen vid spelbordet. Hvarför kunde man ej lika gärna spela kort, som sitta med en virkning och förtala sin nästa — sade de.

Hvarför detta sista nödvändigt måste ställas upp såsom ett antingen — eller gentemot det första, kunde Elna aldrig fatta, men hon var ju också ännu så oerfaren och saknade världskänedom.

I början af andra året hämtade storken en liten parfvel till huset, som om möjligt ökade unga fruns lycka. Han var naturligtvis ett riktigt litet underbarn och därtill den snällaste lilla gosse i världen. Nu kunde Elna inte mer vara så mycket borta, och hon längtade icke häller efter några nöjen, då hon fick sysselsätta sig med sitt barn.

Kassörn öfvertalade henne par tre gånger att gå ut, men sedan blef han van vid att hon stannade hemma. Själf var han ofta borta och dröjde till långt inpå nätterna; han tyckte om kamratsällskap, det visste Elna ju, men hon låg likväl vaken i timtal för att lyssna efter steg i trappan. Ibland längtade hon också så förskräckligt efter hans sällskap om kvällarna sedan gossen somnat, men förebrå honom för att han lämnade henne allena, det kunde hon ej, då han alltid var glad och vänlig i hemmet och mån om att uppfylla hennes önskningsar.

Ja Edvard hade värkligen ett ovanligt godt lynne det hade hon alltid sagt, men det kom en tid, när Elna

med oro märkte, att han icke var som förr; de hade då varit gifta i par år. Det kunde till exempel hända, då gossen hade ondt för tänder och kinkade, att fadren blef otålig och stängde sig in på sitt rum med en vresig förklaring — att man aldrig fick ro där i huset för barngnäll —, att han fann fel på maten och snäste tjenarne. Till och med Elna själf fick någon gång uppbära en oförtjent förebråelse; någonting var altså i olag, det märkte hon genast med kärlekens skarp-synthet. Hon grubblade emellertid fåfängt därpå och slutade med att tro på en begynnande magkatarr, ty Edvard såg inte frisk ut och magkatarr var en sjukdom, som tog på humöret, det hade hon hört sägas.

Kassörn fortfor under hela denna tid att tillbringa sina kvällar ute, ja han dröjde om möjligt ännu längre borta än förut, och Elna blef helt blek om kinderna af nattvak och oro för honom; oftast råkades de under dagens lopp blott vid måltiderna.

En afton kom han dock hem, innan hon ännu hunnit gå till sängs och berättade, att han följande dag måste göra en affärsresa till Petersburg för bolagets räkning. Han tog själf fram kappsäck och resväska, men då Elna hjälpte honom att packa ned kläderna, märkte hon, att han var mycket blek och såg trött och nervös ut.

— Du är inte frisk Edvard — sade hon plötsligt och blef sittande med klädesborsten i ena handen och tofflorna i den andra.

— Åh, jag mår fullkomligt väl — svarade han kort.

— Ack, Edvard! — hon kastade reseffekterna ifrån sig och grep båda hans händer — du är sjuk

du har bekymmer, hvarför får jag inte dela dem med dig? —

— Nonsens, barn, — jag är frisk som en girs, och bekymmer har väl enhvar utan att behöfva lasta dem på andra! Kryp du lugnt till kojs, vi hinna nog lägga in resten i morgon; om det är något åt mig, så kommer det af att jag känner mig litet trött efter dagens ansträngningar. Seså, Elna, godnatt nu och sof sött! —

Men Elna kunde inte sofva; hela natten låg hon och lyssnade på, huru mannen talade i sömnen, medan han oroligt kastade sig fram och åter i bädden.

På morgonen voro de tidigt uppe, kassören läste igen kappsäcken och drack i hast en kopp kaffe, han kunde ju sedan frukostera under vägen — sade han. Elna följde honom till stationen, hon visste ej hvarför, men hon kände sig så beklämd och ängslig denna morgon, och när mannen kysste henne till afsked, brast hon i tårar, fastän han tröstade henne med att deras skiljsmessa ju ej skulle blifva långvarig. Om par tre dagar kunde han vara hemma igen.

Då hon kom tillbaka, tyckte hon, att hemmet såg så besynnerligt tomt och öfvergifvet ut; gossen hade litet feber och ville hälst vara hos henne, men ehuru hon så mycket sysselsatte sig med honom, hade timmarne aldrig förr syntts henne så långa. Framemot middagen ringde det på, och tvänne af bolagets herrar begärde att få tala med henne. Hon blef skrämmd utan att veta af hvad orsak, lade gossen i hans lilla bädd och skyndade att möta de främmande. De sågo mycket allvarsamma ut och betraktade henne skarpt, och

plötsligt slog det henne att deras besök på ett eller annat sätt stod i samband med Edvard. Hon bleknade ända till läpparne och ropade ångestfullt: — Har någonting händt, är — han död?

De svarade nekande på den senare frågan och sporde tillika, om det var sant, att hennes man samma morgon rest bort. Elna blef förundrad; visste de icke af det — han hade ju rest i bolagets ärender.

Herrarne sågo på hvarandra och deras blickar telegraferade sinsemellan: — Hon vet ingenting; han har icke invigt hustrun i sina planer. — De upplyste nu om, att man samma förmiddag funnit en betydlig balans i bolagets kassa, för hvilken hennes man stod i ansvar och sedan de förgäfves väntat att se honom på kontoret, hade de slutligen velat i hans eget hem höra efter om ryktet, som berättat hans afresa samma morgon — ägde någon grund.

De uppmanade flere gånger fru Borg att inte oroa sig, kassörn skulle helt visst vid sin hemkomst ställa alt till rätta och efter några ytterligare frågor om mannens resa, samt hvad han sagt angående sin återkomst, togo de afsked af den unga frun.

Nästa dag visste hela staden att kassör Borg rymt, efterlämnande en balans på öfver hundra tusen mark, och att polisen satt sig i rörelse för att gripa honom.

Den skandalthungriga publiken kastade sig öfver denna händelse med glupsk aptit, den blef tuggad om och om igen, kryddad af diverse tillsatser och behörigen omstufvad; man kunde i flere dagar inte tala om någonting annat. Det allmänna rättsmedvetandet ifrade eftertryckligt för en sträng dom, blott man lyckades få

tag på brottslingen, men enskilda yttranden uttryckande en förhoppning att Berg måtte lyckas slingra sig undan, läto också höra sig. Antagligen hade han för längesedan gjort af med de resterande medlen, hvad blef då bolaget tjent med att få honom på tukthuset. Det var alltid obehagligt att se en herreman och därtill en bildad person inför rätta alldeles som en simpel tjuf, ja det värkade rent af depraverande på den stora massan.

Medan alla dessa olika diskussioner korsade hvarandra i hufvudstadens olika kretsar, satt kassörens öfvergifna unga hustru ensam med sitt lilla barn, förkrossad af de grymma beskyllningar tidningspressen lät hagla öfver honom, beskyllningar, hvilka hon omöjligt ville eller kunde sätta tro till. Tillika hyste hon dock en ousäglig oro för honom, ty att alt ej stod rätt till med hans affärer det började hon småningom fatta likasom att hans förändrade sinnesstämning och nervösa lynne under de föregående veckorna säkert borde sättas i förbindelse därmed. Blott Edvard skulle komma hem igen, skulle alt nog blifva klart, tänkte hon och vid minsta ljud i trappan trodde hon sig höra hans välbekanta steg. Hon hade ju hans löfte att hålla sig till, men när både tredje och fjärde dagen efter hans afresa förgått och tidningarnes utfall blefvo alt hätskare, begynte hon förtvifla. Hon kunde hvarken äta eller dricka; ingen blund slöt hennes ögonlock och äfven tårarnes lättnad var henne förnekad.

Så satt hon en afton sex dagar efter det mannen lämnat hemmet, då stannade plötsligt ett åkdon utanför paradingången och kraftfulla steg ljödo i trappan.

Elna prässade händerna mot hjärtat och vågade knapt andas, — nu måste det ju vara *han*, men när dörren gick upp, såg han sin fars högresta gestalt på tröskeln. Ett ögonblick stirrade hon förvirrad på det kära välkända ansiktet, i hvars allvarliga drag en oändlig ömhet stod att läsa, sedan kastade hon sig konvulsiviskt skälfvande i hans armar: — O pappa, pappa! — snyftade hon.

— Mitt stackars, älskade barn! — Fadren strök sakta hennes vackra blonda hufvud, som hvilade mot hans bröst.

— Pappa, de säga alla, att Edvard tagit de där olyckliga penningarna, ack pappa jag kan inte, vill inte tro det! Säg att det inte är sant? — Hon grep krampaktigt om hans arm, och hennes stora förtviflade ögon hängde sig fast vid hans läppar, men fadrens allvarliga sorgsna blick sade henne sanningen tydligare än de klaraste ord kunnat göra det. Sakta klagande gled hon ned på golvet och gömde ansiktet i händerna: — Ack Edvard, Edvard, hvarför gjorde du detta, du visste ju, att jag med glädje skulle delat fattigdom och nöd med dig! — mumlade hon.

Fadren såg sig omkring i det eleganta hemmet, där han nu för första gången befann sig och Elnas blick följde honom frågande. — Tror du att det var för att göra allting kring mig så vackert, som han föll — hviskade hon.

— Jag vet, att Edvard satt sig i skuld, då han gifte sig — sade lektorn — han hade god kredit och lätt att få penningar, han hyste inte häller såsom jag fasa för att taga upp lån, det har kommit ur modet i

våra dagar. — Den gamle herrn strök med handen öfver det rika gräsprängda skägget, som gaf honom ett så vördnadsbjudande utseende, medan ett drag af bittert vemod tecknade sig kring hans läppar.

— Ser du Elna — fortfor han därefter — det där var dock skulder dem han med klok hushållning af sina goda årsinkomster skulle kunnat återgälda, men Edvard tyckte om att lefva högt och dessutom — han gjorde åter en paus — dessutom hade han en olycklig böjelse, som nu först blifvit mig bekant — han var en passionerad kortspelare. Det var i detta bottenlösa svalg han kastade egna och andras penningar och sist — heder och samvete.

Elna vaggade sig fram och åter där hon satt hopkrumpen på mattan: — Edvard, Edvard — mumlade hon åter — hvad du än har gjort, så kan jag icke döma dig, du har varit för mig en så öm make och — jag älskar dig så innerligt. —

Ändtligen kommo tårarne med sin välgörande lindring till det stackars dödssårade hjärtat. Fadern tog henne i sina armar alldeles som då hon ännu var en liten flicka och bar henne till sängs och efter de många dygnens vaka grät hon sig slutligen i sömn, med sin fars trofasta hand hårdt sluten i sin.

* * *

Alla efterspaningar till trots, lyckades kassör Borg fortfarande undgå rättvisans händer. Bolagets direktörer voro förbittrade, ty man hade konstaterat ännu ytterligare några tusen marks balans och Borgs tillgångar voro, förutom det fina bohaget, så godt som inga.

Allmänheten som snart i par veckor hållits i spänning under väntan på det intressanta dramats vidare utveckling började tröttna och vända sitt intresse till någonting nyare. Det hade längesedan upptäckts att kassörns spelpassion varit främsta anledningen till hans brottslighet, och i följd häraf var man i det hela ganska tolerant mot „stackars Borg“. Han var ju i grund och botten en präktig karl, men — man kan ju inte rå för sina drifter. Att dömma honom för spelets skull, eller spelet för hans skull hade ju varit bizarrt. Det var publikens dom.

Fru Borgs far redde sig emellertid att föra sin dotter och hennes barn till föräldrahemmet, som kärleksfullt öppnade sin varma famn för de öfvergifna. Aftonen före deras afresa från hufvudstaden erhöll lektorn ett besök, som han mottog i sin svärsons rum, medan Elna söfde gossen till ro; det var en kassörns gamla vänner.

— Jag ansåg mig, det vill säga jag önskade, förrän hon reste, betyga fru Borg och er herr lektor min — hm — aktning — började kamrer Strömmer, en yngre herre, med en artig bugning för den gamle gråhårsmannen.

— Jag får förbindligen tacka å såväl egna, som min dotters vägnar — svarade lektorn på sitt gammaldags höfliga sätt. — Elna är för närvarande upptagen, och för resten må det gärna sägas att hon har svårt att se någon af sitt forna umgänge.

Kamrern bugade sig: — Ja det förstås, det vill säga jag menar — att fru Berg med sin finkänslighet — men för resten så ville visst ingen af oss fördöma

stackars Borg; det var synd om honom han hade på sista tiden en alldeles fatal otur vid spelbordet. Det tog på humöret förstås! —

— Och på hans kassa också! —

— Nåh, hvem vill nu precis påstå något sådant. —

— Hvert togo då de myckna penningarna vägen — utbrast lektorn smått retligt — i något hål måste han väl ha slängt dem, hvad gjorde han eljes att sticka sin hand i bolagets kassa? —

Den främmande såg helt förbluffad ut, hvad borde han väl tro, han som just kommit hit med föresatsen att tala så mildt som möjligt om stackars Borgs snedsprång, af hänsyn till släkten.

— Jag är fullkomligt öfvertygad om att Borg grep till denna yttersta utväg, med det fasta beslutet att vid första tillfälle åteställa penningarna — sade han — vår vän var inte någon vanlig tjuf, det måste vi komma ihåg.

— Ja så säges det alltid, men kom ihåg mina ord, unge man. Borgs brott, ja ty jag kallar det med dess rätta namn — Borgs brott söker sitt frö i tidsandan. I våra dagar uppfostrar man sina barn till ett lif utan ansvar, hvaraf följer att de taga allting lätt; de värsta förbrytelser anses såsom blott och bart förseelser och med heder och samvete räknar man icke så noga, ty det är tidsenligt att vara tolerant. Alla upplysta frisinnade menniskor hafva skrivit detta ord på sin fana. Jag vill inte betvifla er välmening, herr kamrer, men försök ej att slå blå dunst i ögonen på mig; ty jag har längesedan insett hvart det bär med ett lif utan ansvar. Hvad vittna de dagliga bedrägerierna,

de ständigt återkommande själfmorden, jo att man ingenting tror och ingenting hoppas. Ve oss syndare, må Gud förbarma sig öfver vårt mörker! —

Lektorn stod der högre och sträng, med djupt allvar öfver sina ädla fasta drag; här fanns ingenting mer att säga, hvarför också gästen skyndade sig att taga farväl och gå.

* * *

Några veckor senare erhöll Elna ett bref från sin man, däri han utan att nämna sin dåvarande vistelseort, meddelade, att han hoppades snart vara i trygghet på andra sidan Atlanten. Han bad henne ömt förlåta all den sorg han orsakat henne och talade gladt om framtiden och det nya hem han ville bygga åt dem, där-borta i frihetens förlofvade land. Elna grät både af sorg och glädje, då hon läste och omläste detta bref och hoppets slocknande stjärna började åter tindra för henne — men få dagar senare kom ett fruktansvärdt slag! Borg hade blifvit gripen af polisen, just då han stod i begrepp att gå ombord på en oceanångare i Hamburg, och i ett obevakadt ögonblick hade han ändat sitt lif med ett revolverskott.

Denna förskräckliga underrättelse, som Elna genom tidningen helt oförberedt erhöll, var för mycket för den svaga kvinnan. Hon föll i en svår hjärnfeber, som efter få veckors kval slutade hennes dagar, men ännu i yrseln fantiserade hon hela tiden om sin makes sista bref och resan öfver hafvet, som de skulle göra för att möta honom: — De vackra gröna vågorna föra oss fram till pappa — hviskade hon ibland — det ringer

tredje gången. Blif inte rädd min lille gosse, nu resa vi! — Ja, hon reste, men gossen stannade kvar.

Länge stod den gamle fadren bruten af sorgen vid sin älsklingsdotters bår, sedan gick han med tunga steg till barnets bädd och lade sin darrande hand på det lilla blonda hufvudet:

— O min Gud, du ser min vilja, styrk min kraft till att rätt uppfostra detta barn — bad han med skälfvande läppar — lär mig att djupt inpräglade hos honom lifvets ansvar, ansvaret för använda gåfvor och uppfyllda plikter, ansvaret för den korta flyende tiden och den långa omätliga evigheten. —

Från Karkumäki by,

I.

Hiltunens torp.

Hela byn finnes icke en uslare stuga än den, hvari Johan Hiltunen bor med sin familj. På honom slår det in hvad ordspråket säger, att „skomakaren själf är sämst skodd“, ty han är en skicklig byggmästare och mycket anlitad för hvarjehanda nybyggnader, medan hans egen koja håller på att ramla ned öfver honom. Fattigare hushåll träffar man icke håller på i den trakten, och barnskaran växer år efter år. Der finnes Hilma och Hjalmar, Emelia, Amalia och Lydia m. fl. Namnen kosta ingenting, och kan man också engång hafva någonting som annat folk.

Hustrun är af tatterslägt med bruna tindrande ögon och starka bländhvita tänder, som blixtra fram hvar gång hon skrattar. Hon ser stark och duktig ut, men har inte egentligen handlag för någonting, utan springer mest omkring i byn för att prata bort tiden hos grannarne.

Mannen åter — född österbottning — är en ovanligt kunnig människa. Utom timmermansyrket idkar han skomakeri, fuskar smått i läkarekonsten, botar sjuka kreatur, sätter in fönster och förstår sig på smidesarbete; dessutom har han insikter i kvinnoslöjd och kan helt behändigt sätta en väfstol i gång. Då Hiltunen gifte sig, sades det också allmänt, att han skulle komma att »lära upp» sin unga okunniga hustru, men som han tillhör den sortens folk, hvilka aldrig bli färdiga med någonting — „komslös“ kalla grannarne honom — blef det ingenting af med hennes uppfostran, och Hiltunens gumma kan till denna stund inte stort mer än föda småfolk till världen och knota på sin man. Det är ett undantagsfall, om hon får sina potåter ur jorden, innan marken fryser, och barnens kläder falla i trasor, medan de, då vintern kommer, springa barfota i snön. Deras fattigdom är ett allmänt erkänt faktum likasom hustruns slarf, men när hon sitter på stolkanten inne hos kaptenskan eller nämndemansvärdinnan och får en kopp kaffe till ersättning för någon intressant nyhet, hänger mannen långa stunder öfver bänken i grannens stuga — man kan icke afgöra, hvilkendera af dem, som öfverträffar den andra i att öda bort tiden.

Hustrun klagar öfver att „han“ — som hon säger — inte bryr sig om att reparera stugan, fastän dagen skiner in genom väggarna, eller ladugården, som håller på att sjunka ihop öfver den uthungrade förfrusna kon, och Hiltunen påstår, att „hon“ med sin vårdslöshet så vanskött hemmet att ingen kan trifvas där. Båda hafva rätt och båda hafva orätt — men ingendera erkänner sanningen och därför växer fattigdomen och smutsen

likaså. Hiltunens gumma sitter timmen ut med kosrlagda händer och ser på huru den flinka nämndemansmor spinner garn till sin nya sarsväf — sådant kan hon aldrig tänka sig — och Hiltunen sjelf har nu i tre år grubblat öfver, om han skall använda virket, som han då kom öfver, till att sätta in nya stockar i ladugården, eller att brädslå stugans knutar. Han kan omöjligt komma till något resultat i sina funderingar, och under tiden multna stockarne där de ligga i höstregn och vårblöta.

När fåren „storkna“ eller kon går ned sig i kärret om våren — illa födda och usla som de äro — säger man i Hiltunens stuga: Det var väl så bestämdt — och samma tröst har man, då barnen sjukna af köld eller osund föda och då frosten tager säden på den illa brukade åkerlappen.

— Det var väl så bestämdt! — Kanske lindrar den tanken bekymrens sveda, men — kanske söfver den också dådkraften till ro på Hiltunens torp.

II.

Grindilä Isaak.

Han tjenade som kusk på gården, en stadig bredaxlad karl med trygg hållning och friska vältecknade anletsdrag. Sitt hem hade han i den lilla stugan vid grinden — däraf namnet.

När han satt sig på kuskbocken och smackat ett tag åt hästen, drog han upp språklådan och började

berätta. Huru många riar de tröskat hos nämndemans, hvad kapten fick för sin „märr“ på sista marknaden och stående priset på mjöl i handelsboden, nystade han ur sig i en handvändning, ty alla bygdens angelägenheter hade han på sina fem fingrar. Dernäst kom turen till väderleken. Han var en spåman af äkta sorten. Bläste sydlig vind om vintern, hette det: — Nog kan det här sommarvädret stå på nu igen en tid, men bara vinden slår om till nordan, så ha vi snart vintern åter. —

Vintergatans olika utseende gaf också anledning till diverse förutsägelser, likaledes löffällningen och orrspelet, men hurudant väder det än blef, alltid hade Isaak förutsagt det. Om han slog i sten, så att det ekade i skogen, var det omöjligt att öfverbevisa honom — den vise mannen tog aldrig fel. Lika omöjligt var det också att bringa honom till förvåning, om man någongång för ombytes skull företog sig att berätta nyheter exempelvis från tidningarna. Det allra högsta man vid slika tillfällen kunde pressa ur honom var blott ett likgiltigt „nu kan det väl vara“ eller ett smått tviflande „må det?“. Aldrig såg man honom förvirrad eller bragt ur fattningen, snarare tycktes han från sin trygga själssäkerhets höjd, öfverlägset blicka ned på dem, som inte förstodo bättre än förundra sig och gapa åt alt som de hörde och sågo.

Att ställa en direkt fråga till honom var i de flesta fall fullkomligt lönlöst, ty att svara rakt på sak inlät han sig aldrig på. Frågade man till exempel: — Finnes det mjöl i handelsboden? — kunde han svara: — Nog köper man nu för tiden litet hvar stans. —

— Ja, men jag menar i närmaste boden? — — Ja si hvarför kan int vår handelsman sälja han som alla andra. — Han kunde gå kring en fråga som katten kring het gröt, utan att man blef klokare för det.

Hvad han ej ville ut med, det kunde man håller icke locka fram; alla försök strandade mot det orubbliga: — Ja vet int säja. —

Hans favoritämne först som sist var och förblef dock att skryta öfver sin hustrus duglighet, huru sparsam hon var, hvilken präktig mat hon lagade och huru driftig hon var både att spinna och väfva. Långa tider slutades detta beröm vanligen med ett: — Ja skulle inte fåren ha kolat af, så skulle Tilda nog ha väft ett riktigt „inmarigt“ grant byxtyg precis efter kapten-skans randning till sommaren, för se hon kan både fyrskaff och tvåskaff och syskon och tre i try“. —

Grindas Tilda var värkligen en rapper kvinna, som nog kunde hålla styr på sin karl. Det var inte håller bevisadt att Isaak någonsin skulle opponerat sig mot henne, eller nekat sitt bifall till något klokt förslag som runnit upp i hennes klippska hufvud. Lika litet hände det att han ensam inlät sig i handel och köpen-skap; enligt hans tanke borde man nämligen vid ett så viktigt företag alltid vara två, en som bjuder och en som prutar. Först då kunde man riktigt lura bod-herrarne och få sina varor för underpris.

Därför lämnade han också med fullt förtroende husets ekonomi i Tildas erfarna händer; det var hon som köpte alt som behöfdes ända från tändstickorna till Isaaks nya mössa, och huru hon än valde, alltid var det berömvärdt. Må dock ingen tro, att det föll

honom i sinnet att erkänna Tildas förtjenster i hennes egen närvaro, nej tvärtom tog han då ofta munnen full och bevisade manligen att han var herre i sitt hus. Ja det kunde till och med hända, om hustrun i sådana morska stunder, vågade sig fram med en invändning, att hon tystades ned med ett barskt: — Tig du kvinna — eller — hvad vet du annat än prata strunt. — Och då visade Tilda sig i sin fulla „prydno“ som en underdånig hustru, ty vanligen föll hon alldeles till föga inför mannens stortaliga visdom med ett lågmäldt: — Ja, nog är det väl så! —

Hvad hon tänkte i sitt hjärta må vara osagdt.

Och Grindilä Isaak bröstade upp sig och njöt af att hafva makten i handom — den människan var nu ej mycket värd, som trodde sig förstå något bättre än han.

Visst var det sant, att hans värld icke hade några vidder, att den nära nog stängdes vid socknegränsen, men i hans ögon var den nog så stor och intressant och gaf honom fullt upp med samtalsämnen och ett ständigt ökad nyhetsförråd.

Han var den själfnöjdaste varelse på Guds gröna jord, man lärde sig lätt känna hans många egenheter, men hvad som alltid förblef gåtolikt var, huru han kunde få veta något, då han likväl hälst hörde sin egen röst.

Frytlig och rödblommig, säker och vis sådan ser Grindilä Isaak ut ännu i denna dag, en bekantskap som icke bör försummas af den som passerar grindstugan i Karkumäki by.

III.

Lilla mor.

Nämndemans hade läsförhör. „Gamla folket“ läste inne i salen för prosten själf, men i farstukammaren höll pastorn förhör med barnen från hela läslaget. Frågor och svar riktigt surrade om hvarandra i det låga rummet, där värmen steg mot taket som bastuånga och förvandlades till imma på de kittade fönster-rutorna.

Vid bordsändan satt gamle klockarfar myndig och bred och „hörde barnen innantill“. Några läste med hög sjungande röst, andra snörflande eller i stark nästton; de som voro svagare togo sin tillflykt till hvarjehanda små kontenansknep såsom att hosta, stryka sig om munnen med avvig hand eller stamma.

Nu kom turen till en liten flicka med bleka kinder och det linblonda håret i smala, stramt tilldragna flätor vid tinningarna; hon hade en skarfvad bomullskjol, urtvättadt förkläde och sin mammas rymliga kängor på fötterna. Klockarn tog lässedeln ur flickans framsträckta hand: — Erika Emmelina Raudell — läste han — jäså från gårdens eget torp, här är boken, börja på nu.

— D—e—t det, v—a—r säger var, e—n en, rik—e—r säger ker, m—a—n säger man, s—o—m — säger —

— Näh kan du inte läsa innanföre, flicka — brummade klockarn — du stafvade ju redan i fjol vet jag —

Erika Emmelina blef helt röd och fortsatte mödosamt: — kläd—de klädde sig i, säger i, pur— säger pur— p—u— — men öfver det svåra främmande ordet kom hon ej, här brast tråden och äfven klockarfars tålamod.

— För den här läsningen kan du inte få ett halft kors engång — grälade han, och vändande sig till pastorn, tillade gubben: — Tio år gamla Erika Raudell får skam af sin innanläsning, det är bäst pastorn tecknar upp henne och låter föräldrarne veta om saken, så att de hålla efter flickan till nästa år! —

Gamle klockarn, som i mer än trettio år innehaft sin befattning i socknen, ansåg sig tydligen många grader mer betydande än den unge t. f. kapellanen, som nu var med om sitt allra första läsförhör.

Den utpekade lilla latläserskan hängde med hufvudet och vred de små magra händerna kring en grådaskig näsduk. Då lade den unge pastorn lätt sin hand på hennes axel och såg länge och forskande in i det bleka barnansigtet, sedan talade han så mildt och vänligt till flickan, tils de stora ängsliga ögonen fylldes af klara tårar.

Lilla Erika Emmelina fick derefter läsa upp fjärde budet ur katekesen, det gick riktigt flinkt, och på läs-sedeln bestod pastorn till sist ett helt kors för utanläsningen.

— Det var nog bra, att han inte var för skarp mot flickstackarn — menade grannasmor, som stod där med sin nytvättade välslutna pilt vid handen — man får int' undras, om läsandet går trögt, så mycket som hon har att se efter därhemma — och därvid nickade

hon fryntligt åt lilla Rika och stack en sockerbit i handen på henne.

— En sådan stor en! Flickan såg begärligt på sockret och stack i smyg tungspetsen på ena hörnet, men sedan knöt hon omsorgsfullt in godbiten i näsduken för att spara den åt skötebarnet, lilla Edla därhemma. I dag hade det ju i alla fall varit kalas, ty hos nämndemans bestods alltid kaffe med dopp öfver lag och en skifva ost och bröd extra åt barnen. Ja läsförhörsdagen var alt en högtidsdag, efterlängtnad både med glädje och fruktan redan i månadtal, men nu var den förbi, och i morgon var det hvardag igen, det visste Rika så väl.

Och nästa morgon satt hon också lika troget som vanligt på sin post vid vaggan och sjöng och vaggade och sjöng, tils det föll lilla syster in att vilja bäras omkring på den späda armen, som nästan tycktes digna under bördan, men mamma var borta hela dagen och tvättade hos kaptens, och Rika skulle se efter syskonen hemma. Hon kunde redan koka både gröt och potäter, när det fans någonting att koka, fast det såg farligt ut, då hennes små händer lyfte den tunga järngrytan från elden.

Lilla mor hade fyra små, som med tillit sågo upp till henne såsom sitt skydd, och hennes unga lif förgick under trägna omsorger för dem. I jordkulan under halmtaket funnos också två får och sju hönor, dem det ålåg henne att vårda. Fåren skulle hafva vatten och mat; lilla mor tog mossa ur ladan, gjorde ett uppkok på den och strödde litet mjöl däröfver; det tyckte Bella och Brunella så grufligt mycket om. Hönsen

finjo potatisskal och hvad som eljes fans att tillgå. De små fötterna måste trippa många gånger fram och åter, innan hvar och en fått sitt, och då djuren voro mättade, skreko de små människobarnen efter födan; lilla mor hade ofta så brådtom att dela ut förrådena mellan syskonen, att hon knappast själf hann sticka en bit i munnen, åtminstone ej förrän alla de andra voro nöjda. Och när så kvällen kom, smögo sig de fyra som rädda kycklingar kring sin lilla mamma. Hon sjöng som vanligt den minsta till sömn, och medan hon sjöng slumrade den ena efter den andra in. Då kröp också lilla mor under täcket, lade armarne skyddande kring systemen och drog henne till sin späda barm för att värma henne.

Det var nog också en viktig sak, ty om Edla frös, vaknade hon alltid upp och skrek, och så fick lilla mor börja söfva henne igen och hålla sig vaken långa stunder. Det var kusligt nog det, tyckte hon i den ensliga stugan; elden hade längesedan slocknat ut, mörkret stirrade in genom de obetäckta fönstren, och ute strök vintervinden hvinande förbi knutarne. Hon hade hört talas om vargarne, som bodde i skogen och stundom då vinden förde med sig besynnerliga långdragna ljud, trodde hon, att det var vilddjuren som tjöto i tallbacken ofvanför stugan och gömde förskräckt hufvudet i kudden.

Först sent på kvällen — barnen trodde alltid det var midt i natten — kom modren hem. Hvad det kändes trygt tyckte lilla mor, som alltid vaknade, när dörren låstes upp, då modren lade sig i bädden och tog Edla till sig; nu kunde hon riktigt sträcka ut sin

lilla magra kropp och somna utan oro. Men när morgonen grydde, var modren åter borta, och lilla mor måste skynda dig upp till sin arbetssamma dag.

Det gick ändå, när alla voro friska, men på hösten låg brodern illa sjuk flere veckor. Modren, som var en duktig hjälpgumma och dessutom hade en rörlig natur och utåtvänt sinne, gick på och arbetade dag efter dag i granngårdarna fast hon hade sjukt hemma, men då en och annan förundrad sporde henne, huru hon under sådana förhållanden kunde vara borta, ljöd svaret alltid: — Åh, Rika ser nog så rätt efter pojken!

Det försökte lilla mor också samvetsgrant, men vården om en feberpatient, som ofta i vild yrsel villé göra både henne och sig själf illa, var nära att öfverstiga hennes svaga krafter, och länge mindes hon med bäfvan den svåra tiden.

Var det väl underligt om läsningen blef försummad under dessa mångfaldiga bestyr, då hon blott hann taga till boken de få lediga stunderna. Klockarn kallade henne visserligen med skäl latläserska och det ordet brände ännu som eld på lilla mors betungade hjärta, men han hade icke hvad den unge oerfarne pastorn ägde — gåfvan att i människornas anleten tolka dragen af deras historia, och lilla mors brådmogna ansigte berättade tydligt nog hennes korta saga.

Ack, huru mycket af livets kamp och strid, dess möda och arbete har icke denna unga varelse pröfvat på; det ser också ut som skulle hennes tio år redan tyngt ned de klena skuldrorna, men lika träget sträfvar hon sig fram ändå.

Huru enslig ligger ej den lilla stugan vid skogens bryn — en enda förflugen gnista kunde sätta den i lågor; en vilsen vandrare med ondt i sinnet kunde lätt finna vägen till dess dörr — tusende faror ligga ju städs till reds för de oerfarna barnen, huru mångdubbelt snarare då för dessa öfvergifna, men det ordet står fast: *Deras englar i himlen se alltid min Faders ansikte som är i himlen.*

När då lilla mor, trött af dagens värf, slumrar in med lillan i sina armar, då sluter sig tyst en osynlig krets kring de små ensamna fågelungarna. Sof i ro, lilla mor, kring eder går englavakten!

Eliktens väg.

Det regnade såsom det blott kan regna i vår goda hufvudstad, och november-stormen förde den bitande hafsvinden rätt mot ansiktet på den ensamma vandrerskan, som anspråkslöst klädd och med tätt åtdraget flor, skyndade framåt en nyplanerad gata i en af stadens utkanter.

Hon hade varit ute för att bära bort en massa renskrifningsarbete, och nu var hon orolig att någon skulle saknat henne i hemmet. Detta var ett litet krypin i källarvåningen af ett nytt hus, fuktigt och trångt, men man måste rätta sig efter sina tillgångar.

Gamle Ström, hennes far hade i tiden varit handvärksmästare och uppbar nu såsom halfblind och afsigkommen en liten pension nu någon nödhjälpskassa. Edla hade gått genom en god skola samt ytterligare ökat sitt kunskapsförråd genom själfstudier, så länge modren lefde, som med sin brödbakning och sitt driftiga lynne sörjde för hushållet — hon hade trygt

kunnat söka en lärarinne-befattning, eller en skrifvar-tjänst i senaten, men sedan modren gått bort, kunde hon ej för flere timmar lämna hemmet, den hjälplöse fadren och lilla Hanna, hennes nioåriga halfsyster.

Hon försökte sig då på att sy linnesöm och fina saker för tappiseri-butiker, men tog sig slutligen för att skriva rent, emedan hon redan på skolan fått beröm för sin vackra vårdade handstil.

I de två små rummen var det alldeles mörkt — den lilla system hade med näsan tryckt mot fönster-rutan afbidat Edlas hemkomst, nu rusade hon med ett gladt utrop henne till mötes: — Så roligt att du nu äntligen är hemma, syster. Lampan är tom, jag kunde inte få eld och pappa klagar som vanligt där inne; i mörkret gör det mig alltid så beklämd.

— Stackars liten, vänta bara, det skall straxt bli bättre.

Edla hängde upp sin våta regnkappa vid kakelugnen och började genast göra upp eld med några motspänstiga sura vedstickor. Det var både mörkt och kulet i rummet, hvilket när eldens matta sken började sprida sig, framvisade några simpla gammaldags möbler, hårdt nötta af tidens tand. I alkoven bakom en kat-tungsgardin stod sängen, däri de två systrarna sofvo och vid ena fönstret Edlas skrifbord; vid det andra bemödade hon sig att med ängslig omsorg hålla vid lif två tynande rosenträd och en kamelia, som nu i senhösten bjöd på några tynande knoppar.

Snart stod lampan på bordet, Edla drog för gardinerna och stack sedan två pepparkakor, köpta i butiken vid sista hörnet, i systemens hand.

Så snält, alltid tänker du på mig — sade flickan, som med god aptit bet friska tag i läckerheterna. Hon kunde gärna säga det, ty orden inneburo endast sanning. Nu gick Edla i det inre rummet, där fadren låg på en gammal liggsoffa; han var en lång mager karl vissnad och slö, räknade knapt sextio år, men hade redan i åtta varit så godt som barn på nytt, ja än mer, en själlös varelse, hvilken endast genom de materiella krafven tillkännagaf att den hade lif.

Hon jämkade kuddarne under hans hufvud och täckte en gammal filt öfver fötterna, ty de hade ej råd att elda starkt, och rummen kändes ständigt fuktiga isynnerhet då det regnade ute.

Lilla Hanna satt redan vid sina lexor, hon var flitig och hade stor ambition lyckligt nog; det hade också kostat Edla mycket bråk att få en friplats för henne i skolan, men uppfostran måste hon ju hafva för att sedan kunna blifva oberoende i framtiden. Framtiden! — detta ord framkallade alltid ett vekt drömmande uttryck öfver Edlas eljes något skarpa drag. På skrifbordet stod, så att hennes blicka genast kunde möta det när hon såg upp från arbetet, porträttet af en ung man. Han hade ett vackert ansikte ungdomligt rund och mjukt, ehuru utan egentlig karaktär; öfver det hela låg någonting godmodigt och lefnadsfriskt och munnen var isynnerhet behaglig med små fint tecknade mustascher.

— Emil, älskade Emil — hviskade hon. Ack, i hennes stackars sträfsamma hvardagslif hade kärlekens poesi väft in en skön rosenfärgad tråd. En sommar — den enda Edla någonsin tillbragt på landet — då hon

tagit plats såsom lärarinna och fruns sällskap hos en hufvudstadsfamilj, som var ute i finnmarken för att lära barnen språket — hade hon blifvit bekant med Emil Redlin. Han var den tiden en helt ung student sällskaplig och musikalisk och långleddes ofantligt hos en gammal tant, där han slentrade bort ferierna. De två unga — nästan jämnåriga som de voro, ehuru Edla, som redan pröfvat på lifvets allvar föreföll betydligt äldre — kände sig genast dragna till hvarandra, och innan sommarens slut hade de växlat löften som trolofvade.

Hvad det var längesedan dess, tyckte Edla, den ljusa leende sommarn därborta syntes henne ibland nästan som en skön dröm, men ringen på hennes hand talade om att den ändock var verklighet. Så ljuft som det varit då, blef det väl ändå knappast mer. Emils kärlek var visserligen ännu i dag hennes enda glädje, men det fans likväl i deras förhållande numera så mycket som tyngde på henne.

Fästmannens mor hade en liten förmögenhet, stor nog att låta henne föra ett komfortabelt lif i hufvudstaden och hålla sin ende son vid universitetet, men att ställa upp ett eget hem åt honom och försörja en familj det kunde hon ej, det måste sonen genom sitt framtida arbete själf förskaffa. Hon hade ej särdeles gladt sig åt hans tidiga förlofning med en fattig obe-medlad flicka, men som fru Redlin i likhet med sin son var en synnerligt godmodig natur, hade hon aldrig förebrått honom hans val, utan till och med helt välvilligt hälsat hans enkla brud i sitt fina eleganta hem.

Edla var dock nog skarpsynt att ana hennes innersta känslor, och detta värkade hos henne alltid ett visst obehag i fru Redlins närvaro. Emil var alltid sig lik mot fästmän; han hade ett makalöst lynne, men deras samvaro i hufvudstaden hade dock föga gemensamt med sommardagarnas drömmande lycka borta i ödemarken. De kunde inte håller numera vara så ofta tillsammans, ty om sommarn reste Emil alltid bort för att rekreera sig efter studierna och under vintrarna voro de upptagna hvar på sitt håll.

De funnos som tyckte att unge Redlin icke företog sig altför mycket i fråga om studierna; han hade redan i flere år varit jurisstuderande utan att det blifvit något vidare af, men Edla erkände aldrig ens för sig själf att han kunnat vara trägnare, och när hon själf hade fullt upp med arbete hemma och ej ville gå så ofta Emils mor för att få råka honom, klandrade hon aldrig i sitt hjärta den älskade för att han icke anade hennes längtan och stack sig in till dem på ett ögonblick. Hon hade alltid tusen giltiga ursäkter för att hon kom så sällan; det bästa och ädlasta i hennes karaktär hade kulminerat i denna alt försakande kärlek. Minsta uppmärksamhet från Emil, en blomma eller en koncert-biljett lyste upp hela hennes dag. Det var därför hon också så ömt vårdade den lilla tynande fönsterträdgården.

Nu slog Hanna med ett djupt andedrag igen sin bok och förklarade, att hon var alldeles säker på lexorna. Edla skyndade att lägga bort pennan, hon kom ihåg sina husmoderliga bestyr — satte theet att draga och bredde smörgåsar. Sedan hon ätit, kröp den lilla

systemn mätt och belåten till kojs bakom gardinerna. Edla stoppade ömt täcket om henne och hörde henne läsa aftonbön, som hon alltid gjort ända från modrens död:

Jag är ett litet litet lam, som hvilar trygg i Herdens famn — läste flickan tillitsfullt och med hopknäpta händer. Edla suckade tungt, när hon kyste henne till godnatt, Gud ske lof att barnet åtminstone hade någonting att trösta sig med i denna bedröfliga värld! — Innan hon återtog sitt aldrig hvilande arbete, såg hon efter att det fans vatten kvar i thepannan och stälde den i kakelugnen att den skulle hållas varm. Det fans nämligen i detta hem ännu en medlem, hvars kommande och gående var lika obestämdt och oroligt som havets vågor. Den aflidna fru Ström hade varit två gånger gift och medförde till sitt andra äktenskap en son; Kalle Martila var då fjorton år, en lång själfsvåldig pojkslyngel, som redan på skolans första klasser gjort sig skyldig till tusende skälmstycken. Som hans mor — en aktningvärd bagarenka — bodt i samma gård som Ströms, kände Edla mycket väl alla sin halvbrors meriter, innan hon nödgades anse honom såsom släktinge, men den andra fru Ström blef för henne en så god och uppoffrande moder, husets stöd och uppehållarinna, att hon för hennes skull om än knotande fördrog Kalles odygder, och när modren på sin dödsbädd bad henne icke alldeles taga sin hand från stakkars Kalle, ty då skulle han bestämdt gå helt och hållet förlorad, lofvade hon under tårar att göra hvad hon kunde för honom. Detta löfte kostade Edla dock mången bitter strid att hålla.

Kalle Martila var nu en ung man på några och tjugu år med godt hufvud och ett rätt hyggligt yttre, ehuru man i de ungdomliga dragen ofta kunde spåra några skuggor af lastbara vanor. Han saknade icke kunskaper, men väl energi och uthållighet; han hade varit elev på ett apothek i landsorten, han hade försökt sig på landtbruk, på sjöfart och militärväsendet, men öfveralt blef han antingen afskedad för otillbörligt uppförande, eller schappade han själf, „emedan det var så fjantigt altsammans“. En tid hade han haft anställning vid ett sågverk och äfven stått på butik i hufvudstaden; för närvarande hade han skrifarbete på någon byrå. Faktiskt var, att han alltid saknade pengar, svor i sina principaler, som naturligtvis städse bedrog eller förfördelade honom på ett och annat sätt samt förbannade den usla världen, där en fick vråka sig i öfverflöd utan att lägga strå i kors, medan en annan fattig stakare måste knoga och slita för sin hårda brödkant. Slutet på hans långa tal, späckade med socialistiska tendenser, var vanligen begäran om „en femma eller tia, då han olyckligtvis råkade vara aldeles pank eller hade tagit litet smått på räkning som måste likvideres genast“.

Edla bjöd nog till att hålla sitt löfte, det var visst och sant, men ibland blef hon så trött på hans skryt och ordsvammel, att hon helt otåligt brast ut i förebråelser och förmaningar, hvaraf följden var att Kalle grep sin mössa och gick för att icke synas till den dagen. Hon behöfde dock icke frukta att ej få se honom igen, nej, när han blef riktigt i knipa och inte fick »viggas» hos någon, kom han alltid tillbaka. Hon tänkte ibland, att hon var smidd vid honom som ga-

lérslafven med olösliga bojor. Tusen gånger förebrådde Edla sig dock sin otålighet mot brodern — det tjänade ju blott till att förbittra hans sinne, det visste hon — andra stunder försökte hon trösta sig med att han var så oförbätterlig, att ej ens en engel kunde hafva tålamod med honom.

— Skall man alltid bara idkeligen förlåta, tänkte hon i dag med dof förbittring, då hon åter fått betala tjugu mark för en af brodrens skraddarräkningar — jag tycker jag är alldeles utpinad af hans slarf. — Hon kom just på måndagsmorgonen från torget med sin tunga korg, som hon alltid måste bära på vänstra armen för att ej skada den högras skrifduglighet. Då hon gick förbi madam Anderssons rum i portgången, kom hon ihåg ett ärende, som hon skulle uträtta där; madammen brukade nämligen hämta deras middag från matstället och eljes uträtta diverse smågöromål för Edla.

Hon knackade på, och madam Andersson kom genast ut, villig och tjänstaktig som vanligt. — Jag skall genast gå, fröken, bara jag fått gubben min till kojs; ser fröken han är litet oregerlig och svår så här på måndagsmorgonen, men bara han fått sofva par timmar, blir han nog god igen — sade hon.

— Jaså, Andersson har åter varit full, dit strök väl hela veckopenningen.

— Nej, jag lockade ändå af honom så mycket att Anna får kängorna lappade till skolan — han tycker om barnen, ser fröken.

— Ja madam har då ett elände med en sådan suput till man, menade Edla.

— Hvar och en har sin börda att bära, fröken, jag tänker på den tiden, då Johan var en ung vacker karl och jag dag och natt bad Gud om att få honom — det lättar skall jag säga. — Madammens lilla magra ansikte lystes upp af ett blidt leende: — Vi voro så lyckliga de första åren så fröken kan aldrig tro; skulle jag nu vara otacksam och knota för att vår Herre inte alltid låter solen skina öfver mitt syndiga hufvud. Nej vassera! — Det var ju ett halft kilo tvål jag skulle köpa, i morgon ställer jag nog om byket.

Hon neg och drog skyndsamt igen dörren efter sig, ty inifrån rummet hördes oljud och skrammel, Andersson var alltid svår med att slå sönder porslin, när han kom på det humöret.

Stackars, stackars hustrun tänkte Edla, medan hon gick hem och tömde sin korg, sedan stod hon en lång stund stilla framför brasan. Madam Anderssons långmod mot sin supige man gaf henne alltid ett stygn i samvetet — hon var inte tålig hon. Hvarifrån tog väl den där obildade kvinnan ett sådant sinnelag — och Edla visste det nog, men ur den källan hade hennes smäktande själ ännu aldrig sökt vederkvickelse. Hon visste, att hon var olycklig, men hvarför skulle just hon vara dömd att bära en sådan börda? Hon böjde sig under korset, men motvilligt knotande:

— Jag är stygg, kunde hon helt trotsigt utbrista — jag vet, att jag är stygg, men jag är ock så olycklig!

På kvällen kom Emil och tog henne med på en koncert, då var all sorg åter som bortblåst. — Så gick tiden.

Det var vinter nu och Edla satt en dag hos fru Redlin. Emils mor var en liten vacker kvinna, något korpulent med små hvita händer och ett rundt behagligt ansikte som påminde om sonens. Hon höll ständigt på med något ändlöst tapisseriarbete, som aldrig blef färdigt, något som för öfrigt ville vidhänga alt hvad den lilla frun företog sig.

— Jag är inte riktigt nöjd med Emil — började hon, medan hon långsamt drog ut sin tråd och granskade det sista stygnet med kritiska blickar — jag tycker han egnat sig aldeles för mycket åt musiken — den där stråkföreningen du vet — och försummat studierna denna termin.

— Åh bästa tant, männe man värkligen kan förebrå honom någonting sådant! — Edla var genast beredd att försvara den älskade.

— Jag är inte den som gärna ser fel hos andra — svarade den lilla frun på sitt säfliga sätt — men kära du en ung man, som är förlofvad, borde väl tänka på framtiden. Här har du gått och hängt som fästmo på fjärde året redan, det är inte rätt af Emil, och jag anser mig värkligen hafva skäl att ogilla honom. Han är för loj.

— Ett olyckligt morsarf, om det vore sanning — tänkte Edla och såg på skriftygsmattan i fru Redlins vackra händer — den var ren under arbete sedan två år tillbaka — hon kände sig alltid smått retad af den lilla stillsamma damens anmärkningar, men teg.

— Min svåger, statsrådet, var här i går och vi talade just härom. Han har som du vet inte gillat att Emil band sig så tidigt, eljes skulle han kanske

hjälpit honom en smula framåt vid hans karriär; han tyckte alltid om Emil, kanske för att han inte själf haft någon son. Lilla Fanny var också med sin pappa — en bra älsklig flicka! Min svåger anmärkte just, att han säkert inte länge får behålla henne i hemmet, men så är hon också ett briljant parti, lycklig den man som vinner henne.

Fru Redlin drog en liten suck, helt liten men hörbar nog att tränga till Edlas finkänsliga öron. Hvad alt sade icke denna sucken: — Om icke min stackars gosse handlat som en tok, hade han nu kunnat haft ett statsråd till svärfar i stället för en afsigkommen smedsmästare och en liten förtjusande hustru, med hvars trehundredusen i hemgift man kunnat bygga ett hem efter alla konstens fordringar. Stackars Emil, som inte såg sitt eget bästa!

— Detta »stackars Emil» — huru det plågade Edla, det ringde oafbrutet i hennes öron — stackars, stackars Emil! — Det förebrådde henne skarpt, att hon icke genast kände sig villig att återskänka honom friheten och det förtog hela den följande tiden den glädje hon alltid brukade hafva af hans sällskap.

Emil själf hade ju ändå ingen skuld däri, han var nog lika öm och god mot henne, om han också tyckte om att ibland skämta med sin unga vackra kusin. Huru lätt går icke ett ord öfver läpparne utan att någon tänkt, att det kunnat ligga en fördold mening därunder, men för den andre kan detta ord blifva till en förtärande eld.

Edla kunde ej förgäta sitt samtal med fru Redlin, det förföljde henne dag och natt och blef till slut

ett grinande spöke, en fix idé, som aldrig lämnade henne ro.

Om hon verkligen stod i vägen för Emils lycka, o då ville hon hellre dö! Om hans arbetslust blifvit hämmad, därför att han känt deras för bindelse somett tryckande tvång öfver sitt lif, och om han fri från henne kunde finna lycka och framgång, då borde hon ju icke tveka — men hittills hade hon aldrig känt det så, aldrig märkt någonting sådant hos Emil, och hennes hjärta led så utsägligt vid de mörka tankarne, hon måste åter och åter tränga dem tillbaka.

En afton satt hon ännu midnattstiden grubblande öfver sina papper med pennan i den slappa handen, då rasslade nyckeln i låset och Kalle Martila trädde in. Han slängde paletån ifrån sig och kastade mössan så att den flög i kakelungsvrån; man kunde tydligen se att han var alldeles ur humör.

— Det finnes ännu the åt dig, och i skåpet har du smör och bröd — sade Edla och såg upp med sin trötta blick.

— Jag är öfvermätt af idel förargelse, hväste brodern och vräkte sig i soffan så att de gamla ressorterna knakade.

— Du är bestämdt utan plats nu igen! — Edlas röst ljud så sorglöst hopplös att det tydligen retade brodern.

Han for med ens ut i vredesmod och grofva ord mot herrarne på byrån: skenheliga skurkar voro de, blodsugare som prässade sista arbetsmusten ur en stackare och sedan inte gaf honom hans hårdt förtjänta lön, utan kastade en ansiktet, att man var en

tjuf. Skulle han fördraga en sådan behandling? Nej, ännu var han inte någon köpt slaf, utan en fri man — rösten höjde sig allt mer.

— Tänk på Hanna — varnade systemen — väck inte det stackars barnet.

Men hvarje förmaning nu var blott som olja på elden, han rasade ohejdadt, och Edla blef till slut så bedröfvad af hans utfall, att hon utan att uppfatta ett ord försjönk i sina egna tankar, då tystnade Kalle helt plötsligt. Hon såg förvånad upp och mötte hans satiriska blick riktad på sig.

När Martila druckit något såsom nu var fallet, kom hans naturliga begåfning först till sin fulla rätt, han kunde vara skärande kvick vid sådana tillfällen och med obegriplig skarpsinnighet »slå hufvudet på spiken», som ordspråket säger.

— Jag vet nog hvad du sitter och tänker på — sade han hånfullt — du tänker på den ljufva tiden, då du som den fina fru Redlin är fri från hemmet och din profana slägt. Ja ja, neka ej — jag genomskådar dig altför väl, skada bara att du får vänta på din sällhet så fördömdt länge, då herr Emil aldrig blir färdig. Grundliga studier — ha, ha, ha — de säga så, men det är inte sant, han kan inte vara grundlig i något, emedan han själf är för — grund. Tro mig, din himmelsstormande kärlek kan herr Emil aldrig förstå, men du blir väl säll ändå, ty du tillber ju till och med spetsen af hans aristokratiska långnaglade lillfinger. Modren är född friherrinna, och farbrodern har trappat upp till statsråd — vete katten hvad den åsnan gjort för att förtjäna sin titel — de rika skola väl ha rang

också gissar jag — hvad är då naturligare än att du längtar efter att få stoppa pappa smed i grafven och bror Kalle apothekseleven — landtbrukaren — gardisten — bokhållaren, till er tjänst mitt herrskap, expedierad dit pepparn växer. Vi äro inte presentabla vi för svärmor friherrinnan och onkel statsrådet, men var lugn, vi skola väl hitta på att försvinna från skådeplatsen just i rätta ögonblicket. Så mycket är säkert, att kan du inte skaffa mig femtio mark inom en vecka, så att jag kan slå de skurkarne på byrån i halsen, får jag polisen efter mig. Godnatt!

Han tog ett ljus och gick bullrande in i gamle Ströms rum, där han hade sitt nattläger, men Edla slog med ett tyst anskri händerna för ögonen, det var för mycket, altför mycket som nu på engång stormade öfver henne. — Om jag bara skulle kunna tänka redigt — mumlade hon — tankarne yra omkring i min hjärna som brännande gnistor.

Brodrens ord hade varit så förfärliga därför att — ja förnämligast därför att de med skoningslös sanning blottat hennes själfviskhet. Hon måste ju erkänna, att hon i kväll och tusende gånger förr suckat efter den dag, som skulle befria henne från de dagliga bekymren i hemmet. Systemen skulle hon taga med sig, det hade hon längesedan afgjort, men — fadren. Månne Kalle haft orätt uti att han vid den tiden tänkt sig honom borta; det hade väl icke stått alldeles klart för henne, men ändå! Det var ju ständigt att önska sin egen far döden, blott för att själf bli fri och lycklig.

Sedan återstod brodren! Hon visste, att om det var något, som kunde stöta emot framdeles, så var det

just Emils fina vanor och högt uppsatta släkt gentemot Kalles skojarmanér och skräflande ordsvall, och hittills hade hon så vidt möjligt sökt hålla kontrasterna åtskilda. Måne hon icke också tänkt sig förhållandet sådant i framtiden, ja kanske ännu bjärtare och mera markeradt! Det var så förfärande klart altsammans; Kalle hade riktigt ryckt slöjan från henne, hon hade ingenting mer att undskylla sig med. Hans yttrande om Emil stod också där lika obevekligt, som skrifvet med eldskrift i hennes minne. Brodren var en skarp psykolog och så litet han än varit tillsammans med Emil Redlin, hade han likväl med dräpande säkerhet satt fingret just på den svagaste punkten i dennes karaktär, det hade Edla redan länge instinktmässigt anat, men som hon med oändlig uppfinningsförmåga sökt dölja både för sig och andra, det att Emil saknade djup — han var för grund.

Och nu kom åter den gamla klockringningen: — Stackars Emil, stackars Emil! — Hvarför slog hon icke upp deras förlofning, det skulle väl göra honom bestört till en början men icke olycklig, emedan han tog ingenting riktigt djupt. —

Hon vaggade sig fram och åter på stolen med händerna hårdt tryckta mot tinningarna, men plötsligt rusade hon upp: — Jag kan icke, jag kan icke — mumlade hon med kväfd röst — jag älskar ju honom så outsägligt såsom han aldrig kunnat älska mig, det vet jag redan för längesedan, men han håller af mig på sitt sätt, han har alltid varit mig trogen, och han skall blifva lycklig med mig, då jag uppoffrar allt för honom.

Alt! — plikt — samvete, hvad fans icke gömdt under detta enda lilla ord! Hon föll i en våldsam gråt och grät tils hon kände sig så dödstrött, att hon med möda orkade släpa sig till sängs vid den lilla lugnt sofvande systemns sida.

Nästa morgon måste hon dock upp tidigt som vanligt för att få Hanna i ordning till skolan. Kalle kom ut butter och ordkarg. Han drack en kopp kaffe och stod sedan och trummade på fönstret med knogarne tils den yngsta systemen gått, då tog också han sina ytterplagg, och när han lade handen på låset sade han tvunget:

— Du kommer väl ihåg hvad jag sade i går kväll angående pänningarna?

Edla nickade som om hon velat säga: — Jag mins det altför väl.

— Jag vet att du har pänningar inne — fortsatte brodren säkrare — kamreren här ofvan oss, köpte ju i går din antika byrå och han betalte nog genast.

— Ja, jag har visst den summa du nämde, men en del har jag redan lagt af för hyran och resten så — min gamla kappa är alldeles utnött i sömmarne, den måste nödvändigt repareras en smula.

— Du kan förstås inte flanera med din fina fästman i en sliten kappa. — Kalle log spefullt.

— Hur kan du vara så grym, du har inte något hjärta — utbrast den stackars Edla.

— Nej, det är en öfverflödsartikel som en fattig karl, som jag icke har råd att hålla på — nåh lycka till då, efter du inte vill hjälpa mig, så går jag väl till . . . . . Han slog dörren igen med en svordom.

Det var nästan en lättnad att slippa se hans ansikte tyckte Edla, men ovanligt blek och betryckt såg han likväl ut denna gång.

— Den oförfäddliga slarvfen — hon ryckte så otåligt till sig kaffepannan, att en del af den ångande drycken spildes ur och strömmade öfver hennes hand. Ack hvad det sved, det var den sista droppen i hennes lidandes bågare; och helt nervös sjönk hon ned på en stol gråtande som ett barn öfver alla sina sorger, de små som de stora.

Nu kom madam Andersson in för att hjälpa till att lyfta gamle Ström, då hans bädd skull ställas i ordning. Hon såg genast huru sakerna stodo och skynade att ställa till rätta hvad hon kunde. I en blink var det strömmande kaffet upptorkadt, frukostbordet afröjdt och ett omslag lagdt kring Edlas rödbrända fingrar; sedan tog hon sig till att städa rummet och bära in ved och vatten. Edla såg tacksamt på henne: — Nu svider handen inte mer — sade hon — men hvad är det åt madams öga, det är ju alldeles igen-svullet!

Anderssonskan sysslade ifrigt med att rada in ved-pinnarne i låren: — Jo, ser fröken — sade hon slutligen — gubben stackare var inte riktigt vid sig i går kväll, han slog efter mig och råkade träffa ögat.

— Hvad det måste gjort ondt, ögat som är så ömtåligt.

— Nog sved det mera i hjärtat, fast jag vet han inte mente så illa — sade madammen lågt.

— Om jag vore i madams ställe, skulle jag skilja mig från en sådan man — utbrast Edla retligt —

alt hvad han förtjänar går ju ändå till krogen så madam i alla fall får försörja både sig och barnen.

— Skulle jag söka skilsmässa från Andersson — den lilla kvinnan stod plötsligt där helt rak och värdig — nej, fröken, jag har inte glömt vigselorden „i lust och nöd“ och är han inte i nöd nu — i den allra värsta nöd både till kropp och själ, dessutom — så — hennes röst sjönk åter till en hviskning — om jag skulle öfverge honom, då först skulle han gå riktigt förlorad. Jag ser vägen, Gud ske lof, den är litet törnig att stiga på, men det är just den vår Herre bestämdt för mig.

Hon var borta och Edla satt ensam vid arbetet, men hennes ord trängde som en liten aggande tagg in i Edlas hjärta och lämnade det ej mer. Om kvällen dröjde hon länge uppe vid arbetet för att vänta på brodern, hon ville genast kunna säga honom, att hon under dagens lopp fattat det beslutet att gifva honom hälften af den summa han begärt — men han kom ej. Hon väntade också den nästföljande dagen ända till midnatt, alt med samma resultat, och då fjärde morgonen kom utan att han syntes till, greps hon af en kväfvande ångest. Så länge hade han aldrig förr varit borta.

Hon hade redan längesedan bestämdt sig att betala ut de femtio markorna oafkortade, blott hon finge återse honom, ty tanken på att han kanske gjort ända på sitt lif för att vara ur vägen för henne, förföljde henne med olidliga kval. Dag och natt såg hon den bristande blicken i modrens ögon och hörde den slock-

nande stämman hviska: — Lämna icke stackars Kalle, låt honom inte gå förlorad!

Så förfärliga dagar hade Edla ännu aldrig genomlevvat och omedvetet höjdes ur hennes beklämda bröst skriande rop om hjälp till den Gud hon hittills så sällan sökt. Nöden drifver fram till Hjälparen.

Femte dagen på kvällen just då Edla redan uppgifvit alt hopp, steg brodern helt stillsamt in, han såg vårdad och nykter ut och kom fram till henne med ett halft förläget, halft ironiskt leende: — Du var väl redan helt belåten att ha blifvit af med mig — sade han — men så bra var det inte, ser du, ondt krut förgås inte så lätt. Jag har nu gått och sökt arbete på tusen ställen tror jag utan att få, och till sist hittade jag på att gå tillbaka till byrån och be om ursäkt. Ja skratta du, det har jag aldrig gjort förr och för ovanlighetens skull tog min principal också min afbön ad notam — jag har nu återfått min förra plats, för resten lära de upptäckt att det var bara slarf i fråga om de där pängarne och inte snatteri som de slungade mig i ansiktet. Jag är räddad nu igen en tid bortåt och behöfver — inga pängar. — Edla blef så glad öfver att på engång ha blifvit befriad från en dubbel börda, att hon blott kunde hviska: — Hvad jag är glad, det gjorde du kanske för stackars mammas skull?

— Nej, det tror jag inte, men om jag skall bekänna spader tyckte jag ändå att jag handlat mot dig som en grobian, ser du, jag ångrar mig inte, — har aldrig befattat mig med något sentimentalt krimskrams — men nåh, det gör detsamma, gif mig nu en kopp the. Det smakar ändå att ha ett hem och skall jag

säga i förtroende, så gissade jag också att en viss fröken satt här och väntade. — Ja ser du, vilddjuren i skogen längta ju efter sin kula och jag, som väl inte är stort bättre än de, kan väl också hafva samma instinkter.

Det grep Edla häftigt, och när hon skulle servera theet darrade hennes hand märkbart. Ofta tänkte hon därpå under den följande tiden och altmera trädde det som en plikt i förgrunden att hon borde bryta sin förbindelse och göra sig fri för att helt kunna egna sig åt de sina; men hjärtat kämpade alt ännu hårdt för ungdomsdrömmarne och Emil — kanske, kanske skulle han ändock taga det svårt och hade hon väl rättighet att bryta sin tro.

En eftermiddag gick hon åter till fru Redlin. Tamburdörren var mot vanan olåst, och inifrån salongen hördes skämt och glam af glada röster. Genom den halföppna dörren kunde hon obemärkt se Emil och hans vackra kusin vid pianinot; Fanny satt och lekte med sina fina fingrar på tangenterna, medan hon hela tiden såg upp till Emil, som stod och lutade sig mot instrumentet. Den unga flickans förtjusande hufvud aftecknade sig förträffligt mot den mörka fonden; munnen med de svällande körsbärsläpparne var half öppen och de strålande barnaögonen höjde sig i öm beundran mot mannen vid hennes sida. Det stack till i Edlas hjärta; hon kände, att så just så hade också hon många gånger betraktat honom.

Hennes blick sökte Emil och hon bäfvade för att också i hans ansikte återfinna samma hängifna uttryck. Nej, han såg glad ut och samma godmodiga lugna

leende hvilade nu som vanligt kring den behagliga munnen, han kunde nu engång icke entusiasmeras icke ens af ett par förtrollande flickögon — han var för grund. Hon tryckte handen mot sitt hjärta och smög tyst tillbaka samma väg hon kommit. Lugn och oberörd hade hon funnit Emil, det borde ju skänkt hennes hjärta glädje — men, o sällsamma makter — just detta lugn uppskakade henne, ty hon kände med oafvislig visshet att om hon, hans fästmö, suttit där i Fannys ställe, skulle han smålett lika vänligt mot henne och — lika lugnt. Det var ej ett fel hos honom, det var en egenhet i hans karaktär, som aldrig kunde lyfta sig till något stormande känslösvall.

Om han en enda gång under denne tid af tvifvel och ovisshet som Edla genomkämpat låtit henne ana något djup af glöd i sin känsla för henne, skulle hon hafva känt sig äga ett oemotsägligt skäl att med makt och våld hålla fast sin lycka — men det var icke så.

Som hederlig karl och så godmodig Emil var skulle hon aldrig bryta deras förlofning, det visste Edla, äfven om han insåg att föreningen med henne skulle medföra bekymmer af mångahanda slag; hon trodde också att han som hennes make skulle finna sig lycklig, men en brytning mellan dem skulle icke häller förorsaka honom något hjärteve, och vid Fannys sida skulle han säkert äfven känna sig nöjd och belåten frånräknadt alla världsliga fördelar lifvet i senare fallet kunde erbjuda honom.

Fanny älskade honom, det hade Edla med egna ögon sett, Emils mor önskade detta parti och Emil själf skulle därigenom vinna alt hvad världen kallar

lycka, utan att behöfva känna smärta öfver förlusten af det som varit — det var ena sidan af saken. Å den andra, ja där var hennes hjälplöse far som kunde lefva ännu i många år enligt hvad läkaren — som ibland tittade på honom — sist i dag försäkrat. Hvem skulle vårda honom? Där var lilla Hanna! Kanske skulle det dock möta svårigheter att införa henne i de nya förhållandena och såsom en allmosa bedja mannen om hjälp till hennes uppfostran och slutligen hade hon ju brodern att tänka på; vagabonden och skojaren, som världen säkert kallade honom, modrens testamente som han var för henne.

Hon kunde aldrig hysa en systers känslor för honom och det kostade henne en kamp hvarje gång hon gjorde ett offer för honom, men han hade ju ändå halft om haft erkänt att hon ägde en viss makt öfver honom och att hennes väntan dref honom tillbaka till detta hem, som han på sitt sätt förstod att skatta, åtminstone i dess egenskap af en tillflyktsort, när alla andra dörrer voro stängda.

Edla tänkte på madam Anderssons ord, då hon föreslog henne att skiljas från mannen: — Då, fröken, skulle han först gå helt och hållet förlorad!

Det var samma förhållande också med brodern, galérsflakedjan förenade dem, men hon kände nu att hon ej ville befria sig, hon måste hålla ut, om hon en dag skulle kunna möta modren utan att blygas, modren, som hoppats och bedt för sonen ända in i döden.

När Edla kom hem, satte hon sig ned och skref ett kort vänligt bref till Emil, däri hon sade honom att hon efter moget betänkande ansåg det för dem

hvardera vara lämpligast att deras förlofning blef brutten. Hon satte ringen i brevet, sände madam Andersson som budbärerska och bad honom skriva svaret med henne. Det kom också hjärtligt och välvilligt alldeles som han själf var. Han sade sig ej vilja mottaga ringen, förrän hon ännu engång besinnat sig. Man borde ej så hastigt afgöra en så vigtig sak etc.

Edla kysste brevet med en vemodig suck; det var just sådant som hon väntat, icke såsom hennes arma bäfvande hjärta hoppats.

Hon skref ännu engång att det beslut hon fattat var oryggligt och tillade att ett muntligt möte mellan dem efter detta blott skulle vara pinsamt, de borde tvärtom söka att en tid undvika hvarandra, tils de kunde mötas lugnt och såsom goda vänner, det hon hoppades de skulle förblifva hela sitt lif.

Dagen efter brevet's afsändande klappade Edlas hjärta hörbart hvarje gång raska steg genljödo mot stenläggningen utanför, eller någon tag i dörrlåset. Hon hade visserligen själf undanbedt sig ett personligt sammanträffande med Emil, men likväl kunde hon ej låta bli att vänta! Det var ju en möjlighet att hon misstagit sig på hans karaktär, att den gömde djup som hon ej anat och att han ännu skulle skynda till henne med hjärtat fullt af ömna känslor och redo att dela alla bördor med henne. Hon höll lidelsefullt fast i detta sista hopp såsom den drunknande griper efter halmstrået, men när det mörknade till kväll, då visste hon att alt var förbi, att hennes sköna ungdomsdröm slocknat och att hon nu måste vakna fullt till den kalla bittra värligheten.

Hvad det var underligt att stiga upp nästa morgon, så besynnerligt ödsligt både inom och utom henne — blicken sökte instinktmässigt Emils porträtt på skrifbordet, men det var borta; hon hade själf i går kväl gömt det bland hans bref på botten af skrifbordslådan och skrifvit på omslaget, som sammanhöll dessa stackars minnen från det förflutna:

„Det var en dröm.“

Hon hade gjort en uppoffring för de sina så stor att hon tyckte att förlusten af hennes lif skulle vägt betydligt mindre i vågskålen, men ingen af dem tycktes förstå den. Den gamle fadren låg lika slö som förr i sin bädd, grep blott med lystna blickar efter frukosten, som hon hämtade åt honom.

Hanna var litet nervös denna morgon af fruktan att komma för sent till skolan, och när Edla med bortvändt ansigte sade brodern, som drack sitt kaffe vid bordet: — Jag är inte längre förlofvad! — anmärkte flickan blott brådskande, att det väl var därför Emils fotografi inte mera fans på sin vanliga plats.

Kalle satt och knäpte brödsmlor från duken och hvisslade en operetmelodi: — Det kunde nog i det hela vara klokt gjordt, yttrade han slutligen och sträckte fram sin kopp för att få den påfylld — förr eller senare skulle du ändå blifvit sedd öfver axeln af den förnäma släkten, det kan du taga för afgjordt.

Icke ett ord, ett enda fattigt ord af deltagande i hennes djupa smärta och det var för dem — för dem han gjort sitt gränslöst tunga offer! Skulle hon skrika ut det, skrika så hjärtslitande att till och med den slöe fadren måste fatta hvad hon försakat för de sina? Nej,

med fastslutna läppar satte hon sig ned vid skrifbordet och grep efter sin penna. Hon trodde, att hennes bröst skulle sprängas, men hon visste, att arbetet var en afledare, därför kastade hon sig med förtviflans energi däröfver.

O det är ljuft att försaka, när kärleksfulla blickar förståendefullt söka vår, och utsträckta armar famna oss för att tyst erkänna våra försakelser. Men det är inte alltid vårt offer får en sådan lön. Oftast tyckes den gjorde uppoffringen skattas ringa och den bittra själf-försakelsen — ytligt sedt — vara fåfäng — så kände Edla det i detta ögonblick och ännu länge länge där-efter, men det kom dock slutligen efter mången hård kamp en stund, då hon, om än med bäfvande läppar, kunde säga: Alt är väl, Herren vare pris och lof! — och då hon som madan Andersson erkände, att den väg som hon måste vandra visserligen var full med hvassa törnen, men likväl den rätta, emedan den var pliktens raka väg. Lifvet syntes henne nu som en dyster öcken, men engång skulle en ljusnande strimma gry upp vid horisonten. Guds kärlek skulle för den redliga pilgrimen förklara ödemarken.

„Det var en gång“.

---

*„Källan sprang ur jordens barm.
Kysst af solens stråle varm,
Klar som dagens blick den var
Lika skön och underbar“.*

Det var vid prästgårdens hvitmålade grind han första gången såg henne.

Han följde för tillfället på ting med domaren i ***järvi; trakten var enslig och tiden lång den lediga söndagseftermiddagen, så föll det honom in att göra ett besök på prästgården, där man ju var van vid att taga emot främlingar och folk af alla klasser ända från dagakarlen till herr ärkebiskopen själf.

På tingsstället hade husbonden erbjudit honom häst, men han hade spanat ut en så treflig liten promenadväg och föredrog dessutom att gå, ty man var midt i vårbrytningen och att åka på halsbrytande vägar hade alltid angripit hans nerver. Hvad han visste om ***järvi

prästgård lockade honom icke särdeles, det var sant, men annat umgänge fans ej att tillgå, och tiden måste ju dödas på något sätt.

Det var ljumt vårväder fast icke egentligen solsken; en fågel kvittrade och långt ifrån hördes det egendomliga sorlet af lösta vårbäckar djupt inne i skogen. Vägen låg fullströdd af bruna barr och luften doftade starkt af kådan, som gul och ymmig sipprade ned utför trädstammarna. Han blef helt förvånad öfver att han så noga gaf akt på dessa småsaker och erfor med ens som skulle den tysta ensliga omgifningen utöfvat en besynnerlig dragningskraft på hans sinne. Det var ju eljes så länge, längesedan han svärmat för naturskönhet — långt tillbaka i den gröna ungdomen — nu hade hans halfslutna blick tröttnat på att beundra denna hvardagliga värld, hvars alla fröjder han njutit ända till dräggen och blott någonting riktigt pikant kunde ännu göra intryck på hans öfverretade, förfinade smaksinne.

Så mycket besynnerligare var det därför, att han nu kände en viss njutning af sin ensamna promenad genom den susande barrskogen. Där slog en liten vattenspegel upp sitt klara öga bland mossor och ljung: — „Källan sprang ur jordens barm“ — gnolade den gamle M. M-iten, sedan smålog han smått ironiskt öfver sin poetiska stämning. Efter en halftimmes vandring var han framme vid prästgårdsgrinden och där stod en ung flicka, så orörligt blickande framåt stora körvägen under de löflösa asparne, att hon ej varseblef honom förrän han stod tätt invid henne.

— Ursäkta, men är herr prosten hemma?

— Jo, det är han, var så god och stig in. — Hon öppnade med en okonstlad hälsning grinden för honom.

— Jag måste presentera mig — tänkte han och yttrade med en bugning. — Mitt namn är Herman Wolff, och jag följer för närvarande med på ting här i ***järvi.

— Ah, en af domarens ungherrar således — sade flickan och räckte fram handen till hälsning — jag är dottren här i gården. — Sedan följdes de båda åt in i huset.

Hermans förväntningar blefvo i viss mån svikna, när han befann sig i den vackra ljusa salongen med sina välvårdade blommor, sin enkla men moderna möbel och den stora öppna flygeln midt emot fönstren. Hon hade nu engång förenat tanken på en prästgård midt i bondlandet med pinnstolar, soffor med sarsöfverdrag och hvitmålade dragkistor.

Efter några ögonblicks väntan trädde värden i huset in och välkomnade honom vänligt. Han var en lång reslig man, ej stort öfver medelåldern med ädla drag och värdig hållning. På hans höga panna och i de djupa genomträngande ögonen tyckte man sig kunna läsa att lifvet haft mången kamp för honom, men också att han gått igenom såsom segervinnare, ty kring den uttrycksfulla munnen log ett stilla fridfullt leende.

När dottren kom och stälde sig bredvid honom, jämförde Herman ofrivilligt dessa två ansigten. Både hade samma regelbundna drag och vackert hvälfda ögonbryn, men hennes ögon voro mindre mörka, och den vackra klara pannan hade ännu icke förmörkats af någon skugga.

Denna flicka hade ingenting pikant, tänkte han, hon kunde ej häller kallas en skönhet; det var blott den första ungdomens friskhet, som gaf henne en egenomlig tjusning. Hon liknade Majdagen därute, och i dag hade han ju särskildt fängslats just af vårfägringen, därför drogs hans blaserade blick nu äfven med intresse till henne.

Eftermiddagen gick mycket fort, ehuru han beredt sig på motsatsen. Prosten var en ovanligt kunskapsrik och intelligent personlighet och låg väl inne i dagens frågor, och hans unga dotter deltog hela tiden i herrarnes samspråk.

Då Herman ville gå, bjöd prostinnan honom att äta kväll med dem, och sedan följde far och dotter honom ett stycke på väg genom skogen i den ljumma våraftonen.

Anni gick förut och bröt då och då en kvist från tallarne, hvars barr hon gnuggade sönder mellan fingrarna.

Om hon varit en hufvudstadsdam, tänkte Herman, kunde man tagit dessa smidiga rörelser såsom ett kokett försök att låta se en välväxt gestalt, men hon såg så fullkomligt lugn och omedveten ut att en sådan tanke föreföll rent ut absurd.

Då prosten omsider stannade och bjöd farväl, tillade han vänligt: — Glöm icke bort prästgården.

Anni, som hade vändt sig om, räckte honom handen, men smålog i detsamma och sade:

— Ack jag glömde mina kådiga fingrar, nu har jag förstört edra handskar!

— Åh jag ber! Herman skakade ännu en gång hand med henne för att bevisa huru föga han fruk-

tade denna fara. Då han kom hem, granskade han noga de nya bruna handskarne; ganska riktigt — på den högra fanns verkligen en liten kådfläck. Han såg ett ögonblick därpå, sedan slätade han omsorgsfullt ut handskarne och stoppade ned dem på bottnen i reskofferten, naturligtvis utan en aning om att han hållit på att blifva en smula sentimental i afton. Kanske var det vårluften som berusat honom.

Efter detta första besök kom Herman ofta till prästgården, ja, han tillbragte snart alla sina lediga timmar där. Hvarför han gjorde det, brydde han sig aldrig om att göra klart för sig. Hemmet var visserligen angenämt nog, men hans eget hos föräldrarne i hufvudstaden dock vida elegantare; det fans egentligen ingenting i prästgårdens enkla hvardagslif, som kunde anslå en bortskämd världsman sådan som han och dock kom han drifven som af en hemlighetsfull makt. Han fann sig så obeskrifligen väl under detta tak i den lilla okonstlade familjekretsen, och när han tog farväl för att gå, tänkte han redan med glädje på det ögonblick, då han skulle få komma tillbaka.

Herman hade aldrig trott, att han så fort skulle kunna låta något eller någon imponera på sig, men detta hade nu verkligen inträffat. I prostens sällskap tyckte han sig gripnen af ett tyst, men mäktigt inflytande, utströmmande från denne personlighet, som alltmer och mer visade sig såsom en betydelsefull karaktär. Han böjde sig — kanske till en början motviligt — för den enkle prästmännens öfverlägsenhet och kände som skulle dessa djupa ögons skarpa blick kun-

nat genomsådå sjålen ånda till botten. Inför honom tvingades hvar och en att vara naturlig och sann, och det blef lumpet att dölja sina mänskliga svagheter för den, som tycktes känna dem alla så väl.

Likväl ville Herman icke erkänna ur hvilken källa prostens tycktes hämta sin makt — för den cyniske världsmannen var ju sanningssökandet en okänd vetenskap — och huru skulle han då kunna förstå den andre, som bygde hela sitt lif, alla sina handlingar på den eviga sanningens klippfåste. Att han mottog intryck däråf var dock redan någøt, och han började åfven finna nöje i de stundom rätt djupsinniga samtal, som fördes därinne i prostens tysta studerkammare, där så mången sorgsen själ blifvit tröstad, så mången svag styrkt och den vilseförde återhämtad till det rätta fadershuset.

Trakten var rik på naturskönhet och prostens hade sagt: — Ni bör se er om här, och Anni skall med nöje blifva er vägviserska. Det föll sig helt naturligt här på landsbygden, att han fick ströfva omkring i skog och mark med en ung flicka; ingen fann det opassande, och Anni förde honom outtröttligt uppför branter till sköna utsiktstårg och genom björkdungar till någon liten insjö halft dold i skogens tysta famn. Förr skulle han fasat för slika strapatser, han som endast var van vid esplanadernas bekvåma trottoarer, nu följde han utan motsågelse med öfveralt och beundrade — icke låtsadt — utan med nyväckt intresse den skönhet moder natur upplåt för hans undrande blick. Det var också ett särskildt nöje att hafva en vägvisare sådan som Anni; då hon under en skogsvandring med purp-

rade kinder och strålande ögon vände sig om för att göra honom uppmärksam på någon vacker utsikt, eller drömmande stannade på höjden och stum följde vårens lärkor vid deras lätta flygt, kunde han ej låta bli att betrakta henne. Hvarje gång han återsåg henne sade han visserligen till sig själf, att hon blott var en obetydlig vanlig ung flicka, ju nästan ett barn ännu, och han hade ju alltid hälst fladdrat kring de pikanta små koketterna, som förstodo sin tjuvsningsmakt och voro hans kurtis vuxna.

Helt annat var förhållandet med Anni, hon tog hvarje artighet som en väntjänst rätt och slätt, förstod icke hans smickrande uppmärksamhet och rodnade aldrig för hans mest uttrycksfulla blick. Stundom tyckte han, att hon var nästan retsamt omedveten och har erfor en oemotståndlig lust att väcka denna slumrande Törnerosa; å andra sidan var det någonting så nytt för Herman att studera en sådan ovanlig företeelse, också dissekerade han — andligt taladt — detta unga väsende, som så öppet och okonstladt mötte honom och utan att han själf rätt förstod det, var han rädd att upptäcka något falskt sken, något grumligt på djupet af den spegelklara källan.

En dag fann han henne i prästgårdens trädgård sysselsatt att ansa om narcisser, tulpaner och andra vårblommor, hvilkas grodder lifaktigt sköto upp ur den luckra bruna mullen. Hon var blek och såg mot vnan nedslagen ut.

— Har det händt fröken någonting ledsamt? — frågade han.

— Nej, icke mig personligen, men pappa kom nyss tillbaka från en så hemsk dödsbädd. Det var en illa känd person, som dog utan att ångra sig, trotsig ända till det sista. Tänk er ett så förskräckligt slut! —

Han teg och petade med sin promenadkäpp i mul-
len; frågans besvarande föll sig en smula motbjudande för honom.

— Jag vet, att otron sorgligt nog, är ännu all-
männare inom den bildade klassen — sade Anni åter
med låg röst — det hvilar så tungt öfver mig. Huru
kan någon vara lycklig utan evighetshopp?

— Har fröken läst en mycket berömd bok „Kraft
och materie“, den innehåller en på vetenskapliga un-
dersökningar grundad förklaring öfver de döda krop-
parnes förvandling till gaser! — frågade Herman tvunget.

— Nej, den boken har jag icke läst — svarade
hon enkelt — men i naturens stora bok har jag en
skön lära om uppståndelsen. Ser ni, den här lilla fula
puppan, som jag i går gömde i detta vissnade blad. I
morgon skall den kanske redan vara en fjäril med
vackra glänsande vingar. Så skall det gå äfven med
oss, när man en dag gömt oss i den mörka mul-
len!

— En mycket poetisk tanke utan tvifvel. — Her-
mans läppar drogo sig till ett ironiskt löje, men när
han såg Annis förundrade blick, vände han sig skygt
åt sidan. Denna dag låg ett djupt allvar öfver hem-
met i prästgården, och prästens panna syntes fåråd som
af tunga tankar; som det var lördag föreföll huset
äfven mer stilla än vanligt, ty i studerkammaren för-
beredde sig ju den samvetsgranne själaherden för mor-

gondagens gudstjänst och hvar och en var mån om att icke störa honom i hans viktiga värf.

Den följande morgonen var så härlig man någonsin kunde önska, fåglarne höllo koncert i de knopande träden och öfver björkdungarne sam den första späda grönskan som en luftig slöja. Herman gick och dref på må få i skogen, lyssnade till fågelkvittret och tänkte på — Anni, då såg han plötsligt henne själf komma gående smågnolande på gångstigen med psalmbok i handen.

— Godmorgon — hälsade han gladt — hvad fröken är tidigt i rörelse?

— Åh, tidigt är jag väl blott i en niosofvares tanke — svarade Anni skrattande — klockan är snart tio, och jag ämnar mig till kyrkan. Mamma åkte med pappa, men det vackra vädret lockade mig att gå — den här ginvägen genom skogen är min förtjusning. Ser ni, hur daggen glimmar på ljungen, är det inte en härlig morgon?

— Ja visst!

— Och tänk hvad fåglarne drilla, jag känner nästan allas stämmor; de jubla som om de visste att det är söndag!

— Och — hvad sedan? — orden undföllu honom helt ofrivilligt.

Hon såg förvånad på honom: — Jag menar att de likasom människorna i dag bereda sig att fira gudstjänst med lof och tacksägelse till Skaparen, sade hon.

Han blickade in i hennes klara ögon och ju längre han såg, ju tydligare tycktes himlens oändliga blå djup återspegla sig i dem och plötsligt försvann då den

ande af trots och motsägelse som rest sig inom honom när han nu såsom ofta förr, fann huru vidt skilda de två i grunden voro. Han tänkte på källan: „Klar som dagens blick hon var.“

Skulle han med ovarsam hand grumla dess spegel?
Nej, nej, ty sedan:

„Sommar kommer, vinter far
Aldrig mera blir den klar“.

De fortsatte promenaden under tystnad och när de kommo ut vid skogsbrynet och sågo kyrkan skymta fram mellan träden, stannade Herman och bjöd farväl. —

— Jag trodde, att ni följde mig för att vi båda hade samma mål — sade hon och blickade forskande upp till honom.

Han försökte småle och framstammade några toma fraser, sedan strök han hastigt af inåt skogen igen.

Klockornas ljud trängde rikt och fulltonigt till honom, där han nu gick allena, men i hans öron klingade åter och åter Annis sista ord; — Jag trodde, att ni följde mig för att vi båda hade samma mål! —

Nej, Anni, nej, det ligger en värld mellan våra vägar och skilda stigar leda till skilda mål — ljöd det sorgligt inom honom. Hela dagen var hon i hans tankar, och mot kvällen drefs han nästan oemotståndligt till prästgården.

Prostinnan kom emot honom och öppnade gästvänligt dörren till prostens skrifrum: — Vi ha suttit härinne hela eftermiddagen — sade hon.

Hvad det var skumt därinne, eller kanske föreföll det blott så för hans af den skarpa vårsolen bländade

ögon, det dröjde några sekunder, innan han varseblef prosten, som kom och räckte hon om sin hand till välkomst, sedan såg han också Anni borta vid fönstret. Båda sågo allvarliga ut och han hade en alldeles säker förnimmelse af att han själf just varit föremålet för deras samtal. Prostens handtryckning var så ovanligt uttrycksfull, och Annis klara blick mötte åter så forskande hans. Hvad de än sagt måste deras yttranden dock andats vänlig medkänsla för honom, det kände han. Prosten bläddrade i „Lifsbilder ur kyrkans historia“ och läste då och då ett stycke därur, modren hade tagit plats bredvid honom i den breda läderkläddasoffan. Anni satt fortfarande kvar vid fönstret och Herman midtemot henne.

Det var så lugnt och fridfullt i rummet med de många väl fyllda bokskåpen, en riktig söndagsstämning hvilade öfver alt och alla, och när han betraktade Anni förstod att det var en inre skönhet som förlänade hennes ansikte dess främsta behag. Hon satt helt stilla med händerna korslagda i famnen; hennes prafil aftecknade sig klart emot den mörkgröna gardinen bakom henne, och den ljusa blicken följde oafvändt solens gång därute. Det sved så besynnerligt i hans hjärta, ty återigen kände han såsom på morgonen huru vidt deras vägar voro skilda, ja det hade mellan dem vidgat sig en djup klyfta, öfver hvilken han förgäfves bemödade sig att slå bryggor.

Det var en underlig afton. De följande dagarne var han orolig till sinnes och höll sig borta från prästgården, blott en gång träffade han därunder Anni, hon kom med sin älsklingsdufva, som blödde ur ett

djupt sår. Höken hade nyss spändt den, men Anni lyckades befria sin favorit, ehuru blott för att se den dö i sina händer.

— Stackars lilla Pippi — sade hon och smekte varsamt det sårade hufvudet, som hvilade mot hennes hand, medan varma tårar droppade ur hennes ögon på de blodstänkta fjädrarna.

— Måste man nödvändigt genom tårar bevisa sin känslas styrka? — Hermans ton ljöd ironiskt. Jag kan icke förstå, hvarför en kvinna gråter i andras närvaro, hon förlorar ju därigenom helt och hållet sitt utseende.

Tårarne torkade plötsligt på Annis kind, och hennes blick hade ett egendomligt uttryck, när hon vände sig till honom: — Där man i sorgens stund tänker på huruvida tårarne värka menligt på ens yttre utseende, där bor ej håller någon sann känsla — sade hen lugnt.

Herman bet sig i läppen, han skulle i detta ögonblick gifvit mycket, om han haft sitt krassa yttrande osagdt, nu kunde det ej mera hjälpas.

Anni stod en stund tyst: — Åtminstone skulle jag icke vilja tro någon kvinna — jag — menar icke mig själf om att vara så fåfäng, att jag under verklig hjärtesorg hämmade mina tårar för att icke få röda ögon och förvridna läppar — hon smålog smått skälmskt, smått förläget och såg vänligt på honom.

— Får jag erkänna att mitt nyss fällda yttrande verkligen också var altför krasst? — frågade Herman — tillgif mig fröken Anni! — Han räckte bönfallande fram handen och hon lade med ett leende och en nick sin däri.

— Er ärlighet gjorde mig kanske ändå godt — sade hon stilla — det är alltid nyttigt att gå in i sig själf, ty där döljer sig mycken lumpenhet, som man aldrig haft en aning om, men som det likväl är en plikt att uthärda.

Följande vecka skulle Herman resa. Det hade nästan kostat ansträngning att fatta det ovilkorliga beslut, ty tusende fördolda band fästade honom plötsligt vid detta ***järvi, som han ännu för kort tid sedan ansett som en outhärdlig ödemark. Ett stod dock fast, innan han reste måste Anni veta, att han älskade henne! Ja, ty därhän hade det kommit, trots all olikhet mellan dem, trots att hon blott var en obetydlig liten landtflicka, hvarken „chic“ eller modern älskade han henne och hvad som var ännu besynnerligare — han den bortskämda salongshjälten, damernas älskling, hyste en ganska stor ovisshet om hans känslor voro besvarade. Månget hjärta hade han nog förr eröfrat för att leende kasta bort bytet så fort segern var vunnen, nu stod han själf bäfvande och oviss inför frågan: — Vill hon, eller vill hon icke blifva min?

Sysselsatt med dessa tankar vandrade han en solvarm eftermiddag beslutsamt till prästgården. Alting gynnade honom. Prosten var borta på en ämbetsresa och prostinnan sysselsatt i köket. Anni satt ensam på trappan och sydde en sommarklädning åt sin mor, medan hon alt emellanåt lyfte upp ett glas fult af vårblommor för att inandas deras ljuftva doft.

Herman slog sig ned midtemot henne och kände att han hade det ypperligaste tillfälle, som någonsin erbjudits en älskare att förklara sig för sitt hjärtas dam, men likväl gled den ena minuten förbi efter den andra, utan att han kom sig för att säga någonting. Aldrig hade han tänkt sig att det skulle vara så svårt att fria på allvar.

Slutligen yttrade han såsom i förbigående, att han måste lämna ***järvi den följande dagen och iakttog med spänning, hvilken värkan detta meddelande skulle hafva på Anni.

— Skall ni verkligen resa redan i morgon, det var ledsamt att pappa ej visste af det, då skulle han säkert vikit in i kyrkbyn och tagit farväl af er — var alt hvad Anni svarade, medan hon omsorgsfullt mätte två tygstycken mot hvarandra.

Hans blick hvilade genomträngande på henne och han tänkte: — Skall denna lifliga flicka verkligen förblifva oberörd af passionens brinnande språk. — Han såg hennes mjuka kind rodna i det varma solskenet och de fina blå ådrorna vid tinningarna framträda som ett beundransvärdt nätverk under hyns skära hvithet, i detta ögonblick greps han af en häftig åtrå att få trycka henne till sitt bröst och öfverhölja det ljufva ansiktet med kyssar: — Jag måste tala till henne — ljöd det lidelsefullt inom honom — min kärlek skall väl förmå väcka hennes omedvetna känslolif. Ack, om hon blott ville se upp, just nu! — Och hon såg upp.

Tråden brast, Anni böjde sig framåt för att taga en rulle ur sykorgen, då höjde hon blicken och såg

på honom rent och öppet som vanligt, och denna enda blick förstummade för alltid de stormande orden på hans läppar. Ingen enda skymt af lidelse hade någonsin grumlat dessa ögons lugna djup, i detta hänseende var hon ännu fullkomligt ett barn, men när hon en gång vaknade till medvetande om sitt hjärta — huru himmelsvidt skild skulle ej denna oskyldiga flickas första kärlek vara från hans!

Han lade handen öfver ögonen. Det var en stund sådan, som det icke förekommer många under ett mänskligt och det bästa, ädlaste på djupet af Hermans själ rörde sig plötsligt upp till ytan! Nej, han ville ej bringa oro in i hennes lugna tillvaro. — Hon älskade honom ej, nu visste han det och hvarför skulle han då störa henne med aningen om stormarne i hans eget inre. Hon var som den lilla blyga skogsblomman vid vägkanten, hvars doft och blida fägring tjusar vandrarens blick, men som plockad vissnade i hans brännande hand.

— Har ni hufvudvärk? — frågade Anni vänligt.

— Ja, jag känner smärta men — det går väl öfver — svarade han långsamt — jag tror det är bäst jag nu tager farväl.

— Skall ni gå så genast, vänta, jag springer efter mamma.

Den vänliga prostinnan öfvertalade honom förgäfvets att stanna kvar till kvällen, han stod fast vid sitt beslut och tog afsked med många tacksägelser för bevisad gästvänskap, sedan såg han sig om efter Anni.

— Jag har ett ärende att uträtta i smedens torp och skall följa er ett stycke på väg — sade den unga flickan och tog sin hatt i tamburen. Så gingo de än

en gång tillsammans genom den hvita gårdsgrinden, där han sett henne första gången, utför allén och in på den välbekanta skogsvägen.

Herman var tankspridd, han såg sig tyst omkring och kände att han aldrig skulle förgäta den lilla stigen under de susande furorna, där de bruna barren gledo undan hans fötter. Små ifriga myror drogo träget strå efter strå till stacken, minsta mossväxt undgick ej hans blick, denna hade med ens blifvit så förunderligt öppen för naturens enkla hushållning liksom för så mycket annat i lifvet, som han hittills icke förstätt.

Det hade varit honom omöjligt att nu skämta och prata som förr, men Anni tycktes ej fästa sig vid hans tystnad utan talade lugnt och okonstladt som vanligt, medan hon band ihop små styfmorsblommor och förgätmigej till en liten bukett.

— Det var ledsamt att pappa ej fick taga afsked af er — upprepade den unga flickan — jag vet att han hyser sympati för er.

— Herr prostens vänlighet är mig dyrbar att minnas.

— Vi ha så ofta talat om er!

— Åh verkligen? — Herman såg frågande på henne — i söndags då jag kom till prästgården trodde jag —

Anni smålog: — Ni gissade rätt, just då talade vi så mycket om er; jag hade först, när ni inte ville följa mig till kyrkan, rätt klart fattat er ståndpunkt i religiöst hänseende. Vi resonnerade därom, pappa och jag, och beklagade att just de eljes i andra afseenden upplyste och bildade, skola sakna ljus i det allra viktigaste och vi tänkte . . . . .

— Hvad tänkte ni, fortsätt min fröken!

En fin rodnad färgade plötsligt Annis kinder och ögonen strålade af en mild glans: — Vi hoppades att det ena ljuset dock till slut skall tända det andra och att vetenskapen måtte leda sina idkare till Gud, icke som hittils ifrån Honom, så att alla lärda och bildade en dag skola hinna den enda kunskap som gör oss rika för evigheten — sade hon enkelt.

Herman såg en smula besviken ut, han hade hoppats att det skulle rört honom enskildt, icke en hel klass i allmänhet, men den enkla storheten i denna tankegång grep honom icke desto mindre:

— Det är vackra förhoppningar, fröken Anni, ehuru jag ej vet, om jag vågar dela dem — sade han lågt.

— Vår Gud är allsmäktig — svarade hon högtidligt. — Han leder människornas hjärtan såsom vattubäckar. — Nu måste jag säga er farväl!

— Farväl — en skälfnings genomilade Herman, men han betvang sig med uppjudande af hela sin styrka — farväl, fröken Anni, och tusen tack för denna lyckliga tid.

Han skulle så gärna velat bedja om den fattiga lilla buketten, som hon höll i handen, men han vågade det ej och nästa ögonblick hade hon gått sin väg, nu måste han han också gå sin — ensam.

Skulle det alltid så förblifva? — frågade han sig själf. Han hade lämnat Anni aningslös och omedveten såsom han mött henne, lifvet var rikt och lyckligt för henne utan att han hade någon plats däri, det låg någonting obeskrifligt för honom i den tanken.

Han gick vidare i den ljusa vårskymningen, medan furornas sus ljud som en hemlighetsfull hviskning rundtomkring honom. Hvad hviskade de om, kanske att dag gryr upp efter nattens mörker, att våren följer i vinterns spår och att „tiden bär rosor i sitt sköte“ för hvar och en som ännu kan hoppas!

— Om jag en dag kunde blifva henne värdig, då först då . . . . .

Sommar kommer, vinter far
Källan dock blir skön och klar —

gnolade den gamle sångaren, medan solen sjönk bortom skogen.

På landet.

Brrrr — doktorn drog med en väldig ruskning af sig den drypande regnrocken och hängde den på spiken vid dörren, sedan sträckte han ut sin resliga gestalt, for med händerna genom det yfviga rödblonda håret och gäspande eftertryckligt. Ej underligt efter den senaste genomvakade natten; han hade nämligen rest med aftontåget från hufvudstaden, blundat par timmar på stationen, där han skulle stiga af och sedan vid första dagningen begifvit sig med skjutskärria på illa sönderkörda, af höstregnet uppblötta vägar till sin bestämmelseort, kyrkoby i X. socken.

— Så är man då ändtligen på ort och ställe — mumlade han med ännu en gäspning — gemena vägar, jag tror det här Kråkvinkel ligger vid världens ända. — Han gick bort till ett af fönstren i den rymliga salen, dit man nyss visat honom in och blickade ut i skumrasket.

— En härlig utsikt i sanning — utbrast han — en veritabel sopbacke med en ramlande svinstia i fon-

den — hvilken doft man skall få andas in i sommar, äkta landluft, skönt! — Hans grofthuggna drag lystes upp af ett leende, half godmodigt, half ironiskt, då dörren i detsamma öppnades af en fetlagd, rödbrusig karl, hvars dräkt och hela hållning utvisade ett tämligen misslyckadt försök att spela herreman.

Doktorn som snabt uppfattade detta, närmade sig och frågade höfligt: — Är herrn kanske min hyresvärd?

— Ja, jag har den äran, hm — det är ju doktor Linder, som vi ha väntat de här dagarna?

— Rätt gissadt, jag har korresponderat med kommunalordföranden här i X., som åtog sig att ombesörja mig rum och han skref att jag skulle finna dem på gästgifveriet i kyrkbyn — det är ju här det?

— Ja bevars och jag är gästgifvare hm, men vi ha så öfverflödigt med rum, doktorn kan få huru många som behagas — svarade den lille mannen bugande.

— Två förslå godt, ni har väl något mindre rum bakom denna stora sal?

— Jo, alldeles det hm, här är en kammare, som jag tror skall falla doktorn i smaken, ett litet nätt rum, nyss tapetseradt och så varmt sedan. — Han öppnade beställsamt en dörr och visade den resande en aflång kammare, låg i taket med gråblå väggar och hvitstruken kakelugn, det hela luktande starkt af oljefärg och murbruk.

— Godt, godt -- doktorn affärdade gästgifvarns rekommendation med en flygtig blick — var nu god och se till att jag får mina reseffekter inburna, så blir jag er förbunden. — Han smålog inom sig åt sin

värds krökta rygg och idkeliga bockningar — min gode man, sådant biter icke på mig — mumlade han.

— Det var mig en styf herre — tänkte gästgifvaren, när han skyndade ut för att fullgöra doktors order — med honom kan man knappast få sig en liten toddy engång!

Snart sprakade en brasa i den något ödsliga salen — det blifvande emottagningsrummet — koffertarne voro inburna och skjutspojken betalt. Doktor Max Linder tände en god cigarr och kastade sig ned i gungstolen, den enda bekvämare möbel han kunnat upptäcka i sitt nya logis, ty en gammal hård läderklädd soffa kunde ej gärna tagas med i räkningen.

Han satt och reflekterade. Det låg i hans natur och särskildt då han hade en cigarr mellan läpparne. Hvarför var han då egentligen här? Naturligtvis därför att X. kommun bjudit sin läkare ett ganska hyggligt arvode, just dubbelt upp mot hvad hans praktik i hufvudstaden inbringat. Kom så härtill de låga lefnadskostnaderna på landet, ja där låg skälet i öppen dag; pänningen är en bestämmande faktor åtminstone i vår materialistiska tid. Han var ännu ung och okänd läkare, patienter kunde ju icke lockas in genom en annons i fetstil på tamburdörren, som förkunnade att doktor Linder hade en vacker studiebana bakom sig, att kamraterna spådde honom en lycklig framtid och att han hade rykte om sig att vara en skicklig kirurg med mera sådant. Därför kunde han ju gärna vända hufvudstaden ryggen, nej, icke gärna, det måste han likväl tillstå. Kontrasten mellan lifvet i den stora myllrande bikupan, där alla tidsströmningar bryta sig

mot hvarandra i liflig växelvärkan, mellan hufvudstaden och denna vrå vid världens ända, som han tyckte, kyrkobyn i en aflägsen landskommun — var altför skärande.

Han hvisslade. Hvad stod att göra, han hade nu engång tagit sitt beslut och måste finna sig till rätta i de nya förhållandena kosta hvad det ville. Gästgifvarns „privatvåning“, som han nu skulle bebo, var hvarken treflig eller elegant, men hvad hade väl han i det hela för begrepp om hemtrefnad. Barndomshemmet i den lilla nordliga kuststaden var väl det mest tarfligt prosaiska man gärna kunde föreställa sig och far och mor — gamle rådman Linder och hans hustru — två äkta hvardagsmänniskor med vyer som föga sträkte sig öfver stadens rågräns. Som skolpojke ja till och med som student hade den nuvarande läkaren alltid bott billigt vid aflägsna gator, ty pappa Linder höll hårdt om pänningpungen och tyckte att studier voro en „förbaskadt dyrbar öfverflödsvara“. Han skulle helst sett att sonen börjat sin bana såsom han själf, bakom en disk, men då gossen alltid låg med näsan öfver boken, som han sade — hade han slutligen gifvit efter och låtit pojken gå den lärda vägen. Billig borde hans uppfostran emellertid blifva, och däraf kom det sig att unge herr Max vanligen lefde på half ranson, innan pappas knapt tillmätta kvartalspängar nästa gång anlände.

Han var dock altför energisk att länge lita sig till denna hjälp hemifrån, utan skaffade sig snart timmar här och hvar; hans öfverflödiga lifskraft kunde gärna komma till nytta och några utpinade nerver bestod han sig icke.

Senare kom det honom äfven väl till pass att han lärt sig nöjas med litet och att själf bidra till sitt underhåll vid universitetet, då han beslöt sig för en så lång studiebana som läkarens. Far därhemma hade nog frambrummat mångt anathema däröfver, men saken stod ej att ändra: sonen bråddes på sin far i frågan om envishet, en „dygd“ som icke ens riset, ehuru ofta användt i barndomen — enligt gammal god sed — fått bugt med.

Sedan några år var han nu emellertid färdig med de „välsignade böckerna“, som fadren kallade dem, och modren kunde med stolthet få tala om „min son doktorn“. En sådan skatt hade inte själfvaste borgmästerinnan att visa fram, menade rådmanskan förnöjd, nu skulle hennes sippa fröknar döttrar säkert lyfta på ögonlocken för att se efter honom, ty om han inte precis var någon vacker karl, så var han i alla fall ståtlig nog, åtminstone i sin mors ögon.

Nej, vacker var doktor Linder sannerligen icke, därtill voro dragen för grofva och oregelbundna, men det låg någonting manligt och kraftfullt öfver den bredaxlade gestalten, något som oaktadt en viss kärfhet i sättet ingaf förtroende; i hans grå ögon under de tjocka ögonbrynen glimtade en dold humor och kring den af rödblondt helskägg omgifna munnen lekte gärna ett lätt satiriskt löje.

Brasan var längesedan nedbrunnen och kvällsvarden — serverad på bricka — längesedan expedierad. Doktorn tittade ut genom fönstret åt gårdssidan, mörkt öfveralt. Han såg på sitt ur, det visade just jämt nio, åh man kunde märka att man var på landet. Han tog

småleende en bok ur resväskan för att läsa på säng par timmar — huru skulle väl en hufvudstadsbo få ögonen igen klockan nio på kvällen — men några minuter senare sof han emellertid lika djupt som alla andra i byn. Här var ju tyst som i grafven och naturen tog ut sin rätt.

Följande morgon väcktes han af klockklang, det var söndag och kyrkan låg alldeles i närheten. Han skyndade ur sängen, ty han påminde sig plötsligt att folk möjligen kunde komma och söka honom före gudstjänsten, då underrättelsen om hans ankomst enligt gästgifvarens utsago, troligen var ganska spridd.

Knapt hade han också med en grimas sväljt en kopp „rågkaffe“, innan några gubbar trädde in och så fort han affärdat de första kommo åter andra. Det gick riktigt hett till, han drog ett djupt andetag, när dörren slöts bakom den sista besökande, men gästgifvaren hade icke destomindre försäkrat att många flere skulle infinna sig efter gudstjänsten, emedan de ville hafva tid på sig.

Ja ja, det var just tiden det gälde; tid att långt och vidt få utlägga om krämpor och sjukdomar ända från deras otroliga upprinnelse med tusen från saken ledande kommentarier. Han kände på sig redan denna första morgon att tålmod var något som framföralt fordrades af en kommunalläkare. En annan erfarenhet gjorde han äfven och det var att många patienter icke alltid betydde mycket pänningar; han upptäckte nämligen att farsgubbens förmåga att hålla på pänningen icke gått i arf till honom, ty när han till exem-

pel i dag såg den där gubben i uråldrig surtut gripa efter sin gamla nötta läderpung för att med de styfva fingrarne leta efter några slantar på dess botten, eller den gamla gumman, som hade sin mark inknuten i hörnet på den blårutiga bomullsnäsduken, då kunde han omöjligt låta betala sig af sådant folk, utan afvisade pänningarna med ett kärft, men välvilligt: — Spara dem till medicinen!

Fördjupad i tankar stod han efter frukosten vid fönstret i sofrummet; härifrån var utsikten en annan, ty öfver den närmast fula omgifningen reste sig kyrkan mot den höstliga himlen, i dag ovanligt klar och blå. Sammanringningens klocktoner ljödo manande kring näjden — kom kom, kom kom — klingade malmtungorna och stora skaror följde kallelsen, vägen var myllrande svart af folk, men för den ensamme mannen därinne låg ingen manande klang i deras ljud. Det var mången god dag sedan han satt sin fot inom en kyrka; det kom sig dels af vana, dels af att han icke tyckte sig hafva något att söka i Guds hus. Han sökte väl sanningen, men trodde sig icke finna den inom tempeldörrarne; där stod ju dogmdyrkan i sitt flor menade han och ortodoxa präster tryckte ned tankefriheten, medan den döda formlära de fram-buro ingen näring gaf åt den forskande anden. På en Gud såsom världens upphofsman trodde han visserligen och religionens samhälleliga betydelse tvekade han aldrig att erkänna, nej han hade nog sina grundsatser och var beredd att försvara dem, men alt som stötte på tvång och inskränkning af den individuella friheten framkallade genast motsägelse hos honom.

Kyrkan var således icke för honom. I dag hade han dessutom mycket att ordna efter resan, och snart var äfven hans mottagningsrum åter fylldt.

Efter en sen enslig middag grep doktorn hatt och käpp och begaf sig ut. Höstluften var kylig, men ren, han stannade ett ögonblick medan han knäpte igen sin öfverrock och såg sig omkring.

Där låg byn, en samling till det mesta rödmålade hus, på ömse sidor af den uppblötta landsvägen; gästgifveriet, handelsbutiken och apothekslådan — en filial af det närmast belägna apotheket. — Hvarje lägenhet hade sin lilla trädgård med några fruktträd, bärbuskar i rader och frostbitna georginer på rabatten under fönstren. För öfrigt omgafs det hela af ängar och åkrar, en sank, ful trakt och detta var således hans dagliga omgifning för en obestämd framtid. Han hvisslade enligt vanan, men denna gång ljöd det ganska bedröfligt. Sedan styrde han sina steg mot kyrkan, som låg nedanom en skogsbacke bevuxen med björkar och granar.

Det gamla gråstenstemplet uppfördt i 1600-talets stil reste sig snart tätt framför honom; han tog det i noga skärskådande och vek därefter in på kyrkogården, hvars järngallerport blott var stängd med en rigel. Det var en rätt vacker och välvårdad plats med en rad planterade träd rundtkring muren och buskgrupper på de af enkla kors utmärkta grafvarne. Han läste namnen på några, följde sedan en liten trampad stig, som ledde till en ålderdomligt bygd port åt västra sidan och kom så in i en liten parklik hage, bortom hvars nu löflösa björkar prästgården helt måleriskt pre-

senterade sig. Efter litet gående fram och åter fann han en väg, som förde honom tillbaka till landsvägen; backen höjde sig nu altmera och från dess öfversta krön hade man en fri och öfverraskande treflig utsikt öfver en vid slätt, genom hvilken landsvägen strök fram.

Talrika delvis välbygda byar och enstaka gårdar lågo spridda därborta, på en kulle till höger reste sig en grant röd ny byggnad — folkskolehuset som han med säker instinkt förmodade — och längst till vänster skymtade ett brutet tak, tillhörande en gammal herrgård med björkallé och vidsträckt fruktträdgård. Man såg alt som i ett panorama och det föreföll doktorn som om husen legat hopgyttrade i hvarandra, ehuru han senare lärde känna att slätten räknade en mil i längd, så nog hade de utrymme.

Det var så stilla på kullen där han stod, icke en vindfläkt skakade de ännu kvarsittande gula löfven och rönarnas bjärtröda bärklasar lyste grant i solens sista strålar. På landsvägen vandrade två unga bonddrängar i helgdagskläder med splitternya gummigaloscher; den ena bar i handen en paraply, den andra lockade några brutna toner ur dragharmonikan. Att de voro riktiga snobbar inom sin klass var omisskänneligt.

Långt borta i byarna på slätten ljödo hundarnes dofva skall, för öfrigt härskade öfveralt den egendomliga, smått dåsiga stämning som är utmärkande för en söndagseftermiddag på landet.

Därnere i herrgården uppsteg långsamt en fin blå rökpelare ur skorstenen, kanske ledde den sitt upphof från en liten skymningsbrasa, tänd för att ute-

stänga höstkylan, en sådan där trifsam brasa kring hvilken familjen samlar sig under förtroligt småprat. Det typiska begreppet „hemmets härd“, kände han väl egentligen blott ur någon missroman, som slumpen lagt i hans hand under ferierna i skolåren, men i denna stund erfor han likväl en halft omedveten längtan efter skymten af ett hem med människor, som skulle kunna förstå honom, ty gästgifvarn och landthandlar Mickelsson, som han gjort bekantskap med på morgonen, tänkte han nu icke på.

I staden saknade man ju aldrig sällskap. Snart sagdt hvarje timme på dagen kunde man träffa liktänkande att utbyta åsikter med eller antagonister, hvilkas motsägelser värkade upplifvande som peppar och salt. Här var det annorlunda, tomt och ödsligt. Han stirrade åter ned framför sig och smålog plötsligt öfver hvart hans missmodiga fantasi fört honom; det var ju rent af en parodi att kalla denna bördiga, tätt bygda slätt en ödemark. X. var långt vackrare än han tidigare förestält sig och säkert skulle han med tiden här finna människor med hvilka han kunde sympatisera, finna hvad han i dag saknat — sällskapligt umgänge.

Det gick tungt i förstugan och någon famlade på dörrlåset; doktorn ropade: — Stig in. — Han hade just återvändt från ett sjukbesök samt stod och tog af sig ytterplaggen, då en äldre korpulent herreman steg öfver tröskeln.

— Hvem har jag äran se?

— Mitt namn är Löfving och jag är domhafvande

på orten — presenterade sig den inträdande fryntligt — ni är kanske förvånad att se mig, men som jag hade några små affärer att uppgöra med gästgifvaren som tillika är tingsvärd, kunde jag ej neka mig nöjet att titta in och önska vår nye doktor välkommen till X. Ser ni, doktor Linder, jag är icke för ceremonier, det skulle förstås hört till saken att jag först inväntat ett högtidligt officiellt besök af er, men det gjorde inte gamle Löfving, sådan är han, här har ni karlen!

Doktorn smålog och de skakade hjärtligt hand med hvarandra: — Jag är er uppriktigt tacksam för er välvilja mot en främling — sade den förstnämde — det var det första ordentliga handslag jag fått sedan jag kom hit. Vill ni inte sitta ned, den här gungstolen är tämligen dräglig, och jag tror att jag kan bjuda på några extra goda cigarrer. — Den gamle herrn smålog vänligt, satte sig ned och såg inom kort så hemmastadd ut som om det varit hundra och sju första gången han gjorde visit hos den nye doktorn. Hans, trots fårorna, ännu ungdomligt skälmska ögon voro redo att le åt hvarje skämtsamt yttrande och han ägde den sällsynta dygden att höra på lika gärna som att tala själf, med ett ord, det var en högst älskvärd gubbe och doktorn fann med glädje att han utan fruktan att blifva missförstådd, kunde tala fritt om sina intryck och erfarenheter i X. Tiden gick därvid så fort att han blef förvånad, då härads höfdingen vid afskedet försäkrade att han dröjt minst tre timmar: — Ni måste rätt snart komma och besöka oss därnere på Koivula — sade den gamle herrn — vägen är hvarken lång eller förvillande, ni ser stället — en

gammal ljusgul byggnad med brutet tak — då ni kommer upp på kyrkbacken. Hör ni, jag vill gärna göra er bekant med ett gammalt okonstladt landshem, med mamma och flickorna.

— Jag skall komma med största nöje — svarade doktorn och tillade inom sig — en sådan trefflig gubbe, han blir bestämdt min första vän här på orten, och jag skall ingalunda försumma att snart göra honom ett återbesök.

Några dagar hunno emellertid förgå, innan denna hans föresats blef satt i väcket och då nära nog mot hans vilja. Han hade nämligen en eftermiddag gått för att taga sin vanliga promenad, hvars närmaste mål alltid utgjordes af den vackra kyrkbacken, men försjunken i tankar vandrade han allt längre och längre på andra sidan nedåt slätten utan att märka det, förrän ett kraftigt slag på hans skuldra ryckte honom upp ur hans funderingar.

— Goddag, käre doktor, ni styr ju rakt på Koivula det var hederligt — och häradshöfding Löfving skakade hans hand på sitt vanliga eftertryckliga sätt.

Doktorn skrattade: — Jag hade visserligen ämnat mig på besök med det allra första, men för att vara ärlig — i dag är jag blott ute för motions skull och vet först nu huru nära till Koivula jag i själfva väcket befinner mig. Denna tid på dagen anses ju icke håller såsom en visittimme comme il faut?

— Prat, här på landet äro alla timmar lika goda, vi äro icke för ceremonier som jag redan sade er, nu är ni inom mitt område och måste med eller mot er vilja följa mig hem. — Han började raskt gå framåt

vid doktors sida och som de voro vid ingången till den gamla björkallén hade de efter några minuters vandring uppnått det ljusgula karaktärshuset, som på närmare håll såg ännu hemtrefligare ut än det förefallit från höjden, där doktorn första gången varseblef det. Hvarken modernt eller storslaget imponerande, gjorde det ett särdeles angenämt intryck, omgifvet som det var af en stor trädgård med klipta häckar och talrika, nu af frosten sköflade blomstergrupper.

Öfver en veranda i nyare stil fördes doktorn genom en rymlig tambur in i ett stort ljust rum till vänster: — Här är mitt ide, som flickorna kalla det — sade den gamla herrn leende — se er nu omkring, medan jag gör mig af med mina sjumila stöflor. Ni skall veta, dokter Linder, att jag är en ifrig jordbrukare, och i dag har jag trafvat omkring i blå lera hela eftermiddagen, hvilket mina skodon nog bära spår af.

Han försvann i ett inre rum och doktorn hade god tid att, följande hans råd, betrakta jagtredskapen af alla möjliga olika slag på väggarne, de välfyllda bokskåpen och det stora, med digra aktstycken täckta skrifbordet.

— Seså här har ni mig åter, hvad tycker ni om mitt ide? Här lefver jag om vintern och suger på ramarne, blott att jag inte sofver fullt så mycket som en värklig Nalle.

— Jag tänker sömnen kommer sist i ordningen af edra olika sysselsättningar — sade gästen och visade leende på skrifbordets rika material, svarfstolen vid fönstret och de uppskurna bladen af diverse landtbrukstidskrifter.

Gubben smålog äfven: — Nåh ja, man får se till att hinna med litet af hvarje, men nu skola vi gå in till fruntimren, det har ni väl intet emot, hoppas jag?

Men det var just hvad som var fallet. Doktorn hade ända till detta ögonblick totalt förgätit att det fans några damer i huset, och då han antog härads-höfdingens inbjudning att följa med till Koivula, hade ingen tanke på en presentation för dem fallit honom in. Han framkom med några ursäkter för sin hvardagsdräkt med mera, men den gamle herrn hörde icke als på honom: — Ni kan lita på att jag tager felet på mig, om det als är något fel — ifrade han — det går inte för er att smyga undan numera, ty mamma såg oss redan från fönstret, när vi kommo in på gården och jag nickade åt henne, hvilket betydde så mycket som: — „Sätt kaffepannan på, lilla gumma, jag har en gäst med mig åt dig“. Det hör nämligen till ordningen här i huset, att ingen får gå utan kaffe — min hustrus lifselexir — och gamla vanor får man inte bryta mot, då de äro goda nota bene, framåt marsch!

Gästen såg dock alt fortfarande något tveksam ut! — Gud vet — tänkte han — i hvilken myrstack man kan komma. — Han erinrade sig sina oborstade stöflar och de begagnade manchetterna, fruntimmer äro förskräckligt petiga med sådant där; det var als inte trefligt att första gången blifva så där alldeles oförberedd inskuffad bland dem. Saken stod dock ej att ändra, han måste följa sin värd.

De inträdde först i en stor salong, möblerad med gammaldags mahognymöbel, ett pianino och en massa vackra krukväxter.

Från rummet bredvid ljödo glada flickröster och klingande skrattsalfvor: — Där hör ni huru mina burfåglar kvittra — sade den gamla herrn småskratande — men kom nu hit in i matsalen, där väntar mamma oss vid kaffebordet.

Det rum i hvilket doktorn ofördröjligen infördes var äfven rymligt med panelade väggar och ett dubbel-fönster utåt gården; midt på golvet stod ett bord med mörkblå koppar på en bländhvit duk, sockerdosa och gräddsnaeka af silfver i gammaldags mönster och ett blankskuradt kaffekök.

— Se här, mamma, vår nye doktor — presenterade häradshöfdingen — han är olycklig öfver att jag mot hans vilja lockat honom att göra första visit utan frack och hvit halsduk, men jag har lofvat bära ansvaret för det ofrivilliga brottet mot etiketten. Icke sant, du är ingen tyekmycken matrona, min vän?

Den tilltalade, en liten frodig äldre kvinna med svarta spetsar på sitt ännu rika mörka hår och stort lärftsförkläde, smålog vänligt: — Doktorn är hjärtligt välkommen med eller utan frack — sade hon och räckte honom handen — tagen plats mina herrar, kaffet är färdigt

— Hvar äro flickorna? — frågade den gamle herrn.

— I hvardagsrummet hos Ada; Beda Holstius kom hit för en stund sedan.

— Ah, då förstår jag hvarför det ljöd så ovanligt muntert därinifrån. Ni skall veta, doktor Linder, att fröken Holstius är vår framstående folkskollärrinna och god vän till mina döttrar. Jämnårigt sällskap piggar upp ungdomen.

Jag menar att vår Molly åtminstone inte behöver någonting extra upplifvande — inföll fru Lövving med ett godt löje — hon har i dag rasat med sin kattunge, så att jag måste hålla mig för öronen.

— Ja, den flickungen är då precis som en pojke.

— Leonard var aldrig så bullersam, när han var barn.

— Nåh nåh, han var ju alltid en smula ovanlig — plirade gubben — ser ni doktor, en mor finner vanligen sin enda gosse vara smått idealisk, det är en naturlag.

Den fryntliga värdinnans leende blef vemodigt och hon sade med en suck: — Vår son är sjöman af lust och bøjelse och befinner sig troligen för närvarande i tropikerna.

I detsamma slogs en dörr häftigt upp och in rusade på samma gång en snövit katt och en spenslig flicka med hängande fläta i nacken. Hon rodnade djupt, då hon varseblef den främmande vid kaffebordet och ville skynda bort, men fadren ropade skämtande: — Kom hit, Molly, du har redan blifvit sedd in Lebensgrösse, jag skall presentera både dig och Snövit, ni jämgoda kamrater. Så här ser en yrhätta ut, doktor Linder!

Molly neg och slog ned sina gasellögon, sedan smög hon sig bakom modren och fångade med en skicklig rörelse katten i sina armar. Doktorn hann knappast tänka: — Nåh, om de alla likna henne, lärer min fruktan för kritiska blickar knappast hafva skäl för sig, — då dörren åter öppnades. Denna gång var det fröken Holstius, en mager spinkig flicka med kort hår och

glasögon. — En emanciperad af rätta sorten — förmodade gästen, som med lugn mottog en högst knapphändig hälsning.

— En kopp kaffe, söta Beda — bad fru Löfving. Hvar är Helene?

— Här bästa mamma — svarade en klar fulltomig röst, och doktors blick mötte ett resligt, smärtungt fruntimmer, som med fullkomligt ledig hållning och ett artigt välkommen räckte honom handen.

— Vår andra dotter presenterade häradshöfdingen. Helene intog genast den lediga stolen vid doktors sida och började obesväradt ett samtal, i hvilket snart hela kretsen kring bordet deltog. Man språkade om allehanda ortsförhållanden, doktors tjänsteangelägenheter, befolkningens skaplynne etc. enhvar yttrade sig fritt. Häradshöfdingen trodde att doktorn skulle finna mycket af intresse i allmogelifvet, och Helene tillrådde honom att studera det så grundligt som möjligt, man kunde draga stor nytta däraf, menade hon.

Samtalet flöt fram som en liflig ström; man kände, att här var en liten krets upplysta personer, som förstodo att uttrycka sig väl och på sak — stundom humoristiskt, aldrig trivialt. Den gamle herrn aflägsnade sig och kom tillbaka med en fylld pipa: — Röker inte doktorn?

— Jo, men det kan väl ej gå an i damernas närvaro.

— Åh, vi äro vana därvid, pappa kan sällan undvara sin kära pipa på kaffet — sade fru Löfving vänligt.

— Då ber jag om tillåtelse att få tända en cigarr

— Slå uti påtåren först, lilla gumma!

— Kaffe är ju en hälsosam dryck, — sporde värdinnan.

— Pass på, herr doktor, nu skall hon försöka locka ett medgifvande af er, för att sedan hafva en medicinsk auktoritet att stödja sig vid, — skrattade häradshöfdingen.

Doktorn smålog: — Det är huru man tager saken, för mycket skadar alltid, svarade han.

— Det var ett diplomatiskt svar, min vän.

— Ja, men kaffe värkar upplifvande — menade fru Löfving och slog uti åt sig ännu en kopp.

— Det bestrider jag ej, tvärtom har jag tydlig erfarenhet däraf — sade doktorn. — En vinter, då jag studerade träget, drack jag ofta starkt kaffe för att hålla mig vaken om nätterna. Det lyckades äfven, men i längden bekom det mig illa, invärkade mindre fördelaktigt på nervsystemet såsom det är fallet med alla stimulerande drycker.

— Då var det ju bra oförnuftigt af er att begagna ett sådant medel — inföll fröken Holstius och rättade på sina glasögon.

— Ögonblickets kraf, min fröken.

— Skall också en läkare skatta däråt; han borde vara förnuftigare än andra som sakna erfarenhet. Tvärtom går det dock vanligen till; de fordra af sina patienter hvad de aldrig själfva bry sig om att iakttaga i fråga om hälsoreglor.

— Det kommer väl sig af vår oegennytta, vi tänka mera på andra än oss själfva.

Fröken Beda satte sin uppnäsa i vädret och såg utmanande på doktorn: — Skall det där vara anspråkslöshet?

Doktorn bugade sig leende, han kunde ej låta bli att smått retas, isynnerhet som han såg två små röda fläckar på lärarinnans kinder och märkte att ett hvast svar hängde henne på läppen, då Helene med ett „förifra dig icke Beda“ lade sin hand på hennes arm. Doktorn såg upp och mötte hennes lugna, klara blick, en slående kontrast till fröken Bedas hetsiga ögonkast. — Beda är afgjordt stridslysten — sade hon med ett godt leende — man får lof att varna henne från att i första ifvern gå och förklara krig mot en okänd, kanske öfvermäktig fiende.

— Åh, jag ber, en stackars karl står sig alltid slätt i en dispyt med fruntimmer. De ha så många-handa vapen, list till exempel gör de svaga förunderligt starka.

— Det är ett föråldradt påstående, lika gammalt som axiomet om kvinnornas svaghet — sade Helene litet kyligt.

Doktorn hade stigit upp och promenerade fram och åter i rummet; i förbigående såg han på ett sidobord dagens nyssanlända post och bland öfriga tidningar två eller tre kvinnosakstidskrifter. Med hänsyn till detta och Helenes yttrande, trodde han sig riktigt hafva stuckit hufvudet in i ett getingbo af emancipationslystna damer och var nära att utbrista i en lång. dragen hvissling, men beherskade sig lyckligtvis. Då han vände sig om, stod Helene invid lampan och hängde en rosenröd slöja öfver kupan; skenet föll varmt på hennes fina friska ansikte med de mörka ögonbrynen, den raka näsan och den uttrycksfulla munnen. Ja, ty näst de klara ögonen var just munnen det

mest karaktäristiska hos henne, det såg han nu helt tydligt.

— Skulle vi icke kunna sitta inne hos Ada? frågade häradshöfdingen.

— Jo, pappa, det tror jag nog — svarade Helene — jag skall gå att tända lampan.

— Käre doktor! — den gamle herrn vände sig till sin gäst och lade handen på hans axel — ser ni vårt hem är ett mycket lyckligt hem, men en himmel utan moln hör till sällsyntheterna och därför hafva äfven vi „vår skugga på tröskeln“ som det heter. Vår sorg är redan åtta år gammal, ty så längesedan är det vår älsta dotter Ada, genom ett olyckligt fall från hästen under en ridtur ådrog sig ett ryggglidande, som alt sedan gjort henne till en obotlig sjukling. Vi hafva icke lämnat något medel oförsökt för att återställa henne till hälsan, men alt har varit resultatlöst; tänk att vid aderton år förlora hälsa och lifskraft just då man står i sin åldersblomma, och hon var så glad, yrare än själfva Molly nu, men det skall ni icke kunna tro, då ni ser henne.

Gubbens röst skälfde af återhållen rörelse. Doktorn tryckte med stumt deltagande hans hand, sedan följdes de åt genom en liten passage, som från matsalen förde till hvardagsrummet. Detta var behagligt uppvärmdt, belyst af flere lampor och fullt af mjuka små stolar, gungstolar och fantasibord med arbetskor-gar och sytillbehör. Man kunde se, att det var ett älsklingstillhåll för husets fruntimmer, och doktors breda figur banade sig med en viss försiktighet väg, för att icke stöta omkull något af de i hans ögon bräckliga förmålen.

Inom bordslampans ljuskrets reste sig i detta ögonblick Helenes smärta gestalt, som varit nedböjd öfver en liten hvilsoffa; där satt eller snarare halflåg den sjuka flickan. Ett lätt brokigt hviltäcke var bredt öfver henne och dess lifliga färger läto blekheten på Adas tärda kinder kanske ännu bjärtare framträda.

— Doktorn Linder har kommit för att göra vår prinsessa sin uppvaktning — sade fadren skämsamt — hon tager väl emot hoppas jag?

— Mycket gärna — svarade en röst som starkt påminte om Helenes, ehuru den ej ljöd så fulltonig och en liten fin hand sträcktes välkommande mot doktorn, medan ett par ögon, hvilka långvarig sjukdom och mycket lidande gjort djupa och tankfulla, forskande betraktade honom: — Tag plats här i mitt rike, som pappa kallar det och försök att ställa det trefligt för er — sade Ada med tillvinnande vänlighet.

Det öfriga sällskapet hade nu äfven församlats kring lampan, modren satt med sin stickning i ett mjukt soffhorn och Molly sysslade fortfarande med sin katt. Fröken Holstius åter bläddrade med trumpen min i en bok, och Helene hade tagit fram ett vackert ullgarnsarbete.

— Pappa, välj ut åt doktorn en riktigt bekväm stol — bad Ada.

Snart satt han också där i en amerikansk gungstol — Leonards senaste julgåfva — med en mjuk matta bakom ryggen och familjegruppen framför sig. Det kom med ens öfver honom en egendomlig, ovan känsla af välbefinnande och hemtrefnad, och han kom helt naturligt att tänka på sin första söndagsafton i X.,

då han från kyrkbacken iakttagit den blå rökpelare, som uppsteg ur Koivulas skorstenar och huru han då förestälde sig att den härledde sig från skymningsbrasan i ett trefligt hem.

Hvad han den gången kommit sanningen nära. Här satt han nu själf som en vänligt mottagen gäst i familjekretsen — lyckan hade värkligen varit honom bevågen.

I det hela hade doktorn sällan varit i tillfälle att umgås med fruntimmer, så när som på det senaste året, då en nybildad engelsk konversationsklubb fört honom tillsammans med ett litet antal pigga nutids flickor, hvilka gjort honom smått förtrogen med kvinnosakens förposter. Hvad stora världens sällskapslif beträffade hade han emellertid aldrig sökt skaffa sig ett begrepp därom, men ett okonstladt umgänge med liktänkande eller på samma bildningsgrad stående personer — det var något för honom. Obekant med landtlifvet som han var, hade doktorn dock knappast vågat göra sig några förhoppningar därom, men nu var denna ovisshet öfvervunnen och med belåtenhet hängaf han sig åt den trefnad Koivula erbjöd honom.

På samtalsämnen var ingen brist och den gamle värden i huset var äfven en humoristisk berättare; därvid kunde gästen ej låta bli att med ett visst intresse följa huru Helenes virknål af det röda garnet fogade ihop fjäll efter fjäll på arbetet, som hon höll i handen. Beda arbetade nu äfven på en förmlös virkning, men ojämt och ryckvis; doktorn måste ofrivilligt jämföra deras olika sätt att gå tillväga. Alt som hos den ena föreföll oroligt och nervöst var hos den andra har-

moni och hvila. Kvällen förgick under ifrigt samspråk — endast kvinnofrågan kom till doktors förvåning icke på tapeten — och afslutades med en smaklig liten supé, där Helene presiderade vid theköket.

När doktorn tog afsked, blef han vänligt uppmanad att komma snart igen och utanför trappan stod en af häradshöfdingens välfödda hästar, som fort och villigt förde honom hem. Det hade varit en alt igenom angenäm afton. Skada blott att gästgifvarns „privatvåning“ föreföll honom dubbelt så ödslig genom kontrasten med Koivulas komfortabla hemtrefnad.

Några dagar efter detta besök såg doktorn en morgon skymten af en fruntimmers hufvudbonad på landsvägen; han skyndade ut och fann att det var de unga fruntimren från Koivula, som gjort ett besök i handelsboden. Han passade på att möta dem för att få tacka för senast.

Helene böjde vänligt sitt vackra hufvud för honom; i jacka och pelsmössa föreföll hon ännu längre och ståtligare tyckte han.

— Fröknarna äro raska fotgångare — sade doktorn — det är ett ganska bra stycke väg häremellan och Koivula.

— Molly är just inte fallen för att promenera — svarade Helene och såg blidt på systemen — jag tycker det är härligt att vara ute och då en sådan här liten höstfrost gör vägarne trafikabla, är man på landet riktigt tacksam att kunna få röra sig fritt.

— Ja, här i kyrkbyn tyckes det värkligen vara träsartadt under regnväder. Ämna damerna sig nu hem?

— Nej, vi skola gå upp till skolan och jag lokade Molly med för att höra barnen sjunga.

— Det är då fröken som är sånglärarinna?

— Nej, det är jag icke, Molly brukar ibland hjälpa till, men Beda har en vacker röst och sjunger själf med eleverna.

Doktorn höll på att säga att han icke tilltrorde en så högst opoetisk varelse som fröken Holstius att äga sångröst, men nöjde sig af fruktan för Helenes misshag att svara ett litet tvifvelsamt — värkligen! — Det är ju en dubbelskola här i X. — kanske till och med samskola?

— Nej för all del — utbrast Molly med ett halfkväft skratt — den frågan borde Beda hört, hon och hennes kollega, herr Törmälä, lefva som hund och katt.

— Står det så till, ja jag måste säga, att fröken Holstius värkligen såg något bister ut, men hvad tvista de egentligen om?

— Åh blott om några bagateller — svarade Helene, synbarligen missnöjd med Mollys öppen hjärtlighet — herr Törmälä är en mycket bra lärare och äfven en moraliskt bra människa ehuru särdeles konservativ, och Beda är barnslig nog att låta reta sig af småsaker. En folkskollärarinna har ett så ansträngande arbete att det väl ej bör förundra, om hennes nerver äro omtåliga; redan seminariet fordrar god hälsa och stark fysik och Beda besitter ingendera i någon högre grad. Här går afvägen till skolhuset, tack för ert sällskap och glöm inte bort Koivula.

Hon afskedade honom vänligt, men så tvärt att han en stund stod kvar helt fundersam och fann

att han alldeles glömt att fråga efter de gamla och den sjuka.

— Det var en flicka, som visste hvad hon ville och icke slösade hvarken med ord eller tid — tänkte han, då han återvände till kyrkbyn — inte håller kunde man påtruga henne sitt sällskap mot hennes vilja. Han tyckte likväl om hennes lugna försvar af sin vän folkskollärarinnan, och det korta sammanträffandet med de två flickorna föreföll i alla fall uppfriskande. Människan är i det hela ett sällskapsdjur — resonnerade han.

Då doktorn om kvällen rökte sin cigarr på maten, tänkte han mycket på Koivula och dess innevägnare, som han beslöt att snart återse. Isynnerhet var det Ada som sysselsatte honom; hennes bleka ansikte med spåren efter utståndna lidanden stod altjämt för honom och både såsom läkare och människovän erfor han en uppriktig längtan att kunna göra något för henne.

Under natten blef han väckt af sjukbud. Han skyndade raskt ur bädden och var genast i kläderna. Därute i salen stod en lång, ung karl med mössan i hand.

— Hvad gäller det? frågade doktorn.

— Nog är det illa att komma och väcka doktorn midt i natten.

— Det får ej hindra, hvem är det som behöver hjälp?

— Bror min högg sig i benet i går kväll; gamla mor band det och fick bloden att stanna, men det bröt upp på ny räkning.

— Så, då är det väl ingen tid att förlora.

Doktorn stoppade sitt bindtyg på sig, ryckte hatt och regnrock från väggen och var färdig i en hand-

vändning. Det var en beckmörk natt och regnet öste ned, han kunde ej se en skymt af hästen, innan den halfsofvande gästgifvarpigan kom med en lykta. De satte sig upp i åkdonet, karlen gaf hästen en snärt med tömbukten och så bar det af med rask fart ut i natten.

— Gud vet hvart det bär — tänkte doktorn med ett viss filosofiskt lugn — man får väl antaga att kreaturet nu har mera vett än vi två förnuftiga människor tillsamman, ty hvarken öga eller känsla båta oss i detta infama mörker.

Han drog upp rockkragen, ty regnet började från hattbretten droppa ned under skjortkragen på honom.

— Huru lång väg är det?

— Nog räcker det att åka en dryg timme alltid.

— I detta väder, just härligt! Han vände sig resignerad till körsvännen och inledde ett samtal; enligt fröken Helenes råd borde han ju passa på hvarje tillfälle att göra sig bekant med allmogelifvet. Han log smått ironiskt, nåhja, samspråket kunde ju i närvarande fall åtminstone tjäna till att förkorta tiden. Hans kusk var också mycket medelsam och redo att med naturbarnets öppenhjärtlighet gifva honom en klar inblick i sina familjeförhållanden. Han var yngre son och brodern hade gården efter far, som dött för par år sedan; modren lefde på undantag och den unge husbonden hade sin svärmor i huset. Det var just hon, som fått bloden att stanna i går.

— Vi skulle inte als besvärat ut doktorn — tilllade han — om bara Spångkärrs-gubben varit hemma, men han råkade till all olycka vara borta i kapellet, för att bota ett sjukt svin.

Doktorn förmodade att han måtte vara en särdeles skicklig och mångsidig kollega, då han kunde bota människor och djur.

— Ja, nog var han kunnig alltid, det var säkert, isynnerhet var han beryktad för att kunna stämma blodet, då folk högg sig. Så fort man bara fick budet fram till Spångkärrsgubben, stannade blodflödet genast. Sådan makt hade han.

— Märkvärdigt, märkvärdigt!

— Ja han var en riktigt klok gubbe — bekräftade karlen med eftertryck. Folk talade också om att han kunde läsa bort utslag, om de kommo af jord, luft eller vatten och förvända gräddan så det inte blef smör i tjärnan, men det kunde han ej säga bestämdt. Doktorn lyckliggjordes därefter med detaljerade beskrifningar öfver alla olycksfall och kreaturssjukdomar som undergöraren kurerat, och under tiden förde den kloka hästen dem genom regn och mörker ordentligt fram till målet.

Körsvennen steg ned och öppnade en osynlig grind, sedan gick doktorn vägledd af ljusskenet från stugans fönster öfver gårdsplanen in i en lång förstuga, där han nästan af en slump fick handen på dörrklinkan. I den stora sparsamt belysta stugan voro många personer församlade.

— Hur är det med den sjuke? — sporde doktorn en gammal kvinna, som skyndat till för att befria honom från regnrocken.

— Dåligt bara — svarade hon.

Han såg sig omkring och upptäckte snart en manlig gestalt, som låg utsträckt på bänken invid spiseln:

— Är det han?

— Jo nog är det han.

Det var en stor starktbygd karl med mörkt hår, han såg ej illa ut, ehuru ansiktet nu var förfärande blekt med svarta skuggor under de slutna ögonlocken.

— Har han hela tiden legat här i spiselvärmnen? — frågade doktorn.

— Nej, men då han miste så mycket blod i går kväll, gick lifsvärmen ur honom, han frös så att tänderna skallrade i munnen — sade gumman — och så bad han att vi skulle flytta honom hit.

— Och sedan bröt såret upp på nytt?

— Ja det började blöda.

— Det var naturligt, kanske han också försökte stöda på benet. Skaffa mig nu en smula källvatten, så kallt det kan fås.

Han värmade sig och tog patientens slappa hand. Pulsen slog helt matt och mannen förmådde ej göra en rörelse, blott en svag ryckning kring munnen för-rådde att han kände, då doktorn undersökte det stora gapande såret straxt ofvanom knäet, hvars tjocka, uppsvällda kanter, visade en bred remna, ur hvilken blod droppvis sipprade fram.

— Ett lakan fort! — Gumman räckte doktorn det begärda, i nästa sekund hade han doppat det i vattenämberet, som man just inburit och gjort en kompress öfver såret.

— Tagen nu uti med mig, så att ni få honom bort ur ungsvärmen — den stiger ju äfven en frisk människa åt hufvudet.

Brodren och gårdsdrängen skyndade till, doktorn tog själf uti för två och så buro de den nu nästan

medvetlöse mannen in i en sval farstukammare, där doktorn raskt och skicklig värkstälde förbandet.

Den sjukes unga hustru hade tyst följt med och hela tiden stått orörlig bredvid sängen, ehuru doktorn — upptagen som han var af sitt ansvarsfulla arbete — ej trodde sig hafva andra åskådare härinne än den gamla gumman, som var en rätt påpasslig assistent.

— Det blir väl döden ändå? — frågade hustrun stilla, då han slutat. Han såg förvånad upp och mötte hennes sorgsna blick.

— Hvarför är ni här — sade han litet kärft — i er belägenhet är detta ingen passande syn.

— Jag tänkte — sade hon — att det kanske skulle vara slut med detsamma.

— Men det trodde inte jag; er man tyckes vara en stark och duktig karl, så att med förnuftig vård kan han snart vara på fötter igen.

Hon såg med obeskriflig tacksamhet på honom och hennes blå ögon fylles af tårar, men den gamla modren gaf henne en förebrående blick, det var tydligt att hon inom sig klandrade dottrens tysta känsloutbrott.

När doktorn senare satt i åkdonet och skakade hemåt i den gryende morgonen, stod bilden af de två bondkvinnorna med outplånliga drag fäst i hans minne. Hvilken sans, hvilken resignation — tänkte han — till huru stor hjälp skulle det icke mången gång vara för läkaren, om han oftare påträffade något liknande i de högre kretsarne, där man ständigt måste taga hänsyn till svaga nerver. Här tänkte ingen på en sådan grannlagenhet, men känslorna voro icke mindre djupa för det — han kände det med visshet.

Nu trodde han säkert att det, som Helene antydt, fans ett rikt fält för studier äfven inom en kommunalläkares trånga värld. Individens har öfveralt sina egendomligheter, som det nog kan vara af intresse för mänskovännen att taga reda på.

Skymningsbrasa sprakade i det trefliga hvardagsrummet på Koivula. Molly satt på knä framför den och stekte äppel på en långskaftad gaffel. Helene åter hade skjutit Adas lätta hvilstol så, att hon skulle kunna betrakta de muntert fladdrande lågorna och satt sig själf på en pall vid hennes sida.

— Ack, Ada, jag glömde berätta för dig att vi råkade doktor Linder i går, då vi gingo genom kyrkbyn — ropade Molly.

Helene bekräftade saken och tillade: — Han följde oss ett stycke på vägen. Hvad slags människa tror du han är?

— En god människa — svarade Ada genast — jag tyckte om hans fasta handtryckning och stadiga blick. Det gjorde ett så trohjärtadt intryck.

— Jag tycker han ser ut som en halftämjd björn — förklarade Molly, som stack sina näpna fingrar ett och ett på äpplet, som hon höll för elden, för att undersöka om det började mjukna och brände dem i tur.

Helene såg tankfull in i brasan: — Jag önskar — sade hon — att han måtte vara en skicklig läkare och du minns ju Erik Böghs vackra „til folket maa det bedste ikke vare for godt“ — det är så många af dem, som lida af brist på hjälp och lindring. Måtte

doktor Linder hafva både villigt hjärta och skicklig hand för dem.

Adas blick mötte hennes med varm sympati, de två förstodo ständigt så väl hvarandras tankar.

— Jag önskar också att han kunde hitta på något sömngifvande att stoppa i din hufvudkudde — fortfor Helene — den har inte gifvit dig någon god ro nu på flere nätter.

— Tänker du värkligen att doktorn skulle . . . .

— Om han är „god“, som du säger, vill jag bra gärna hafva honom till bundsförvandt, naturligtvis kommer gamle doktor Bergqvist numera sällan hitåt, och då är det ju godt att få vända sig till någon annan.

— Det tyckes mig blott så lönlöst — sade den sjuka flickan med ett litet resigneradt leende — mot morgnarna har jag ju ändå fått sofva flere timmar, man bör ej knota. Kommer du ihåg den stackars Lena, som var sömnlös en hel vinter och som du bråkade så mycket för med medicin af alla slag?

Helene svarade blott med en böjning på hufvudet.

— God afton, mina flickor! — utropade härads-höfdingen som öppnade dörren och trädde in på sitt raska sätt, — hvad ha ni för er?

— Jag steker ett äppel åt dig! — ropade Molly genast.

— Det var rart, till lön skall jag berätta dig en god nyhet om vår snälla doktor.

— „Vår snälla doktor“ — upprepade flickan med ett bortskämdt barns tonfall.

— Ja, du lilla, är det icke snält att rädda lifvet på en bra karl?

— Det kallar jag raskt eller manligt — svarade Molly kritiserande.

Den gamla herrn skrattade: — Nå, kalla det hvad du vill, barn, jag säger emellertid att doktor Linder gjort sin sak bra. Husbonden på Stenmo hade huggit sig i benet och höll på att förblöda, då foro de efter doktorn och förde honom dit midt i mörka natten under hållregn och han förband såret så bra att karlen nu är betydligt på bättringen. Jag hörde hela historien nyss på prästgården, där de voro med vädinnans lilla nyfödda barn till dopet.

— Hvad jag är glad! — Helenes mörka ögon glänste till: — Den arma unga hustrun, tänk hvilken orolig tid det varit för henne, hon var min läskamrat och en så präktig flicka! Har pappa varit hos doktorn?

— Jag kommer just därifrån, men hvar är mamma?

— I väfkammaren med gamla Maja.

— Skall det här vara ett stekt äppel, Molly?

— Hvad skulle det annars vara du otacksamma pappa — Molly hotade honom med sitt lilla uppsträta pekfinger — det är så bra det kan vara!

— Om det vore hälften så stekt som dina kinder, hade jag alt skäl att vara fullt belåten — smålog gubben och vidrörde lätt flickans blossande kinder. — Hur är det med prinsessan i afton?

— Rätt bra, älskade pappa! — Han böjde sig ned och smekte ömt Adas hufvud: — Så trefligt vi ha det i kväll. Stackars doktor Linder, jag kan ej låta bli att tänka på honom, jungfrun hade ställt till ett förskräckt os i rummen, så han var tvungen att sitta för öppna dörrar. Där såg i högsta grad otrefligt ut.

— Hvarför tog du honom inte med hit? — frågade Ada.

— Jag föreslog det nog, men han måste skriva brev i kväll, i morgon lofvade han dock komma och äta gås med oss, Mårtensdagen du vet.

— Det fögnar mig — sade den vänliga värdinnan, som just nu kom in med sin lilla nyckelkorg — jag hoppas också kunna bjuda på en riktigt rar svart-soppa efter ett nytt recept.

— Präktigt lilla gumma. — Häradshöfdingen slog sig välbehagligt ned i länstolen invid kakelugnen, och Helene stack den kära pipan färdigstoppad i handen på honom.

— Här i huset betjänas man af goda andar — sade han och log mot henne.

— Hvad skola vi läsa i afton? — frågade hon, sedan hon tändt lampan och flyttat systemens hvilstol. — Det finnes en beaktansvärd artikel i Djurvänneren „Om våra husdjur“, som jag tror skulle intressera pappa.

— Menar du det? Nåh, drag till med den då, om där står något angående en hvit katt, tänker jag vår „Kiss“ inte bommar till sina öron och rör den hundar, blir du själf entusiasmerad. Apropos hvar är Duc i kväll?

— Här vid mina fötter som vanligt — sade Helene och blickade ömt ned på den store newfoundlandaren, som lyfte på sitt kloka hufvud, då dess namn blef nämndt — kusch, gamle gosse, nu börja vi. — Hon lade sitt arbete åt sidan, bredde ut tidningen på bordet och började läsa med sin fulltoniga, melodiska röst.

Ada låg och betraktade henne, hon kunde icke få sina ögon från det vackra, allvarliga ansiktet, som hon så innerligt älskade. Kunde någon, någon annan i världen hafva ett så varmt och ömt uttryck i sina ögon, som Helene? Det var en riktig hvila att betrakta henne, så lugn och i harmoni med både sig själf och sin omgifning, som hon tycktes vara. Ada visste dock bättre än någon annan, huru detta långtifrån alltid fallet, huru det sjöd inom henne vid hvarje låghet och orättvisa och huru dyrköpt det yttre lugnet oftast var. Men just därför, att Helenes lifliga och lätt upp-
roriska sinne hade så många hårda strider att utkämpa, var hon för systemen ännu dyrbarare. Det är visserligen lätt att vara god, när man omgifves af idel kärlek, såsom fallet var i detta hem, men en natur sådan som Helenes, energisk, mäktig af djupa känslor och ovanligt ideelt anlagd — för en sådan natur är lifvet städse en kamp. Ada tyckte ibland att hon hade svårt att finna hennes fel och bad ofta, att Herren måtte rena hennes systerliga ömhet från alt afguder, ty Helene var för henne så mycket — en innerligt älskad vän och förtrogen, ett pålitligt stöd och den mest tålmodiga, outtröttliga sjuksköterska.

Följande dag kom doktor Linder i god tid till Koivula och blef genast visad in i hvardagsrummet, där han fann Ada allena med sin bok; hon hälsade honom gladt välkommen. — Ni skall sitta i gungstolen, jag har bestämt den till er plats — sade hon leende — ser ni här i mitt rike har enhvar sin sär-

skilda plats, jag menar alla husets vänner, och jag hoppas ni snart skall blifva en af dem.

— Jag önskar ingenting hällre — svarade han hjärtligt. Det låg något så enkelt och tillvinnande hos den sjuka flickan, att man omedvetet kände sig dragen till henne, kände, att man här andades en renare luft och blef mån om att visa fram sina bästa sidor. Så var det äfven med doktorn. Här invid den låga hvilstolen kom det goda i hans karaktär först till sin fulla rätt; hans manliga öppenhet, hans godlynthet och beredvillighet att tjäna sina medmänniskor, alt lockades fram af det värmande ljus, som utstrålade från Adas milda väsen.

Då Helene något senare inträdde, skulle hon blifvit förvånad att finna den främmande så liflig och hemmastadd, om hon ej ofta förr sett detsamma upprepadt med gäster, som kommo inom Adas trollkrets.

— Har ni redan sett pappa? — frågade hon, sedan hon hälsat på doktorn.

— Nej, jag hörde att häradshöfdingen hade en klient och gick genast hit in då jag kom.

— Skulle ni — jag tänkte — hon såg tvekande ut — jag tänkte be er hitta på något, som kunde gifva Ada ro om nätterna — tillade hon raskt, men med blicken oroligt fästad vid dörren.

Doktors forskande blick riktades på den sjukas bleka ansikte: — Får jag göra henne till min patient? — frågade han.

— Ack jag fruktar att jag är ett oförbätterligt subjekt!

— Jag tänkte också på något medel, som kunde stärka henne en smula!

— Doktorn nickade. — Men föräldrarna få ej oroas — sade Ada.

— Vi bruka ej alltid tala om för dem, när hon känner sig sämre — bifogade Helene -- de skulle känna det så tungt utan att kunna hjälpa henne, och Ada är själf så tålig och van att bära sitt lidande, att man knappast märker om hon ena dagen har mera plågor än den andra. Nu har sömnlöshet på sista tiden varit det mest pröfvande.

— Det måste vi finna bot för, låtom oss tre göra en komplott, där lugn och tystlåtenhet utgöra lösen, sade doktorn vänligt.

Helene gaf honom en tacksam blick till svar.

Dörren öppnades nu af Molly, som konvojerade in ett äldre fruntimmer.

— Goddag, tant Mina, hjärtligt välkommen!

— Goddag, goddag. Hur är det med prinsessan i dag, blek om näsan ser jag. Goddag, min skönhet!

— Hon tryckte hjärtligt Helenes hand och den unga flickan skyndade att presentera henne för doktorn.

— Jaså, ni är vår nye doktor. Nåh jag har redan hört ett godt drag af honom; det där med Stenmo husbonden var galant!

— Åh jag ber, min fröken.

— Nej, där högg han i sten, värde herré, jag är ingen fröken jag, utan en hederlig gammal mamsell och det vill jag förblifva till min dödsdag, alla fröken-reformer till trots. Mina Manelius är mitt namn, mig till heder och ingen skam, som bondflickorna skrifva i sina psalmböcker.

Molly skrattade med full hals, doktorn kunde ej

låta bli att falla in och äfven de båda andra systrarna smålogo; endast den gamla damen stod där helt allvarsam, men innerst i hennes ännu klara blåbruna ögon skrattade nog en liten skälm också, när hon slog sig ned i en gammalmodig länstol och satte sitt stickgarn i en liten påse, som enkom för hennes räkning var bunden vid karmen.

— Seså — sade hon — nu sitter jag som en kung på min utvalda tron och väntar på att herrskapet skall hafva något roligt att berätta.

Doktorn var ännu altför häpen öfven denna originella företeelse för att kunna yttra något. I stället tog han henne i noga skärskådande och fann, att hon måtte varit en vacker flicka i sina unga dagar. Till och med ännu vid fyllda sextio — som hon såg ut att vara — hade hyn friskhet och ögonen glans. Det silfvergrå håret satt i två bucklor vid hvardera örat, en beslutsam mun, rak hållning och något karlaktiga rörelser gjorde henne ännu mera karaktäristisk.

— Tant Mina är ett riktigt faktotum här i huset — sade Ada till doktorn — pappa tycker att hans politiska åsikter vinna i klarhet efter en debatt med henne, och mamma anser henne som ett geni i alla husliga värf.

— Har du inte något grannare att säga, så låt gå med detsamma!

— Jo, det har jag. Tant Mina är idealet af en gammal flicka, har ett dockskåp till hem och den trefligaste grå katt man kan se.

Tanten nickade: — Nu känner doktorn mig och mitt — sade hon — nu kan han komma upp och se

på mitt „Pigero“ någon dag, när han inte har annat att taga sig till. — Doktorn bugade sig.

— Bjud oss på plättkalas — ropade Molly och klapade henne på handen — tant steker så härliga pannkakor.

— Det få vi sen se, men tror du, fröken näsperla, att en hufvudstadsherre bryr sig om sådant — nej, se här kommer fru mamma!

— Du bjöd väl Beda? — frågade fru Löfving vänd till Helene.

— Jo, mamma, men jag tror inte hon kommer; hon hade katharr i går.

— Herr Törmälä är också bjuden — hviskade Molly — hon vill inte gärna sitta till bords med fienden.

Doktorn ville svara någonting skämtsamt, men hindrades af häradshöfdingen som kom in, åtföljd af en lång mager ung man med slätt svart hår, djupt liggande svarta ögon och tunna läppar; det var som doktorn genast anat folkskoleläraren Törmälä. En gammal skefögd skrifvare fullständigade sällskapet.

Man gick nu genast till bords i den trefliga matsalen och gjorde all heder åt värdinnans delikata svart-soppa och den välgödda gåsen. Desertten utgjordes af en rätt, som inom familjen kallades „Helenes kaka“. Då man omnämde detta, iakttog doktorn att herr Törmälä genast tog andra portionen däraf; hans mörka blick hade äfven flere gånger under måltiden förirrat sig till Helene, som var hans vis à vis vid bordet och då hon vände sig till honom med ett vänligt ord, var det som om en ryckning genomilat hela hans varelse.

Efter middagen bjöd värden herrarne i sitt rum för att röka; doktorn tände med välbehag en cigarr

och skrifvaren — gamle Barken — smög sig till kakelugnen för att i ro krassa ur sin pipa. Herr Törmäla rökte ej, han ansåg det som en fördärflig ovana, sade han.

Doktorn fann det förnuftigt för hälsan; härads-höfdingen åter påpekade nyttan af att föregå skolpojkarne med godt exempel. Man ingick i samspråk, förnämligast berörande skolfrågor och det visade sig att den unge läraren var en kunnig och insiktsfull man, särskildt i allt som rörde hans värksamhet, ehuru han tycktes sätta ett visst värde på att i klädedrägt och skick vara rätt och slätt bonde, som han var född.

Ute i salongen spelade Molly en sprittande mazurka och snart gingo äfven herrarne in till damerna, för att från det trefliga hvardagsrummet med sin sprakande brasa lyssna till de glada tonerna.

Skolläraren hastade synbarligen att slå sig ned vid fönstret där Helene satt och arbetade; det var dock mest hon som fick underhålla konversationen, ty såsom doktorn tyst anmärkte, herr Törmäla höll sig till ögonspråket i hennes närvaro.

Tant Mina och fru Lövving hade fördjupat sig i tvålkokningens mysterier, Ada vinkade doktorn att komma och sätta sig bredvid henne och där lockade hon — enligt hans eget påstående — ur honom hela hans historie. Hon å sin sida måste gifva honom en utförlig beskrifning öfver sin sjukdom och alla de kurer hon försökt, samt lofva honom att begagna de medel han nu ville pröfva för att bereda henne lindring; de slutade med att känna sig såsom gamla vänner.

Häradshöfdingen, som vandrat fram och åter i

rummen lyssnande till Mollys musik, kom nu in och berättade att han råkat prostens adjunkt på förmiddagen och fått mottaga hälsningar från prostgården.

— Har doktorn gjort besök där? — frågade tant Mina.

— Nej icke ännu.

— Där får ni göra bekanskap med en präktig vördnadsvärd prostgubbe af gamla stammen — sade härads höfdingen.

— Ja det är han nog och en väldig predikant har han alltid varit, men adjunkten, vår beskedlige pastor Laume, måste man med alt skäl räkna till dussinpräster.

— Tyvärr. — Ada såg betryckt ut.

— Han gör också riktigt skäl för sitt menlösa namn.

— Tyst Molly!

— Ja, men mamma, gamla Maja och många andra af hennes meningsfränder gå aldrig i kyrkan, då det är pastorns tur att predika, de tycka att han är torr som en stockfisk och det gör jag med.

— Du är bra hänsynslös min lilla — Molly tillrättavisades af modern mildt — jag för min del väljer aldrig präster, men önskligare vore ju för oss alla församlingsbor, om pastorn hade bättre gåfvor.

Adas långa ögonfransar voro djupt sänkta! Jag har inte på åtta år kunnat besöka Guds hus, — sade hon så lågt, att endast doktorn hörde henne — men jag vet, att om jag ännu engång skulle få återse vår gamla kära kyrka skulle jag i min stora tacksamhet ej fästa mig vid predikantens begåfning. I främsta rummet beror väl dock nyttan af vår kyrkogång mest af vår egen mottaglighet — tänker jag.

— Ja, men just mottagligheten för intryck har skrämt mig bort från kyrkorna — svarade han. — Tänk er bara i städerna huru den stora upplysta publiken ofta får nöjas med det obetydligaste, mest andefattiga föredrag och på landet är det vanligen ännu sämre. Man får ej undra på, om folk bli borta.

— Nej, jag undrar icke håller därpå, det gör mig blott mer ondt än jag kan säga att ej det bästa alltid står till buds för dessa tallösa skaror, och likväl blir jag vid, att den som går i Guds hus för att kritisera, den får ej håller där något godt för sin själ. Mycket sorgligt är det emellertid, att det skall finnas så många dussin-präster som tant Mina säger, brödpräster har man ju också kallat dem. Unge män som vilja forstast möjligt komma sig till hem och förvärf, utan att hafva verklig kallelse eller någon särskild begåfning för prästens allvarliga betydelsefulla ämbete; det är ett stort ansvar och vanligen ser man af deras verksamhet inom församlingen ganska ringa frukter. Vår gamla präst i X. däremot är såsom pappa nyss berättade er, en verklig vördnadsvärd själaherde; med honom måste ni snart göra bekantskap, och då lofvar jag att er tanke om vårt prästerskap skall stiga många grader.

— Jag skall besöka prästgården i morgondag — sade doktorn småleende.

Kort därefter steg han upp för att taga afsked och herr Törmälä följde exemplet; båda afböjde härads-höfdingens välmenta anbud att de skulle åka hem och föredrogo en promenad i den månljusa kvällen. Det blef dock en tämligen tyst vandring, ty den unge

skolläraren stirrade hela tiden svärmiskt upp mot stjärnorna. Doktorn kunde ej låta bli att slutligen draga honom tillbaka till jorden genom att listigt framkasta fröken Bedas namn.

— Här i X. ha ni ju lyckan att äga en särdeles framstående folkskollärrinna — yttrade han, — jag gjorde hennes bekantskap senast på Koivula.

— Det skulle jag i doktors ställe helst hafva ogjordt — muttrade herr Törmälä och satte hufvudet i vädret.

— Huru så då! Fröken Holstius föreföll att vara en vacker flicka om ock något hetsig.

— Hann hon redan visa sina hemvanor — utbrast den unge mannen förtrytsamt. — Jag har aldrig råkat ett så okvinligt och obehagligt fruntimmer som hon och så radikal sedan! Kan doktorn tänka, där sitter hon och missunnar mig min fattiga lön, därför att hon själf har några mark mindre och kan inte låta öfververtyga sig att en man, som skall föda familj, måste vara bättre aflönad.

— Herr Törmälä är då allaredan gift?

— Nej, nej, men jag hoppas — skall väl med tiden — här kom han af sig.

— Nähja, i det fallet tyckes ju fröken Holstius vara litet oresonlig. Hvad kan en ensam kvinna egentligen hafva för utgifter.

— Ja det har jag inte frågat efter, hon må gärna lefva i fred med sitt. Det är bara det, att hon i tid och otid kommer fram med sina påståenden om kvinnans rättigheter och mannens sekelgamla orättvisa, som förtretar mig. Naturligtvis måste hon utöfva ett tryck

på eleverna! Jag kan inte begripa hvad hon har att beklaga sig öfver; har inte samhället i alla tider omhuldat det svagare könet, medan vi män fått bära dagens tunga och hetta? Det är en förskräckligt emanciperad flicka och om hon icke förändrar åsikter, spår jag att hon aldrig blir gift.

— Kanske hon inte bryr sig om det, utan anser äktenskapet såsom någon slags lindrig slafveri-institution — menade doktorn, och som herr Törmälä af detta yttrande icke kunde komma på det klara med om hans följeslagare skämtade eller talade allvar, afstannade samtalet, tils de utbytte godnatt, då deras vägar skiljdes.

Prästgården i X. var ett gammaldags hus, sådana man ännu påträffar strödda här och där i landet, ett hus med gamla möbel, gamla vanor och åldriga innevånare. Prosten hade nämligen redan mer än sjuttio års snö på sin hjässa och hans hustru var ej mycket yngre, men åldern hade ej kylt deras hjärtevärm utan bibehållit dem unga och sinnesfriska i deras lefnads-vinter. Det var som om han flyttats långt tillbaka i tiden, tyckte doktorn, då han, enligt sitt löfte till Ada gjorde besök i detta enkla gammaldags herdatjäll, men när han fördjupat sig i ett samtal med prostens, blef han förvånad öfver huru lifligt denne åldring tycktes följa med den nya tidens strömningar, medan dock hans klara blick tycktes skåda vidt öfver dem, från den fasta klippan där han själf längesedan hade sitt trygga fäste. En varm innerlig kärlek till och medkänsla för alla lidande, kämpande och betungade, tycktes vara grundtonen i den gamles skaplynne och

med en känsla snarlik tacksamhet tog doktorn afsked, lifligt erkännande att Adas förutsägelse slagit in. Hans omdöme om herrar präster hade sannerligen höjt sig betydligt genom bekantskapen med denne hvithårige gubbe — men undantagen göra icke regeln — det stod i alla fall fast.

Gärna ville han emellertid låta den sjuka flickan veta det intryck han mottagit af besöket i prästgården, äfven var han angelägen att få höra hvad värkan den medicin han sändt henne, öfvat på Adas nattro. Följaktligen begaf han sig till Koivula.

Aldrig var hvardagsrummet trefligare än i skenet från skymningsbrasan, hvars lågor lekande dansade på de mörkt rödbruna väggarna, de mjuka stoppade möblerna och de otaliga småsakerna på skåp och étagèrer. Åtminstone tyckte doktorn, att han aldrig sett maken till rum i fråga om hemtrefnad, ett begrepp som nu märkvärdigt hade klarnat till för honom.

Föräldrarne och Molly voro borta på besök och de två systrarna jämte Beda Holstius sutto språkande vid brasan. De välkomnade honom vänligt och Helenes mörka ögon hade äfven en vacker tacksägelse för honom, ty Ada hade sofvit bättre och kände sig till följe därpå något starkare. Det gladdo doktorn uppriktigt, han satte sig genast ned vid hvilsoffan och började berätta om sitt besök hos prostens för att därmed fagna sin tacksamma patient.

— Hvad du är förskräckligt flitig — yttrade fröken Holstius och såg beundrande på Helene, som höll upp en tjockullstrumpa mot eldskenet för att uppfånga en utfallen lycka.

— Kära du, gamle Barken behöfver sina sockor i morgon.

— Helene sörjer för att gubben ej skall behöfva frysa om fötterna — sade Ada — han har varit hos pappa som skrifvare sedan vi voro små flickor och var alltid så snäll mot oss barn. Mins du hans lustiga „kråkor“ och „gumman i båten?“

Helene nickade.

— Gamle Bark tillhör de där förlorade existensernas släkte, ser ni, det är den gamla historien om ett förspildt lif. Nu är han emellertid den ordentligaste och mest plikttrogna människa.

— Tack vare att han afsagt sig toddyglaset — inföll Beda.

— Jag tror att nykterhetsfrågan är den enda däri du enas med herr Törmälä — sade Ada småleende.

— Naturligtvis har jag aktning för hans nykterhetssträfvanden, och jag har aldrig förnekat hans moraliska värde, men . . . . .

— Men?

— I dag har han åter förtretat mig, han är alltid på misshumör bara flickorna ha slöjdtimme; det förargar honom i botten att se dem med hyfvel och såg i händerna, först och främst för att det gunås skall vara så okvinligt och sedan därför att han själf är en klen slöjdare. Gåfvorna äro olika här i världen, jag handterar mycket ledigare min hyfvel än en synål, hvilket tydligt bevisar att anlagen både hos män och kvinnor kunna vara motsatta dem som ålder och bruk vilja tilldela dem. Jag sade just att han bör skatta sig lycklig, om han får en hustru som kan slöjda en

smörsked eller en korfpinne, ty i ett hushåll är det högst nödvändigt att åtminstone den ena parten förstår sig på sådant. Det där tog eld förstås!

— Att du alltid skall bry dig om att retas med honom — sade Helene, som nu fått strumpan färdig och tog sig till att knäppa nötter åt sällskapet.

— Nåja. — Beda såg en smula ångerköpt ut — han är så odräglig den karlen.

— Hufvud tyckes han ej sakna — menade doktorn

— Nej, visst icke, men just därför kan jag icke förstå hans konservatism. En upplyst man borde ju ej hysa så grymt inskränkta åsigter, men Törmäläs kvinliga ideal bör icke kunna annat än spinna och sy, laga mat och sköta barn.

— Då skulle hon kunna ganska mycket — sade doktorn med ett egendomligt leende. — Jag tror skolläraren inte har så orätt i sina påståenden; den där moderna ofta omtuggade refrängen om kvinnans frigörelse till ex. stöter bra mycket på „mani“, tycker jag. All slags emancipation är också för mig motbjudande, hvarför skola fruntimren nu för tiden stubba sitt hår och efterhärma männens drägt? Den är ej vacker nog för att förtjäna det.

Beda gaf honom en skarp blick bakom glasögonen, strök trotsigt sin sträfva kortklipta lugg och redde sig att upptaga stridshandsken: — Ja där hade man genast männernas småaktighet, deras begär att klandra. Om en flicka ville kläda sig praktiskt och slippa bråka med sitt hår, strax var hon emanciperad, men de utklutade modedockorna som tillbringade sin mesta tid

vid toaletten, de blefvo som „sanna kvinnor“ burna på händerna af alt hvad mankön hette.

Doktorn svarade ironiskt, att ingen karl brydde sig om fåfänga damer.

— Misstag, misstag — ifrade Beda. — Det är en gammal sanning att koketterna alltid bli mest uppmärksammade, medan mången klok och intelligent flicka förbises.

— Här har du några nötkärnor, Beda. — Helene lade en näfve full i hennes händer, men ordströmmen hejdades icke, Beda blef alt varmare. Då hon tystnade ett ögonblick, sade Helene på sitt lugna sätt: — Jag tror att doktorn icke fattar begreppet „emancipation“ såsom vi.

— Huru menar fröken?

— Jo att ni under uttrycket „en emanciperad kvinna“, inbegriper alt som är okvinligt, burleskt och öfverdrifvet i tal, skick och åsikter; blott om man fattar det så trångt, kan man säga att all emancipation är motbudande. För mig klingar ordet som ett gladt budskap, det betyder ju frigörelse!

— Ja där äro vi nu åter, det är just det jag vill beifra, att vår nutidskvinna tager munnen full af sådana uttryck och jag frågar som herr Törmälä — hvad har hon egentligen att beklaga sig öfver?

— Och det kan ni fråga — brusade Beda upp och fälde alla nötkärnorna på mattan. — Tror ni inte att tusenåriga fördomar, tusenårigt förtryck väga något? Åh jag känner er män, ni skulle helst se att vi lefde som liljorna på marken, utan medvetande om vårt värde som kvinna och människa, men man börjar Gud ske lof få ögonen upp! Där stå ni så belåtna på er

självalda plats i samhället och tycka välvilligt att vi på vår sida ha det ganska godt — jag tackar! Ser ni inte huru ytligt vi betraktar saken, men det är i alla fall just denna ytlighet, som kommer mannen att höja en flicka till sitt ideal bara därför att hon har ett vackert ansikte, utan att fråga om hon för resten är en gås. Och hvad skall man säga om er vana att aldrig nedlåta er till att föra ordentligt samtal med oss? Vi kvinnor säga så enfaldigt ut vårt hjärtas fulla mening och djupaste öfvertygelse och vänta förstås att få igen samma uppriktighet, men hvad göra ni? Jo vända er om, le outgrundligt och säga „tycker fröken det“?

— Våra ärligt uttalade åsigter blifva inte alltid särdeles väl emottagna — sade doktorn menande — därför har den ridderliga känslan hos männen funnit på att för höflighets skull aldrig motsäga ett fruntimmer.

— För den riddartjänsten tackar ingen nutidskvinna, det kan jag försäkra er; godt kamratskap och redligt tankeutbyte är hennes berättigade fordran.

Helene plockade tyst upp nötkärnorna, blåste på dem och lät en efter en försvinna mellan sina röda läppar: — När jag var helt ung, längtade jag alltid efter att äga en god manlig vän — sade hon — jag tyckte det skulle gjort mig godt i många afseenden. Leonard var visst den bäste gosse i världen, men förstå mina idéer det kunde han ej.

— Och fröken lyckades aldrig förvärfva en sådan vän?

— Nej, naturligtvis icke — inföll Beda — de förälskade sig i henne hvarenda en och om lugnt kamratskap var ej att tala.

Doktorn skrattade. Hon var värkligen i alla fall en rolig människa, denna kantiga bizarra lärarinna, med gaf han och hennes sista skämtsamma yttranden föreföllo utomordentligt sannolika. Helene var en mycket vacker flicka, elden hade färgat hennes fina kinder med en klar purpur, och de stora glänsande ögonen sågo tankfullt in i elden. Var också hon en af de där emanciperade, frågade han sig med ett visst obehag.

— Det är jämlikhetsteorin, likställigheten mellan man och kvinna, som jag proklamerar — började Beda åter — och den är herr Törmäläs fasa.

— Jag tycker alla gamla bojor brista hvad de hinna — sade doktorn en smula otåligt.

— Ja, Gud ske lof! — Ett ljusnande leende flög öfver Helenes intelligentas drag. — Det har dagats äfven för kvinnan, hon får lyfta sitt hufvud och tänka fritt, hon får gripa efter det kunskapsmått hon trår till, och nådebrödet hos människor behöfver hon icke häller smaka. „Välsignad vare den nya tid!“

Det där klang stål. Beda rusade upp och tryckte väninnans händer med nötknäppare och alt: — Så skall vår fana bäras högt — jublade hon.

— Ja, men hellre tåligt och tyst — sade Helene uttrycksfullt.

— Tillhör fröken möjligen någon kvinnoförening? — frågade doktorn spetsigt. Han började i henne ana en farligare motståndare än i Beda med all sin hetsighet.

— Den stora internationella af innersta öfvertygelse! Jag skall alltid där jag det kan, kämpa för

kvinnofrågans lyckliga lösning, för mitt köns höjande i alt som är sant, ädelt och kristligt!

— Håll, min fröken, där stöter ni på grund. Bibeln innehåller intet försvar för den beryktade kvinnosaken, snarare motsatsen.

Helene såg lugnt på honom med en klar öppen blick: — Kristendomens innersta väsen är i full öfverensstämmelse därmed, enligt min åsikt; hvem är det som återgifvit kvinnan hennes människovärde om icke Kristus och hvart hans lära banar sig väg genom tiderna, höjer den kvinnan ur hennes slafveris förnedring och för henne fram till ljus och frihet.

Det var skumt i rummet, men genom skymningen klingade den fulla harmoniska rösten med öfvertygelsens betvingande makt. En minut voro alla tysta likasom gripna af stundens intryck, sedan steg Helene raskt upp, kastade nötskalen i den utbrunna brasan och tände lampan.

Doktorn såg på Ada, som låg så stilla att han trott henne inslumrad; nu märkte han, att hennes ögon voro vidöppna och strålade som af ett inre ljus: — *Han skall jämna det oslätt är och förvandla ödemarken till en lustgård* — sade hon stilla — jag tillämpar så gärna detta språk på hvad ni nyss diskuterat.

Beda hade satt sig vid bordet med händerna under hakan, en föga gratiös ehuru bekväm ställning:

— Ni kan nog anse oss öfverdrifna herr doktor — sade hon — men då ni blifvit bekant med allmogelifvet, skall ni inse huru behöflig en reformation vore just i deras förhållanden. Hur var det till exempel med den där torparhustruns bref hvarom du berättade i fjol, Helene? Jo när mannen arbetade i staden

och ville skrifva hem, lät han alltid sätta sitt namn på kuvertet, i den fulla öfvertygelsen att brefvet så skulle komma säkrare fram än om det bara varit adresserat till hustrun. Så konservativa äro gubbarne!

Alla skrattade och samtalet som börjat något stormigt slutade i allsköns gamman just då de resande anlände hem. Doktorn tyckte att det lilla meningsutbytet varit uppfriskande nog, ehuru han icke var rätt nöjd med den del Helene tagit däri; att båda flickorna disputerat utan att gå till personligheter var dock erkännansvärdt.

— Du kommer i morgon till skolan? — frågade Beda, när hon tog afsked af Helene.

— Ja onsdagen är ju min vanliga dag.

— Får man åhöra lektionerna i skolan? — frågade doktorn.

— Det förstås, men jag menar att det vore ett fattigt nöje för er, med undantag af Helenes föredrag.

— Föredrag — hvilket ämne har då fröken Helene öfvertagit?

— Jag har endast handarbete. — Doktorn såg frågande från den ena till den andra.

— Åh, Helene, dina kloka klartänkta föredrag!

— Bästa Beda hvad du är obeskrifligen entusiastiskt — inföll Helene — jag talar ju blott en smula med barnen medan vi arbeta.

— Kanske göra de unga damerna propaganda bland bondflickorna för kvinnosaken?

— Åh vi äro inte så ensidiga att inskränka oss blott till ett enda ämne — sade Helene med ett fint leende. — Godnatt Beda, godnatt doktor Linder, ni följer ju henne hem?

— Om fröken tillåter, jag vet inte om jag vågar erbjuda . . . . .

— Jag tror nog att jag skulle säga nej utan krus, om vi icke hade aldeles samma väg. Nej tack, jag hjälper mig hälst själf med kappan — sade Beda på sitt kantiga sätt — jag är van vid att reda mig själf och gå min egen väg.

— Hvaraf följer att du stundom rätt eftertryckligt stöter hufvudet mot väggen — sade Helene muntert och blickade efter dem, där de gingo utför allén ordentligt på hvar sin sida af vägen.

— Ett bra angenämt hem detta Koivula — sade doktorn och visade tillbaka mot det upplysta huset — och en sådan exempellös gästfrihet, både de gamla och ungdomen förefalla att vara ovanligt älskvärda människor. Fröken Helene . . . . .

— Ja Helene är en krona — afbröt Beda litet kort, hon ville tydligen icke ingå i någon närmare granskning af sitt ideals personliga egenskaper och doktorn förmodade med alt skäl att han icke var värdig nog därtill, i hennes tycke.

När han blef ensam, trädde emellertid Helenes bild åter tydligt fram för hans inre syn, men han knötade öfver att den altjämt växlade uttryck. Huru kunde han till exempel förlika hennes rent kvinliga yttre med några emanciperade idéer, icke håller dessa med hennes märkbart husliga böjelser. Hennes vänliga väsen gömde — det kände han — ett litet kyligt afvisande gentemot främlingar, å andra sidan hade hon bestämdt ett ömt hjärta, ty var det icke ett drag af äkta kvinlig känsla att sörja för att en gammal försu-

pen gubbe hade varmt om fötterna. Han visste icke huru han skulle betrakta henne, ty trots alla dessa motsatser föreföll hon att vara en fullt harmonisk personlighet och han slutade därför sitt tysta ressonemang med att kalla Helene en gåta, som blott en långvarig bekantskap kunde tyda.

Höstdusket hade på några dagar förvandlats till en liten förvinter med frusen mark och rim på träden, ehuru intet snöfall inträffat.

Doktor Linder hade nu satt sig tämligen in i sina nya förhållanden och gjort sig känd i socknen som en duktig välvillig läkare och hvad som var bättre — en man den där icke räknade på hvarken tid eller möda då det gälde patienter. Han var en frisk och kraftfull man i sina bästa år med en sund härdad kropp och starka nerver; dessa omständigheter bidrogo äfven värksamt att understödja det intresse han såsom läkare och människovän egnade de sjuke. Det regelbundna lifvet på landet höll ock sinnet i jämnvigt, äfven om han icke njöt af någon hemtrefnad i gästgifvaregården. Ja det var märkvärdigt huru han, som aldrig förr fäst sig därvid, stötte sig på bristerna i sitt nuvarande husliga lif och särdeles var detta fallet efter hvarje nytt besök i det Löfvingska hemmet. Antingen voro hans rum för kalla eller för varma eller luktade de os; stundom hade pigan låtit lampglaset bli nedrökt, eller städat undan ett viktigt papper — alltid fans det skäl till anmärkningar, men vanligen nöjde han sig med ett tyst brummande i ensamhet. Gnata gjorde han aldrig; då vårdslösheten gick för

långt, kunde han ibland brusa häftigt upp, men blef snart god igen.

Sällan förifrade han sig mot patienter äfven om de hårdt pröfvade tålmodet, ty han hade från första dagen fast beslutat att trots alt försöka bibehålla sitt lugn. Detta var en princip hos honom liksom att aldrig fästa något afseende vid rang och ståndsskilnad. För honom hade, i anseende till de lidande, alla soala skrankor fallit, de voro varelsor som behöfde hjälp och var det sedan herreman eller bonde, mottag han båda med samma välvilja och sade dem farväl med samma höfliga bugning.

Och bonden är i många fall en skarp granskare — han känner mer än väl hvem som bemöter honom nedlåtande eller hvem som betraktar honom som „sin nästa“. Doktor Linder hade ej tillbragt ett halft år i X. innan hans popularitet stod säkert. —

Det var en vacker något kylig morgon i December. Doktorn hade nyss slutat några viktiga bref och kastade med en viss lättnad pennan ifrån sig. Han var en smula dåsig, ty han hade först efter midnatt återvändt från en sedvanlig tur till det X. underlydande kapellet, en promenad skulle därför säkert värka uppfriskande. Han förseglade brefven för att i förbifarten lämna in dem på apoteket, där provisoren tillika handhade socknens postväsende, sedan strök han som vanligt af åt kyrkbacken; kommen uppför höjden såg han rakt framför sig på vägen gestalten af ett fruntimmer. Gången och hållningen liknade Helenes, han påminte sig äfven att det var onsdag och att hon säkert var på väg till skolan.

Duc — den lurfvige newfoundländaren — sprang framför henne, hunden var alltid sin herskarinnans trogne följeslagare. Helene gick raskt, men trots promenaden i den friska morgonluften såg hon blek ut.

Doktorn svingade gladt sin hatt till hälsning.

— God morgon — hon hälsade vänligt, men nästan sorgset.

— Hur står det till på Koivula? frågade han genast.

— För att säga sanningen är Ada återigen sömlös och klen, jag har så väntat er dessa dagar?

— Tyvärr har jag haft min kapelltur, men i eftermiddag skall intet förhindra. Fröken går visst upp till skolan?

— Ja jag har min timme.

— Kan jag få följa med?

Hon såg på honom med ett litet skälmskt leende:

— Jag tror inte jag har makt att förvägra en fri medborgare inträde i ett publikt läroverk.

— Tack medborgarinna!

De logo nu båda, när de gingo uppför den trädplanterade vägen till det prydliga skolhuset. Inne i den rymliga ljusa salen till höger funno de fröken Holstius framför svarta taflan med ett stycke krita i handen, räknetimmen pågick som bäst och utan att låta störa sig, nickade Beda blott åt dem och fortsatte lektionen. De snabba frågorna och fortänkta svaren behagade doktorn på det högsta.

Nu slängde lärarinnan kritbiten åt sidan, klockan klingade och hela flicksvärmen tågade i mönstergill ordning ut på frikvart. Beda hälsade därefter sina

gäster välkomna, ett lifligt samspråk uppstod och sedan föreslog Helene att de skulle gå ut på gårdsplanen för att se barnen gymnastisera.

Lärarinnan, som tog en främmandes närvaro fullkomligt lugnt, anförde sin unga skara med raskhet och precision, samt återvände in helt rödrosig efter den hurtiga motionen.

— Till och med gymnastiken är i herr Törmäläs ögon nästan för okvinligt — sade hon skrattande — han sneglar alltid så argt på oss, men för min del tycker jag hans pojkar gymnastisera som riktiga vildar.

— Bara han inte hör dig Beda?

— Tror du jag bryr mig därom, nej, därtill är jag en alltför ärlig motståndare.

— Hvarför onödigtvis såra honom, du vet huru fästad han är vid sina elever och ömtåligt stolt på deras vägnar.

— Barnsligheter Helene! Törmälä har skäl att beundra dig — något som han också gör för din grannligheten mot honom.

— Tyst! — Föremålet för deras samtal uppenbarade sig i detsamma djupt bugande för Helene, doktorn bemötte han något styft, men mjuknade, då denne bad om att få komma och afhöra en lektion i gosskolan. Beda och Helene följde äfven med in på några ögonblick, och då den unge läraren med en mörk rodnad på de magra kinderna besteg katedern, hviskade Beda:

— Det är hans favoritämne naturvetenskap, gif bara akt huru intresserad han blir.

Lektionen berörde i dag lagarna för ljuset och

luftens beståndsdelar. Pojkarne voro uppmärksamma och svarade korrekt, ehuru flickorna i doktors tycke förefallit lifaktigare. Herr Törmälä själf däremot väckte intresse, han talade med en sådan värme, en så brinnande hänförelse, kanske höjande sig för mycket öfver elevernas fattningsgåfvor, men tillika så entusiastiskt, att man kunde se huru helt han uppgick i sitt ämne. Därunder glänste hans djupliggande ögon och rodnaden kom och gick i hans bleka ansikte. Kanske var den unge manne en idealist, tänkte doktorn, i alla fall måste hans ifver i sin mån föra folkundervisningens arbete framåt; entusiasmen för en ädel sak är som ett godt bränsle, den eldar på.

Då han återvände till flickskolan, hade Helene redan ordnat arbetet för hela klassen ända till den lilla nioåringen, som mödosamt sträfvade att stoppa igen ett stort hål på en grå ullstrumpa. Själf satt hon vid en ledig pulpet midt ibland barnen så nära till hands som möjligt att hjälpa dem med råd och dåd.

Fröken Holstius hade slagit sig till ro i katedern med en massa blå skrifhäften; doktorn närmade sig henne och frågade sakta: — Skall det inte bli något föredrag i dag?

— Nej, jag hörde Helene säga åt barnen, att hon skulle läsa någonting för dem.

Han såg en smula besviken ut, men när den unga flickan en stund senare tog fram boken och med sin behagliga röst läste en liten enkel berättelse däri moralen hvarken var hårdsmält eller insockrad, utan lätt tillämplig på hvarje litet klappande barnahjärta, när han såg henne där i kretsen af dessa små, som lätt

hänförda slöto sig till henne, då tyckte han att det närvarande ersatte hvarje föredrag och han var fullt belåten att få sitta som en tyst och obemärkt åhörare, med blicken fäst vid detta friska ansikte, som åter tycktes honom besjäladt af ett nytt uttryck.

Tankarne följde dock omedvetet den lilla historien om „liten lysmask“, det enkla budet att tjäna i det tysta hvar och en på den plats Gud bestämt, af kärlek till Honom så länge man lefde på jorden, för att sedan däruppe af nåd få lysa som en stjärna i evighet, och den ifriga uppmärksamheten hos de små, hvilkas arbeten sjunkit ur fingrarna, hade äfven sitt intresse att studera.

Berättelsen slutade med en enkel tillämpning på de unga, hvartill Helene lade några hjärtliga ord.. Flere af flickorna hade tårar i ögonen, när de framförde sitt blyga tack till lärarinnan, medan hennes flinka händer raskt hjälpte dem till rätta med en nedfallen maska eller en snedviken fäll.

En stund därefter var timmen slut och doktorn och Helene stodo åter ute på skolgården:

— Jag fruktar att vi gått miste om något, som vi väntat er i dag — sade den sistnämnda leende. — Medgif att ni följde mig hit upp för att få höra ett föredrag i kvinnofrågan.

— Kanske något ditåt — han skrattade godmodigt — jag fick ersättning i alla fall, det har varit en särdeles angenäm förmiddag.

— Ja, såväl Beda som herr Törmälä äro framstående lärareförmågor det måste erkännas. Kommer Ni inte med och äter middag på Koivula?

— Tack, men jag har lofvat titta in hos gästgifvarns gamla mor uppe på „klockarbacken“, och hon ligger säkert redan och väntar på mig.

— Då vill jag ej vara enträgen. Är gumman dålig?

— Nej, det är mest ålderdomssvaghet hon lider af; emellertid tyckes hon hafva stort förtroende till „droppar“ sak, samma hvilken sort och jag har därför gifvit henne en stärkande mixtur, som hon är särdeles belåten med.

— I den där lilla grå stugan tvärs öfver fälten därborta finnes en stackars sjuårig pys, som länge lidit af någon slags benåkomma; jag har uppmanat mödren att föra gossen till er, men det synes ej bli af för henne, skulle ni — Helene yttrade sig en smula tveksamt — skulle ni, herr doktor, kanske vilja besvära er dit bort och se på den stackars lille?

— Med nöje, jag är er tacksam fröken Helene för sådana uppmaningar.

— Ni är bra vänlig, det tror jag ej vore fallet med alla — jag tackar er hjärtligt.

— Bry er ej därom, man kan väl komma fram till torpet på den där stigen genom prästgårdens åker?

— Det kan man.

— Godt! — Farväl och tusen tack, herr doktor!

— Förtjänar inte. Efter middagen kommer jag till Koivula.

Helenes oro för systemen var fullt berättigad. Hvar-
enda skymt af färg hade försvunnit från det tärda an-
siktet på hvilsoffans kuddar, och doktorn såg det med

deltagande, ehuru hans ansikte ej förrådde honom förrän han blef allena med de två systrarna.

— Jag fruktade nog att min medicin icke skulle värka alt för länge — sade han — vi måste ständigt hitta på något nytt.

Ada såg småleende upp till honom: — Ni tröttnar nog att försöka, jag är såsom jag redan nämde, en särdeles otacksam patient.

— Jag har alltid varit ovanligt envis, för att icke kalla det med ett vackrare namn till exempel ihärdighet eller uthållighet — sade han skämtande. — Har fröken Ada varit ute i fria luften? — frågade han vänd till Helene.

— Nej, icke sedan i somras, föräldrarna äro så rädda för att utsatta henne för minsta drag, så att jag med möda utvärkar en luftväxling i rummen.

— Ja, ja så tycka ju de flesta gamla, men jag skulle värkligen gärna vilja pröfva på hvad frisk luft skulle kunna göra för henne. Hör fröken Helene, ni måste låta min patient här komma ut — låt oss säga till en början blott fem minuter — hvarje dag. Naturligtvis bör hon vara ytterst välklädd, något lätt pälsvärk vore kanske lämpligast.

— Åh, det blir altför mycket bråk fruktar jag, att så ofta förflytta min dyrbara person.

— En sådan liten fågelunge kan man ju bära på rak arm genom halfva världen — skämtade doktorn.

— Jag lofvar er att hon skall komma ut — sade Helene lugnt i det hon lämnade rummet.

— Godt! — Han tog den sjuka flickans hand i sin och betraktade den tankfullt, den var så fin och kraftlös som ett vissnadt blomblad.

— Har ni några plågor nu?

— Nej, blott en nästan döfvande mattighet, om nätterna har jag ibland svårighet att andas, det är kanske något åt mitt hjärta.

Doktors ansikte blef allvarligt och hans forskande blick borrhade sig in i det bleka ansiktet på kudden; han anade instinktmässigt en fara, som kanske stod oväntadt för dörren.

— Vi skola undersöka förhållandet — sade han.

Ada låg stilla och betraktade honom uppmärksamt: — Tänker ni doktor Linder detsamma som jag länge trott, att jag lider af en hjärtåkomma?

Han svarade icke genast.

— Ack — sade hon — ni tror kanske att denna underrättelse skulle skrämma mig?

— Jag vill helst vara riktigt säker på en sjukdom, innan jag afgifver ett omdöme — svarade han — det kan ju vara möjligt att fröken själf kommit sanningen på spåren. Ni är en bra tålig och resignerad sjukling, er far berättade mig dock att ni förr varit mycket liflig.

— Ja till och med oförvägnare än Molly, ser ni jag ville så gerna likna Leonard, som ända från barn-
domen hade sina sjömansgriller och var så hurtig och ostyrig.

— Och huru mycket måste ni icke kämpat fröken Ada, innan detta ungdomsmod blef kväst?

— Käre doktor — hon stödde sig mot högra armen och såg på honom med de stora, barnsligt klara ögonen — när man blir så helt och hållet sönderbruten, då man ingenting själf förmår, måste man antin-

gen förtvifla eller falla i „de eviga armarna“ — någon medelväg gifves ej — Gud tog upp mig!

— Det var nog en hård kamp som ni sade — fortfor Ada efter ett ögonblicks tystnad och lutade sig matt tillbaka mot dynan — jag var mycket svag, men då jag helt kunde lägga min vilja under Guds makt, då blef allt godt. Ja, käre doktor, ni är så frisk och stark, om ni har tillit och tro på er egen kraft, så ligger det åtminstone bra nära till hands, men det kan möjligen i ert lif också komma en tid, då alla stöd brista — då skall ni förstå mig.

Han satt tyst och såg ned framför sig.

— Huru lycklig har jag dock icke varit — tillade Ada med strålande ögon — lycklig genom att under hela den svåra tiden hafva Helene vid min sida. Gud har i henne skänkt mig en stark, öm och trofast vän och jag kan mer än väl förstå vår lilla döende vallflickas sista bön — att få hålla fast Helenes hand. Det var ett sådant stöd för barnet ser ni, när hon gick genom dödens mörka dal, att känna den stadiga tryckningen af en stark lifsvarm hand, sådan som hennes.

Ännu samma kväll visste Helene hvad hennes syster och doktor Linder talat angående förekomsten af någon hjärtåkomma hos den sjuka, och när hon böjde sig ned för att säga Ada godnatt — badade hennes ansikte i tårar.

— Gråt ej Helene, du vet ju att jag är beredd på allt — hviskade Ada — men då jag vet huru gärna alla i hemmet vilja behålla mig, skall jag noga iakttaga doktors föreskrifter, det kan du vara lugn för.

Helene svarade blott med två eller tre ömma kyssar.

Doktors nya kur för hvilken han äfven lyckats göra föräldrarna benägna, tycktes emellertid värka förträffligt på den sjuka så att till och med hennes utseende undergick en stor förändring. Hyn fick litet färg, ögonen blefvo lifligare och hon sofde bättre. Helenes oro gaf en smula vika och det nyss så matta hoppet höjde åter på vingarne; äfven doktorn som nu var en nästan daglig gäst på Koivula gladdes, ehuru han ej vågade hängifva sig åt någon säkerhet utan noga gaf akt på patienten.

Ada hälsade alltid hans besök med glädje.

— Ni är så god mot mig och så outtröttlig — brukade hon ofta säga med sitt vackra leende. Han ville ej höra ett ord af tacksägelserna, men det var verkligen med glädje han gjorde någon uppoffring af tid eller bekvämlighet, då det gälde att hälst på minsta sätt kunna mildra den unga korsdragerskans lidande. —

Julen närmade sig med stora steg. Dagen före den tjugufjärde december sammanträffade doktorn och Helene hos den lille sjuke gossen som nu, tack vare en omsorgsfull behandling, kunde röra sig fritt omkring i stugan. Doktorn stack sig ännu ofta in för att titta på sin patient och Helene hade kommit i dag med julkullar och julklapper till sin skyddsling.

— Jag är så tacksam öfver ert kraftiga ingripande här — sade hon sedan de båda tillsammans lämnat stugan — tänk att den stackars gossen kanske utan er blifvit en krympling, oförmögen till arbete och en lifslång börda för sig och andra. Det är dessutom så svårt att se små barn lida. Innerst i deras ögon lig-

ger det en så gripande bön om hjälp, alldeles som hos dödssjuka djur — ni har säkert lagt märke därtill?

— Jo många gånger, gossen därborta har också ovanligt kloka uttrycksfulla ögon. Er tacksamhet förtjänar jag emellertid ej, det var ett särdeles intressant fall af benröta. Beklagligt blott att sjukvård är för vår allmoge ett fullkomligt okänt begrepp, barnets mor till exempel var då den okunnigaste varelse jag sett. Läkare och medicin trodde hon alls inte på, men trolleri och läsning öfver det sjuka stället voro osvikliga medel i hennes tanke. Hur långt hon kom med dem såg hon väl till slut — men utan att låta sig öfvertygas för det. Minst ett halftdussin kloka gubbar och gummor hade experimenterat med pojken, innan jag tog hand om honom.

— Ja det är visst bra sorgligt att okunnigheten om hälsans enklaste fordringar skall vara så stor bland folket — sade Helene — förrän vi här i X. hade läkare eller apothek, var allmogen van att söka råd och läkemedel på Koivula, men det var ibland riktigt hopplost att göra klart för dem bruket af den enklaste medicin. Om de icke fingo taga en hel sats på engång och om „dropparna“ ej ögonblickligen hjälpte, var det ingenting bevändt med altsammans. Jag kommer ännu ihåg huru roligt vi hade åt en gammal gumma, som trots alla våra förklaringar, envisades att taga in liniement för bröstet och smörja sitt värkande hufvud med terpentin.

Doktorn skrattade.

— Mitt önskningsmål är att få hit en diakonissa eller sjuksköterska, utgången från folkets egna led till

hvilken de af detta skäl genast skulle sätta förtroende och sålunda skulle hon kunna utöfva ett godt inflytande i vida kretsar.

— Ja, det vore en stor hjälp för läkaren — sade doktor Linder — nu har man ibland stor möda att reparera hvad okunnighet och inbilskhet förvärrat. Par tre gånger har jag redan tagits friskt med gumman Lisa i Västerby, ni vet ju att hon är mycket anlita just i fråga om benåkommor, jag blir alldeles ursinnig, när jag ser henne slinka ur stugan, då jag åker upp till porten.

— Jag har håller aldrig haft förtroende för gamla Lisa — sade Helene — men icke desto mindre tror jag att det hos vissa såkallade „naturläkare“ funnes mycket att lära. Spångkärrsgubben till exempel som folket kallar honom har värkligen ibland gjort riktiga underkurer.

— Ah honom känner jag nog till. — Doktorn gaf henne en humoristisk beskrifning på huru den märkliga mannen gick till väga, ja huru han till och med frånvarande kunde invärka på patienterna. — Vet ni, hvad den där gubben är, när man rätt begrundar saken en nutida hexmästare — en hypnotisör.

De skrattade båda.

— Kanske jag ännu på er inrådan fröken Helene, kommer att draga mycken nytta af min kollega i Spångkärr — skämtade doktorn — jag skall vid första tillfälle söka göra hans personliga bekantskap.

Häradshöfdingen hade inbjudit doktorn att tillbringa julaftonen på Koivula.

— Jag kan icke uthärda den tanken att du skulle sitta allena i den där fasliga gästgifvarsalen en sådan kväll — hade den vänlige gamle herrn sagt, men ett sjukdomsfall i en aflägsen del af socknen hindrade doktorn att följa den välvilliga inbjudningen. Då han tidigt på juldagsmorgonen hörde klockornas klang invid sig, beslöt han helt hastigt att gå i kyrkan. En julotta på landet hörde ju också till sevärdheterna.

Det vackra gamla templet var öfverfyldt och strålande af ljus; hvita rökskyar från dem sväfvade lätt uppåt hvalfven, inhöljande koret i en hemlighetsfull slöja, ur hvilken blott Kristusbildens på altartaflan framskymtade. Nedanom den syntes prostens hvita hufvud, och psalmsången tonade mäktigt ackompanjerad af den förträffliga orgeln. Det gjorde ett högtidligt intryck.

I bänken midtöfver upptäckte doktorn Molly och Helene; fröken Holstius och den originella tant Mina voro äfven där och vid sin sida hade hon gamle Barken, som med glasögon på näsan andäktigt följde raderna i en stor läderpärmad psalmbok. Själ hade han ingen, ty han var ju här blott som åskådare af gudstjänsten, icke som deltagare däri.

Efter altartjänsten trädde pastor Laume upp i predikstolen och förkunnade på ett tämligen torrt och föga tilltalande sätt julens budskap för de församlade.

Helene hade lutat sig ned i bänken. För henne var julens välsignade evangelium lika kärt och dyrbart äfven då det som nu frambars af en andefattig budbärare med ett sluddrigt och otydligt målföre. Hon

hade julen inne i sitt eget hjärta för längesedan, men det berörde henne plågsamt att doktorn, som nu för första gången besökte kyrkan i X., skulle hafva skäl att stöta sig vid predikanten. Hon hade sett på honom, sett hans grå ögon kyligt kritiserande blicka upp till talaren, medan ett knapt märkbart drag af ironi smög sig kring hans läppar hvarje gång den stackars adjunkten begagnade ett illa valdt uttryck eller en trivial liknelse. Ack, om det varit hennes gamle käre lärare som stått däruppe i dag, då skulle hon känt sig så trygg, ty han var en själaherde, som Gud särskildt förlänat gåfvan att draga själar till ljusets och lifvets källa. Som det nu var, gick juldagsgudstjänsten nästan förlorad för henne.

Till middagen infann sig doktorn enligt löfte på Koivula. Där var det jul ända ute vid gårdsgrindarna, där otaliga små fåglar gladt kvittrande svärmade kring de uppresta sädeskärfvarne. I salongen stod den höga doftande julgranen och alla bord voro öfverhopade af en brokig samling julgåfvor, hvilka kvällen förut blifvit vecklade ur sina hemlighetsfulla omslag, försedda med glada och småkvicka julrim.

Den hjärtligaste stämning rådde i huset. Både tjänare och husbondefolk tycktes täfla om att bereda hvarandra trefnad och ur allas blickar lyste en stilla fröjd. Doktorn tänkte på det ofta upprepade uttrycket „julglädje“ och tyckte att det här tagit gestalt och form. Familjemedlemmarnes inbördes förhållande var också i dag om möjligt ännu kärleksfullare än vanligt. Från den unge sjömannen hade äfven anländt ett glädjande telegram. Ja detta var hemlif i dess djupaste och skö-

naste bemärkelse, grundadt på ömsesidig uppoffrande kärlek. Doktorn kände det, ehuru han icke haft någon erfarenhet däraf och det gick såsom ett stygn genom hans hjärta; bland alla dessa lyckliga anförvandter stod han ensam och — fattig.

Det var nu engång så, far och mor voro bra människor och höllo af honom på sitt sätt; han hade också försökt vara en bra son för dem, men dessa fina dallrande strängar, hvilkas ömma vidrörande bildar harmonin i ett lyckligt hem, voro för dem lika okända som Egyptens hieroglyfer. Doktorn kunde icke erinra sig att ett julträd någonsin blifvit tändt för honom. Det fans i hemmet fullt upp af livets nödtorft, men ingenting som bidrog att försköna och förljufva det.

Då han gick in för att hälsa på Ada, lade hon öfver hans arm ett vackert hviltäcke:

— En liten julgåfva, som gamle bocken tänkt lämna er i går, om ni firat jul med oss — sade hon — det har så gladt mig att kunna arbeta på det och Helene hjälpte mig när jag blef trött.

Doktor var helt röd:

— Jag tackar på det hjärtligaste — sade han — detta är den allra första julklapp jag mottagit under hela mitt lif, därför skall den äfven vara mig oändligen dyrbar.

Tant Mina, som också var bjuden på middag nikkade från sin länstol: — Jag har äfven blifvit ihågkommen — hon svepte välbehagligt en mjuk virkad schal omkring sig — våra vänner ge sig tid att tänka på alla.

Helene lade leende sin hand på gummans arm: — Säg inte mer, lilla tant, eljes förräder jag vissa hem-

ligheter rörande tants strumpsockor och julbullar, som på skilda vägar letat sig fram till stugornas småfolk.

— Bara smulor, barn!

Den unga flickan tryckte varmt hennes sträfvade händer, som vittnade att de tagit trogen del i livvets arbetsid.

Molly och Beda öfvade en duett i salongen.

— Jag trodde, att fröken Holstius var bortrest på ferier — sade doktorn.

— Nej, Beda tillbringar vanligen sin juledighet här, herr Törmälä åter är hos sina föräldrar, ett förnöget bondfolk.

— Stackars Beda — sade Helene med sänkt röst — hon har ett så otrefligt hem. Modren är omgift med en rå och brutal person, som behandlar henne illa och Beda lider naturligtvis däraf. Kanske kan man af dessa missförhållanden spåra en orsak till att hon står så stridslysten gentemot männen och så ifrigt förfäktar kvinnans rättigheter.

— Det kan nog hafva skäl för sig, men äfven fruntimmer i fullkomligt lyckliga familjeförhållanden kunna — kunna —

— Stå på de där omtvistade rättigheterna — afbröt Helene muntert — jag förstår nog på hvem ni syftar — och leende gick hon ut i matsalen för att lägga upp tårtor till middagen.

Efter måltiden roade sig enhvar såsom han behagade. Fru Löfving, som varit tidigt uppe för att öfvervaka husets eklärering, såsom det brukas julmorgonen på landet, satt och nickade i en gungstol. Molly spelte ungerska melodier och härads höfdingen och tant Mina politiserade.

Helene och gubben Bark hade slagit sig ned vid det lilla schackbordet nära fönstret. När den gamle skrifvaren fick lust att återgå till sin kära pipa, intog doktorn hans plats och föreslog ett nytt parti.

— Jag spelar så illa — sade Helene — gör det blott för att roa min gamle vän, som är intresserad af schackspelets beräkningar. — Hon lekte med piecerna och flyttade dem litet nervöst fram och åter: — Jag är ledsen för en sak, doktor Linder — sade hon plötsligt i låg ton. — Ni var i kyrkan i dag?

— Ja, jag ville se en julotta på landet, låg det något ondt däri?

— Nej, men jag vet, att ni måste vara missbelåten med predikan.

— Tvärtom var jag en mycket uppmärksam åhörare.

Hon tyckte icke om hans lätta ton, den ljud så kall och främmande.

— Ja — sade hon — ni kritiserade och det var naturligt, men — hon tvekade — låt inte denna enda misslyckade predikan skrämma er. Om vår gamle käre prost talat i dag, skulle det varit helt annorlunda.

— Åh jag försäkrar er att jag ej kom i kyrkan med altför höga förväntningar. Huru ofta hör man något dugande från en predikstol?

— Ni är mycket orättvis, doktor Linder.

— Det medger jag ogärna. För resten så . . . .

Det låg en viss nonchalans i rösten som om han velat antyda: — Hvad betyder det där egentligen för mig!

Helene kände det instinkmässigt och svarade mera på hans tankar än på orden:

— Jag tycker inte häller att jag behöfver gå i kyrkan för att finna Gud, men jag besöker hans tempel för att känna gemenskapen med den kristliga församlingen och — för att åtnjuta nådemedlen.

— Jag har ej komunicerat på årtal — svarade han kärft — jag har den hederkänslan att icke vilja hyckla ett religiöst behof, som jag icke känner. Jag är ej därför någon gudsförnekare, men man kan ju ej tro alt. Under min skriftskoletid var jag nog rätt hemmastadd i bibeln och man stälde äfven ganska stora fordringar på oss.

— Den heliga skrift kan läsas på många olika sätt — sade hon allvarligt — icke för förnuftets kallt kritiserande blick, utan för trons längtansfulla öga upplåter den sin härlighet.

— Jag är nu engång en förnuftsmänniska — svarade han torrt.

— Ja, förnuftet kan möjligen hjälpa oss genom lifvet, men i dödens stund lämnar det oss öfvergifna i sticket.

— Åh, att dö går ju ganska lätt!

Hon såg på honom med en genomträngande egenomlig blick. Hon förstod att det icke var om det fysiska döendet han så yttrat sig; den som i egenskap af läkare stått vid mången sjukbädd, visste nog att döden var en fruktansvärd gäst. Nej, det var något annat han syftat på, kanske att slöcknandet af andans lifsfläkt var en hvila för evigt, att döden var slutet på alt, icke begynnelsen till ett oförgängligt lif.

Nästa ögonblick hade fru Löfving bedt Helene servera kaffe åt sällskapet och när hon återvände till sa-

longen voro doktorn och Molly fördjupade i schackspelets mysterier.

Vid afskedet sade tant Mina:

— Kommen ihåg god vänner att tredje dag jul är min dag. Det bästa kaffe jag kan koka väntar precis klockan elfva, och enhvar som hittar in till mitt lilla Fridhem är hjärtligt välkommen.

— Ni hör ju det, doktor Linder, tant Mina ger en matiné — sade Molly.

— Karlen är väl inte lomhörd, mitt barn — svarade tant och svepte sin gamla gröna bomasinskappa omkring sig.

— Söta Mina, du är bra tunt klädd — sade fru Löfving med sin vanliga omtänksamhet — hvarför har du inte skinnplagg?

— Jag tyckte den här kåpan kunde duga.

— Bara inte malen äter upp pälsen, då tant är så hushållsaktig och sparar på den — skämtade Molly som alltid hade fritt yttranderätt — man skall aldrig hushålla med kläder.

— Tycker hon så, fröken näspärta, jag menar att arfvingarna också skola ha någonting att slitas om Godnatt fru mamma, godnatt allesamman!

När doktorn denna kväll återvände hem följde en fläkt af misstämning med, från Koivula, det var första gången. Till en början ville han icke för sig erkänna orsaken, men sedan medgaf han att det var samtalet med Helene efter middagen, som kvarlämnat en liten sårande tagg. Icke som skulle han blygts öfver sina fritt uttalade åsikter. Nej, en man måste ju stå för sin öfvertygelse hurudan den än var, men det att han

trodde sig hafva sjunkit i Helenes omdöme plågade honom mer än han vågade tillstå. Det var ju helt naturligt att hon nu ändrat tanke i fråga om honom, alla fruntimmer äro grufligt nogräknade i religiösa saker, men i grunden borde han ju icke bry sig om hvad en främmande ung flicka tänkte, hvarför skulle just hennes omdöme betyda någonting för honom? Nåväl — slutade han sitt tysta resonemang — hvarje människa skattar en smula åt fåfängan att stå högt i andras aktning — det är altsammans

Tredje juldagen var det strålande grant vinterväder och doktorn, som icke glömt tant Minas originella inbjudning, kände sig helt upplifvad af promenaden till det lilla täcka Fridhem, som låg bortom skolhuset inbäddadt i en skogsdunge.

När han trädde in i en liten smal förstuga, trängde sorlet af röster genast emot honom, och då han öppnade dörren, kom värdinnan i stort förkläde och en gammalmodig mantilj honom till mötes med ett vänligt välkommen.

— Jag skall säga doktorn — yttrade hon på sitt originella sätt — att här i mitt „Pigero“ är det vanligen aldeles karlfritt, men i dag kan jag presteras herrsällskap — häradshöfdingen i egen person, pastor Laume och herr Törmälä hafva gjort mig den äran.

Doktorn bugade sig leende och gick fram för att hälsa på fru Löfving, som slagit sig ned i soffan, med prostinnan en gammal fryntlig enkefru i hvit negligé med kornblå band, af alla kallad „tant doktorinnan“,

satt midtemot och adjunkten en liten herre med ljusa ögon och betydligt utstående öron, underhöll konversationen med dem.

Häradshöfdingen gick trogen sin vana fram och åter och sög på den kära pipan och i rummet invid uppehöllo sig de unga, Helene och Molly, Beda Holstius med sin antagonist folkskolläraren och fröknarna Mikkelson från kyrkbyn, som hade gått i syskola i staden och buro pannlugg krusad på griffel.

Värdinnan bjöd själf omkring kaffe i svart och hvita blommiga äkta koppar på en liten lackerad bricka med gallerkant, den likaledes lackerade gula brödkorgen och gräddsniplan af silfver, alt hade sin egendomliga gammaldagsprägel, och när doktorn krossade sönder de möra tunnrånen, medan tant Mina idkeligen uppmanade gästerna att taga för sig af välfägnaden, kom han ovilkorligen att tänka på fru Lenngrens „klenäten och strufvor“ som „alt var så hjärtinnerligt undt“.

— Samtalet brusade som en liflig ström i båda rummen och värdinnan ropade sitt ord med från det lilla köket, där hon sysslade bland de ångande kaffe-pannorna, ty den gamla var sin egen köksa, som Helene berättade doktorn.

Beda och herr Törmälä voro redan i farten med att hetsa upp hvarandra och Molly låg i ett soffhorn med näsduken för munnen kiknande af skratt; hon var alltid så färdig med det. Helene försökte fåfängt att medla mellan de stridande parterna, till slut måste dock äfven hon gifva löjet sin gärd liksom de öfriga. Den unge skolläraren var aldeles mörkröd i ansiktet och såg ut som om han velat krossa sin motståndarinna.

Beda var lugnare, men väpnad ända till tänderna. Då herr Törmälä blef ifrig, häftade han lätt på målet och bevisföringen gick trögare, hvarvid Beda alltid passade på att angripa honom.

— Ja — ja — jag säger det — mumlade han helt blossande — att när jag gifter mig så — så . . . .

— Gift er aldrig, herr Törmälä — uppmanade tant Mina, som just kom in med sin bricka — gör som jag och bli gammal ungarl. Vet ni, hvar eviga kväll tackar jag min skapare, som bevarat mig från äktenskapets bojar.

— Lefve friheten, tant Mina! — ropade Beda.

Molly knyckte doktorn i armen: — Tant har haft en förskräcklig brass med friare — hviskade hon — åt den siste som kom medan hennes mamma lefde och frågade „om hon ville dela hans bröd“ svarade hon, att hon för sina dåliga tänder „hällre delade sin mors gröt“.

— Det kan jag tro om henne, hon är en både kvick och originell gumma!

— Har ni sett hennes katt Mirran, den är också ett original i sitt slag.

Helene gjorde honom uppmärksam på det antika möblemanget, måladt i hvitt med förgyllda ornament; sofforna med tagelkuddar och rosiga kattunsöfverdrag, bukiga byråer, gammaldagsspeglar och ett hörnskåp med en målad bukett på dörren. På väggen sutto porträtter af Gustaf III och Sofia Magdalena i guldram. Det var aldeles som i ett litet dockskåpslikt bo, icke dyrbart men väl underhållet och nätt ordnadt.

— Tant Mina är den förnöjsammaste människa i världen — sade Helene — hennes inkomster äro små,

men hon hushållar så väl att hon alltid kan vara gästfri mot sina vänner och god mot de fattiga; hon är en gammal mö, som realiserat Bedas sats att slå sig ut ensam och gå sin egen väg.

Det var ett mycket muntert kafferep; därom voro alla ense, när man tog afsked af värdinnan.

Herr Törmälä, som hade en vacker häst för sin fina slåde, bjöd Helene att åka och såg lycksalig ut, då hon utan minsta krus uppfylde hans önskan.

Doktorn hade ofta beundrat detta så fullkomligt okonstlade och naturliga i hennes väsende, hon föreföll att vara så altigenom sann. Han hade icke i dag med ett ord haft tillfälle att vidröra deras senaste samtal, Helene hade visserligen varit vänlig mot honom, men det föreföll som om hon varit tystare och en liten smula mer förbehållsam gentemot honom än förut — tyckte han.

Den torra, rena vinterluften som Ada hvarje dag inandades tycktes stärka henne; hon såg nu betydligt friskare ut än gå doktorn första gången besökte Koi-vula och äfven detta bidrog till att göra julhälgen på alt sätt treflig och angenäm. Man åkte ut till grannar och vänner, ungdomen dansade eller stälde till små muntra slädpartier: mammorna bjödo på lutfisk, julsinka och plommontårtor, och de gamla herrarne diskuterade vid sina pipor — öfveralt rådde en glad och vänlig stämning. Alla förenade sig om glädjen, ingen slöt sig inom sig själf och sin släkt, såsom det brukas i städerna. Doktorn hade nog haft erfarenhet af ensamheten där, nu fann han därför julen på landet dubbelt så treflig med sina enkla, men friska och okonstlade nöjen.

— Den här doktor Linder är då en riktig dispyt-makare — sade Beda Holstius sista aftonen af julferierna, sedan de kommit hem från en visit på prästgården, där allehanda dagens frågor lifligt debatterats till det gamla prostparets synnerliga förnöjelse.

Beda satt på sängkanten med sina kängor i handen i det stora rum där Molly ensam residerade och som ännu till hennes förtrytelse ofta kallades „barnkammarn“. Flickorna hade nämligen hvarje kväll en liten treflig pratstund, sedan de sagt föräldrarne godnatt.

— Jag tror det är du Beda, som lockar doktorn att disputeras, han tycker du är rolig, när du blir förargad — menade Molly.

— Åh tänker du det, nå gärna för mig, jag har intet emot att få säga ut min mening.

— I tid och otid — inföll Helene leende — hon stod just och flätade ihop sitt rika hår till natten.

— Ja, du har nog rätt — medgaf Beda — jag får ofta ångra förhastade ord.

— Hvem får ej det!

— Åh du kan alltid vara så afundsvärdt lugn!

— Jag tycker det inte als skadar doktor Björn, om man litet snusar upp honom — sådana labbar han har, riktiga björnramar — sade Molly och betraktade med kokett behag sina fina välvårdade händer. Hon låg redan i bädden med det lilla mörka zigenarhufvudet på den hvita kudden.

— Akta dig bara Kiss att inte björnen fångar dig i sina stora ramar.

— Det skulle han våga — utbrast miss Molly och kastade med en trotsig knyck sina vackra armar öfver hufvudet.

— Ja vet du inte att det just är sådana där små lata yrhättor karlarne äro så galna i?

— Hvad är det för tokprat du matar Kiss med.

— Nå nå, Helene tag inte illa upp! Du måste i alla fall medge att jag har rätt; om en man får välja mellan en förnuftig kvinna och — en Molly, kan jag sätta hundra mot ett att han inte ett ögonblick tvekar i valet, och hvarför skulle doktor Linder höra till undantagen. Nej pass, men Törmälä skall få den rättvisan, att han förstår uppskatta mitt kvinliga ideal.

— Tänker du han skulle vara så betagen i Helene, om han i grund och botten kände hennes idéer — skrattade Molly. — Nej, nej han tror att hon är en „dufvohamn“, en af „de sanna kvinnorna“ och ibland när jag ser henne sitta där som en madonna, för hvilken Törmälä i andanom böjer sina knän, vill jag nästan förgås af skratt.

— Ja du barn med ditt skratt — sade Helene smått förtretad och satte sin tunga fläta upp kring hufvudet: — Törmälä har aldrig uppfordrat mig att lägga ut mina åsikter, gjorde han det, så skulle han genast få veta dem, men jag har ej lust att föra dem till torgs onödigtvis. Det skulle ej als gagna hvad jag ville försvara.

— Ja du är klok du, som så kan styra din tunga — medgaf Beda ödmjukt — jag däremot är som kalkontuppen, bara man visar upp en röd duk, strax reder jag mig till strid. Men var säker Molly, att om herr Törmälä i Helene måste erkänna en emani-perad kvinna, skulle han likväl beundra henne; han är idealist liksom jag och då måste man hafva någon-

ting att brinna för. Tror du att doktorn är kvinnohatare, ehuru han låtsar vara fiende till vår sak?

— Jag tror tvärtom att han gärna umgås med fruntimmer — sade Helene — och det är trefligt att han resonerar utan att bli het.

— Jag bryr mig inte ett dugg om kvinnofrågan — sade Molly sömnigt — men jag tycker Helene kunde försöka omvända doktorn. Det är ju dock en heder att göra proselyter.

— Enhvar må behålla sina åsikter i fred, Molly, jag tror doktorn i grunden är ganska rättvis mot kvinnorna, ehuru han i några saker håller sig konservativ. — Hon tänkte suckande på att hans åsikter i ett annat och viktigare hänseende snarare borde omdanas — han var ju nog skicklig och bra, men en kristen läkare var han icke. — Godnatt Beda, nu ha vi pratat nog för i kväll! — Hon kysste hjärtligt väninnan och strök lätt öfver Mollys burriga hår: — Sof sött, liten silkestass, sof sött!

Då hon kom in i det rum Ada och hon gemensamt bebodde, låg systemen ännu vaken.

— Jag hörde att ni talade om doktorn — sade hon — också jag har i kväll tänkt på honom. Ser du Helene han är så god mot mig, har något så pålitligt och godmodigt i sitt väsen, som gör att jag måste tycka om honom, men så kommer där stundom ett uttryck öfver läpparne som plågar mig och just dubbelt därför att jag eljes sätter honom högt. När jag till exempel lyckönskade honom för den där operationen på nämndemansvärdinnan svarade han: „Den måste ju lyckas, omständigheterna voro så ovanligt gynsamma.

— Och likväl var det vår Herre som styrde utgången.

— Åh — sade han — man kan icke tänka på alt. Då man står där med knifven i hand beror utgången helt enkelt på ett riktigt eller oriktigt grepp.

— Jag teg men tänkte på huru stor tillit han i själfva verket hade till den mänskliga kraften och — så länge kan Gud ingenting göra för oss. Ack, hvad vore icke en kristen läkare vid dödsbäddarne, hvarest framför alt behöfves ett fast hopp och en segerande tro.

Helene suckade, hon hade ju nyss haft det samma i tankarna — nu erinrade hon sig doktors ord: — Åh att dö det går ju ganska lätt!

— Otron går på mäktiga vingar genom världen — sade hon sakta — ju mera upplysning ju mindre tro, och dock tyckes det mig att just vetenskapen borde föra oss fram i ödmjuk tillbedjan för vår Herre i himlarne.

— Vi bedja icke så ifrigt som vi borde den bönen „tillkomme Ditt rike“ — svarade den sjuke flickan med fuktiga ögon.

Vinterstormen for hvinande fram öfver fälten och hopade tunga drifvor här och där.

— Ett sådant ruskväder — sade Helene rysande då hon fälde ned de rödbruna gardinerna, som gånge hvardagsrummet på Koivula en så varm och djup färgton. — Stackars människor som måste vara ute i kväll!

— Jag skulle inte vilja vara bland dem det vet jag — och miss Molly drog välbehagligt sin hvita schal ännu tätare kring axlarne.

— Stackars sjömän på hafvet — suckade fru Lövving.

— Ja och lokomotivförarne mamma, dem tänker jag så ofta på — inföll Helene, som slagit sig ned hos sin mor vid lampan.

— Tror mamma att pappa har mycket skrifarbete i afton, jag är så ledsen att jag inte kan hjälpa honom för min sjuka hand?

— Beda tog en massa papper med sig på eftermiddagen, du vet att hon hållre skrifver än sysslar med handarbete och sannerligen jag vet huru henne linneförråd såg ut om icke du min flicka sörjde därför.

— Hon är nästan oförlikneligt opraktisk — smålog Helene — jag tror hon inte håller nånsin skulle få äta en ordentlig middag, om icke mamma skaffat den beskedliga Lovisa att bo i köket och sköta hennes lilla hushåll.

— Stackars flicka, hennes mor kan ju icke håller hjälpa henne — sade fru Lövving medlidsamt.

— Är det i denna vecka kusin Fritz kommer hit — frågade Molly.

— Ja så skref han, då han bad pappa att få följa med på vintertingen. Jag har räknat ut, att han borde hinna hit som i morgon, ifall ej yrvädret blir alt för svårt.

— Jag hör bjällerklang — sade Ada, som hade en ovanligt skärpt hörsel.

— Tänk om Fritz skulle komma redan i kväll.

Molly rusade helt nyfiken ut i tamburen, men kom efter några ögonblick tillbaka åtföljd af doktor Linder.

— Så vänligt af er att hälsa på oss i detta ruskväder — sade värdinnan och räckte honom handen.

Han bugade sig: — Jag har varit på sjukbesök borta på Hongola och vek in i förbifarten.

— Vi hade ingen aning om att ni var ute, då vi nyss beklagade alla resande — sade Helene.

— Hvem är sjuk på Hongola?

— Unge husbonden själf. Där stod värkligen så bedröfligt till, att jag just beslöt mig för att komma och rådfråga fru Löfving, hvar man kunde få någon ordentlig kvinna, som kunde fås att sköta den sjuke. Åt en giktbruten gumma sådan som modren och en slarfvig tjänsteflicka kan han ej öfverlämnas.

— Stackars gamla värdinnan, hon är då en riktig korsdragarska — suckade fru Löfving.

— Är den unge karlen illa sjuk?

— Han kommer åtminstone att blifva det efter hvad jag tror. Kan jag få ett godt råd angående sjuksköterskan?

— Jag tänker på Mari Gren?

— Kantorns Erika vore kanske ändå lämpligare, mamma!

— Ja hon är den allra bästa och kan fås genast.

— Godt jag är särdeles tacksam däröfver. — Hvad går åt er hand fröken Helene? — afbröt han sig plötsligt.

— Jag har bara skurit mig litet — hon log och gömde den ombundna handen bakom sig.

— Ja, vi blefvo helt uppskrämda, ty såret blödde starkt, men Helene ville ej besvara er — sade modren.

— Se hur hon gömmer sin hand aldeles som ett

barn, som är rädd för „farbror doktorn“. Kom hit egensinniga flicka!

Han grep om den motsträfvige armen med ett fast tag och lossade försiktigt linnebindeln.

— Där ser ni att det blott är en obetydlig rispa; jag är inte kvinlig nog att pjunka öfver sådana småsaker.

— Jag ser att det är ett rätt djupt hugg, och att om ni låtit mig förbinda det, ni skulle undvikit ett fullt ärr. — Han tryckte ihop såret med sina stora stadiga fingrar, och därvid genomlades hon plötsligt af en lätt skälfning. Han smålog med ens nästan ömt mot henne: — Medgif nu att den lilla skråman ändå gör litet ondt. — Han tyckte att en smula känslopjunk i detta ögonblick skulle klädt henne förtjusande, men hon skakade blott lugnt afböjande sitt mörka hufvud.

— Man får ogärna rätt gentemot er — brusade han mot sin vana upp — ni vill vara kvinnan i sin fullkomlighet.

Helene såg förundrad på honom, men han undvek hennes blick och vände sig hastigt till Ada för att fråga efter hennes befinnande innan han tog godnatt.

— Mätte den stackars sjuke vara bättre i morgon — sade hon vid afskedet.

— Åh så fort kan man inte vänta det, jag hoppas dock alt går väl.

Ada höll fast hans hand ett ögonblick: — Som Gud vill — sade hon allvarligt.

Den följande dagen anlände värkligen „kusin Fritz“, en ung jurist studerande Holm, systerson till härads-höfdingen och för resten en glad gosse, som tyckte

om att roa sig ute i världen och rörde sig där med största ledighet. På det mest otvungna sätt gjorde han sig äfven genast hemmastadd på Koivula och yrkade med kusins rätt att få stå på förtrolig fot med flickorna. Det lyckades blott i fråga om Molly, som i kusinen fann ett muntert sällskap beredvilligt att skämta i tid och otid såsom hon själf.

Ada var vänlig mot alla, men hon hade en instinktkänsla för eller mot de personer hon inom sin trånga värld kom i beröring med, och kusinen fick sig ingen särskild plats anvisad i hennes rike som exempelvis doktor Linder. Helene var sig lik, alltid redo att säga ett passande ord eller underhålla ett samtal när så behöfdes — men man blef ej lätt förtrolig med denna vackra flicka, som sällan glömde sin litet kyliga värdighet isynnerhet i umgänget med herrar.

På flere dagar hade doktorn ej varit synlig, men ryktesvis hörde man att Hongola husbonden fortfarande låg svårt sjuk.

— Jag skulle bra gärna besöka den gamla vårdinnan och höra huru Erika reder sig med sjukvården — sade Helene en förmiddag.

— Säkert äro de där i behof af en smula vänlighet och att någon hälsar på dem. Hongola har varit ett så ödsligt ställe altsedan den skygge gamle husbondens tid. Får Janne åka mig dit efter middagen, pappa?

— Gärna min flicka, kör blott försiktigt, ty vägarne äro djupa af snö för tillfället.

Helene lade smekande sitt hufvud mot den gamle herrns skuldra: — Du rara pappa! I morgon skall du få hjälp med skrifarbetet.

— Är din hand riktigt bra nu?

— Jo pappa, tack vare doktor Linders medicin.

— Godt! — Han tog hennes hand och kysste den helt ridderligt: — Min älskade flicka!

— Min egen pappa, nu går jag och ber Janne spänna hästen före till klockan tre.

I den tidiga vinterskymningen fördes Helene snabt på snörika vägar genom skogen till Hongola, en liten enstaka gård ingömd bland täta furor. Här var i sanning ett sorgens hemvist, ty i ena rummet låg den unge kraftfulle husbonden i full feberyra och i det andra hans gamla lama mor, som icke förmådde röra sig ens så mycket att hon kunde komma öfver tröskeln för att se sin son. Ett tröstens och deltagandets ord var därför välbehöfligt, och värdinnan tackade Helene med tårar i ögonen för att hon satt ned och hörde på hennes bekymmer, medan Erika mumlade att hon kommit „rakt som en himmelens ängel“ i deras nöd.

— Ja, hade jag icke haft doktorn, så vet jag icke hvad vi skulle tagit oss till dessa dagar — sade hon. — Han har varit aldeles märkvärdig, aldrig otålig utan outtröttlig att försöka. Nog har han gjort alt hvad den ena människan kan för den andras lif, det är då säkert och stark är han som en jätte. Tänk han har ensam burit Kalle stackare och lagt honom i badkaret — det var riktigt ett karlatag.

Helene lyssnade deltagande till sköterskans meddelanden, medan de båda stod framför spiseln i den halfmörka stugan.

— Har du als haft någon hjälp af tjänsteflickan Erika?

— Icke stort, hon är så fjollig flickungen att hon blir rädd bara Kalle stackare klagar, så hon mest styrjar i ladugården hela dagen. Värst är det med matbitarne, ibland jag inte fått ett mål kokt på hela dygnet, då jag själf suttit vid sjuksängen.

— Stackars Erika och du skulle dock väl behöft något stärkande du som vakat så mycket. Ser du i den här krukan fins litet stelnad buljong, som mamma skickade, den kan du värma upp i morgon, jag tog också en smula the med mig, emedan jag mins du ej bryr dig om kaffe. Här en god eld och vatten tillräckligt, jag skall laga till en god kopp åt dig och så får gamla värdinnan också något att stärka sig med.

— Det blir altför stort besvär, fröken!

— Inte det ringaste, kan jag begagna den här kastrullen?

— Det tror jag nog. Herre Gud nu ropar han igen! — Hon skyndade i ni sjukrummet, medan Helene som aftagit ytterplaggen sysslade med thekokningen. Snart kunde hon bära in den varma doftande drycken till värdinnan, som välsignade henne tusenfaldt för det lilla kärleksväcket.

Helene tänkte på den där „bägaren kallt vatten“ som skriften talar om. Ack hur ofta försummar man icke sådana småtjänster åt sin lidande nästa — suckade det tyst i hennes hjärta — sedan gick hon till den sjuke för att låta Erika komma och dricka sitt the.

Den stackars patienten hade nu ett lugnare skof, och hans oroliga hufvud låg för några minuter tungt kvar på dynan, endast de feberheta händerna plockade oafbrutet på täcket. Han var en ännu helt ung man

knappast två och tjuo år, med muskulös kroppsbyggnad och vackra drag. Isynnerhet var den höga hvita pannan anmärkningsvärd. — Ett oskrivet blad där lifvet ännu icke ristat in en enda fåra — tänkte Helene. Männe han någonsin tänkt sig möjligheten af att hans lif — så ungt och förhoppningsfullt som det var — helt plötsligt kunde slockna, innan han ännu hunnit börja sitt lifsarbete och medan den gamla modren som förlorat alt på jorden, satte sin lit till honom, den siste.

— O Gud, hjälp dem båda — bad hon djupt gripen.

Då hon återvände till stugan, var doktor Linder där och stod och värmdde sina händer vid brasan. Erika hade tydligen icke hunnit underrätta honom om Hele- nes besök, ty vid hennes åsyn spratt han förskräckt till.

— Hvarför är fröken här — utstötte han skarpt. — Vet ni inte att jag undvikit Koivula dessa dagar bara för den här patientens skull, vet ni inte hvad ni riskerar. Karlen ligger i svårartad tyfus!

— Det visste vi nog — svarade hon lugnt — man bör visserligen icke onödigtvis utsätta sig för smitta, men en oförnuftig rädsla bör aldrig förhindra oss att visa deltagande för dem som lida.

Huru ömma och milda voro ej hennes mörka ögon i denna stund, ingen hade nu kunnat förebrå henne bristen på kvinlighet, och hela det fina ansigtet uttryckte en så ren och sann känsla att doktorn nästan med vördnad betraktade henne.

— Jag skall åka hem nu, men kommer igen, ni får ej neka mig det, ty jag känner att jag är behöf- lig här — sade hon.

— Huru kan jag förbjuda er att öfva den skönaste dygd på jorden — barmhärtighet — mumlade han.

— Tycker ni icke det kan behövas en frisk fläkt i detta sorgehus?

Hon räckte honom handen och gick.

En frisk fläkt — ja just det var hon — det friskaste ljufvaste hans ögon skådat, hennes närhet skulle kunna sprida ljus i den mörkaste natt och sol i midvintern tyckte han, och så stod han länge försänkt i besynnerliga drömmar vid den falnande brasan.

Några dagar senare satt Helene väntande på doktorn i gästgifvarns halfkalla sal, där man tändt en nedrökt lampa henne till ära. Ada hade haft ett anfall under natten som oroade henne, och medan kusin Fritz strödde ikring sina studentvitser och Molly förtjust klappade händerna åt dem, hade hon smugit sig bort till kyrkbyn för att rådfråga doktorn. Han var emellertid icke för tillfället hemma och det räckte länge innan tunga steg i förstugan, förkunnade hans återkomst från Hongola.

Men var det doktor Linder, den eljest så trygge och hurtige mannen, som nu stod där i dörröppningen. Full af undran blickade Helene på hans bleka förstörda ansikte och frågan „hvad har händt?“ — gled helt naturligt öfver hennes läppar.

— Hvad som händt, åh detsamma som sker alla dagar. En man öfver bord — Hongola husbonden var död.

Han satte sig ned vid bordet och stödde hufvudet tungt mot handen. Helene betraktade honom med

vänlig sympati, slutligen sade hon dämpadt: — Var det en så hård dödskamp?

Han strök sig öfver pannan, som om han vaknat ur en dröm.

— Det var som skulle den där unge stackarn ägt tusende lif, hvilka alla, hvart och ett för sig, ville bestå sin kamp mot döden — mumlade han. — Jag har satt hårdt mot hårdt, jag ville inte godvilligt gifva upp striden, men — det är slut nu i alla fall! En läkares tillvaro är stundom eländig nog, då man trots all möda står där hjälplös — och själfva lifvet är ju vanmäktigt mot döden; hvarför denna hopplösa kamp! — Han reste sig och började gå fram och åter i det skumma rummet, plötsligt stannade han midt framför Helene:

— Har ni intet svar att gifva mig? — frågade han bittert — hvar äro alla edra vackra teorier?

— I dag har jag blott mitt uppriktiga deltagande för er — sade hon.

Doktorn började åter sin oroliga vandring bort till det aflägsnaste fönstret och där stod han en stund otåligt trummande på rutan. Slutligen vände han tillbaka och sade ironiskt:

— Seså, nu är jag karl igen. Ni har fått se mig i ett svagt ögonblick, fröken Helene och har således i er hand ett vapen till att förödmjuka mig.

— I mina ögon förödmjukas det icke en man ett hans kraft besegras af en starkare, men det att han icke vill erkänna denna makts öfverhägna, icke människovarelsens ringhet gentemot sin Gud — det trycker ned mig på hans vägnar — svarade hon sakta.

Det blef en lång paus, sedan frågade doktorn hastigt: — Ni har sökt mig, hörde jag, hvad kan jag göra för er?

— Helene redogjorde i korthet för Adas tillstånd.

— Jag skall komma till Koivula ännu i kväll, blott jag hunnit affärda två sjukbud och byta om dräkt — svarade han med sin vanliga beredvillighet.

— Tusen tack! — Han följde henne ut och svepte omsorgsfullt fällen omkring henne i släden. Par timmar senare satt han lugn och sig lik vid Adas soffa. Han samtalade vänligt med henne och svarade Helene att det för tillfället ej var skäl till någon särskild oro, ehuru han var tacksam att hon höll honom au courant med sjukdomens gång, som det var högst nödvändigt att noga iakttaga.

Helene försökte se belåten ut, ty det ljud ju lugnande nog, men den krampaktiga känsla af smärta, som ända sedan Adas kväfningsanfall under natten hållit henne fången, ville blott trögt gifva vika och hon tyckte kusin Fritz och Mollys munterhet denna kväll riktigt skar henne i öronen. Som fru Lövving led af hufvudvärk hade Helene också alla serveringsbestyr, hvarför hon med skäl kunde draga sig undan sällskapslifvet, men kusin Fritz var ej den, som gärna tillät en ung dam att hålla sig i skuggan. Ständigt gjorde han envisa försök att draga Helene med in i samtalet och då hon af höflighet försökte se intresserad ut, blef han ännu enträgnare.

Doktorn kunde icke förstå att hon för ett enda ögonblick brydde sig om att le mot den i hans ögon så tillgjorda unga herrn, som i Olanders spritt modärna

vinterkläder och nyaste nytt i halsduksväg såg ut som en äkta snobb. Man kunde nog märka — tänkte han — att studenten blickat ganska djupt i nöjets bågare, men här på landet voro de väl så godtrogna att de ansågo honom för en ljusens engel i moraliskt hänseende. I sin djupa förtrytelse, hvars dolda orsak han icke brydde sig om att leta efter, glömde doktorn, att kusin Fritz var en nära släkting i huset och således hade obestridd rätt till ett af de där leendena, som Helene eljes i kväll var så njugg på. Hvar var hon nu? Molly och kusinen hade gått till pianot för att söka upp en duett som de tvistat om, han steg upp och strök in i hvardagsrummet. Där rådde en behaglig skymning, ty öfver lampkupan hängde i dag den gröna slöjan, som Molly kallade „sjöfruns lockar“. Ada låg med slutna ögon som hon brukade, då hon ville vara ensam med sina tankar eller ej orkade tala och Helene satt i en länstol sysslolös, blott strykande Duc, hvars stora hufvud låg i hennes famn. Hon var mycket blek och hennes långa ögonfransar kastade djupa skuggor öfver de fina kinderna. Huru sammetslika de voro, aldeles som det fjuniga skalet på en persika. I skyddet af en tidning som han gripit från divanbordet betraktade han henne länge och oafvändt. Hvad manne hon tänkte nu, säkert på den sjuka systern, hennes tankars tanke. Han skulle så gärna velat säga ett ord af deltagande såsom han kände det i sitt hjärta, men — hon begärde det icke af honom. Det var ur en högre källa Helene öste tröst och styrka det visste han och mellan dem reste sig en omärklig mur, som han icke förmådde eller vågade nedbryta.

— Käre doktor — Adas låga röst kallade honom, i detsamma Helene reste sig för att gå och se om tæet i matsalen — jag har hört huru sorgligt det står till på Hongola och hvilken tung tid ni haft — sade den sjuka flickan — det var ledsamt att ni för min skull måste besvära er ut i kväll just då ni så väl behöft hvila.

— Nej, jag kommer alltid gärna till Koivula och i synnerhet om det gäller min kära tåliga patient — smålog han.

Doktorn talade sanning, ty den sympati han hyste för Ada var djup och uppriktig; om han ägt en syster skulle han önskat att hon liknat henne.

— Huru var det med gamla värdinnan på Hongola? — frågade Ada.

— Idel resignation — måtte vara slöhet!

— Tror ni det?

— Ja huru skall man eljes förklara att en mor så lugnt kan bära förlusten af den ende kraftfulle unge sonen?

— Nej, det är icke slöhet — sade hon långsamt.

— Den där åldriga gumman har genomgått en pröfningens skola som få, med en elak svärmor som lefde till hundra år tror jag, och en svårmodig make; sedan har hon förlorat fem blomstrande barn, de flesta genom olyckshändelser. Vet ni, käre vän, när man lefvat igenom alt detta utan att sjunka i förtviflans afgrund, då har Gud förhjälpit den människan till en höjd af kristlig resignation, som vi andra ej kunna mäta. Det finnes mycket större undergifvenhet hos vår allmoge än hos de öfverförfinaade, därför att det

hos dem finnes mera enfaldig tro. Helene kom in med systemens kvällsvard på en liten bricka, ett glas mjölk och en tunn, aptitlig smörgås.

— Hon vet alltid så precis hvad jag orkar med — sade Ada leende -- hon hämtar hvarken för mycket eller för litet, utan just lagom så att jag frestas att äta upp altsammans. Det har hon gjort nu redan i många år.

— Matat min fågel ja!

Doktorn såg huru Helenes händer skälfde under brickan, hon hade i dag såsom ofta förr darrat för ett dyrbart lif.

Han satt och tänkte på kontrasten mellan den sjuka flickans bleka, lidande ansikte och systemens vackra, energiska drag och gömde den lilla bilden af trofast syskonkärlek bland sina bästa minnen.

Vintern var förbi och våren hade hållit sitt intåg i skog och på fält. Landtmannen redde den bruna jorden för kommande skördar och flyttfåglarne återvände till fjolårets bon; öfveralt rådde lif och värksamhet. Doktor Linder hade ett öppet öga för naturen och som redan våren i hufvudstaden syntes honom härlig, njöt han nu ute på landet dubbelt så mycket af sin favoritårstid både under långa promenader de vackra vårkvällarne och under de ofta återkommande resorna i socknen.

Att njuta af vårlifvet i själfva kyrkbyn hörde nämligen till det ogörliga, därtill bodde han altför illa midtinne i den tätbygda byn och för nära svinstian och kreatursfällan, men uppe på kyrkbacken andades

man den renaste skogsluft, där växte sippor och gullvifvor och från höjden hade man fri utsikt öfver det i ljus vårgrönka inbäddade Koivula. Ofta påminde han sig sina första obestämda funderingar om stället, då var alt honom främmande, nu kände han så väl detta patriarkaliska hem så lyckligt och harmoniskt om och en vemodig skugga stundom skymde dess solljus.

Doktorn hoppades att sommaren skulle stärka Adas krafter och var dagligen därnere på ett kort besök. Långt blef det sällan, ty inne eller ute följde kusin Fritz med, den aldrig tröttnande pratmakaren, som doktorn fortfarande betraktade med misstänksamma blickar. Han var som en rik man rädd om att förlora sin skatt, utan att besinna att han ännu aldrig ägt den.

De sista dagarne i Maj voro sommarvarma, det var pingst och skolafslutning. Uppe i folkskolan pynade barnen med gröna kransar kring fönster och dörrar och Beda kommenderade sin unga skara som liknade en trupp väl disciplinerade soldater, gossarne voro lika villiga ehuru klumpigare.

Herr Törmälä åter höll på att skriva sitt tal för morgondagen.

Sjålfva pingstlördagen gick examen af stapeln och redan från tidigt på morgonen såg man högtidsklädda skaror dels åkande, dels till fots sträfvä fram till skolhuset.

Den föregående kvällen när doktorn besökt Koivula hade Helene sagt:

— Ni går väl upp i morgon och hör på Beda?

— Det är hennes bravurdag — tillade Molly — och han hade svarat att han nog skulle infinna sig.

Dagen var varm, men utan kvalm och alla de höga fönstren i skolsalarna stodo öppna åt skuggsidan, så att luften utifrån fritt fick strömma in för att blanda sig med doften af sippor och friskt björklöf i kransarna.

När doktorn gled in bland åhörareskaran i flickskolan, hade examen redan pågått par timmar; barnen sutto högtidliga och markerade oafbrutet. I katedern stod den unga lärarinnan en smula feberaktig med flammor på kinderna, men beherskad och säker som en fältherre under manövern.

Doktorn fäste i allmänhet föga vikt vid fruntimmerstoiletten, den var för honom ett sannskyldigt mysterium, men han förstod likväl nästan instinktlikt om en kvinna var väl eller illa klädd och hvad särskildt Beda Holstius angick, hade han haft ett tämligen klart begrepp om att hennes dräkt uteslutande afsåg bekvämlighet och nytta utan minsta bitanke på prydlighet eller elegans. I dag var det dock annorlunda, hon bar en enkel men nätt grå klädning och på ena axeln en smakfull bukett af vårblommor. Ofrivilligt tänkte doktorn på Helene, hon hade helt visst haft sin hand och fina smak med för att vännen skulle taga sig så fördelaktig ut som möjligt på sin hedersdag.

Han sökte henne med blicken öfveralt; slutligen upptäckte han en skymt af henne bakom ett prydligt kaffebord i lärarinnans enskilda rum, där hon representerade värdinnan för åtskilliga af elevernas mammor. Hon besvarade glad hans bugning. Måne Helene nånsin saknades där man behöfde henne, undrade han.

Man rörde sig fritt i båda salarne och hörde omväxlande på examineringen i hvardera, eller åsåg

gymnastikuppvisningen i det fria. Doktorn måste dock erkänna att Bedas sätt att examinera behagade honom bättre än lärarens. Det var icke kunskapen herr Törmälä saknade, icke heller ifver; tvärtom var han en folkskole-entusiast af renaste vatten, men han var af naturen filosofiskt anlagd och fördjupade sig i spekulationer, hvarigenom han ofta blef något långtrådig. Frågorna till barnen blefvo och som en följd däraf vanligen mindre klara. I sitt favoritämne gjorde han dock furor. Frågor och svar gingo lika raskt, tils ljuseffekter, grundämnena och ljudvågor riktigt haglade öfver gubbar och gummor, som med vidöppna munnar lyssnade till visheten i lärdomstempleet.

Därunder stämde emellertid flickorna upp en sång med Molly som anförarinna; hon stod där bland den unga skaran med bart hufvud i en ljus elegant sommardräkt och guldvifvor i det svarta håret. Doktorn fick plötsligt ögonen upp för täckheten hos detta lilla egendomliga zigenaransikte med den friska bruna hyn och de tindrande ögonen. Hon var ju värkligen en ung flicka och inte ett barn, som hon alltid förefallit honom i hemmet; kanske mest därför att ingen satte några anspråk på henne och hon städse fick följa sin egen vilja såsom familjens omhuldade rodocka.

Någon knuffade honom på armen; det var pastor Laume som ifrigt trängde sig fram för att med stirrande blick försjunka i stum betraktande af Molly — så naivt omedvetet att han ej kunde hindra sig från att le. Där fans således en annan som också i dag upp-täckt fägringen af miss Mollys sjutton vårar.

Stackars pastor Laume, han hade dock föga hänsyn

att vänta ifråga om sitt hjärtas känslor, det betygade skalken i Mollys odygdigt strålande ögon — tänkte doktorn.

Sångens toner förklingade långsamt och efter några minuter samlades åhörarskaran mangrant i flickornas sal för att lyssna till afskedstalen. Beda var den första som uppsteg i kathedern, hon stod där blek och med sänkt blick, men plötsligt kom där lif öfver henne ända ut i fingerspetsarne och rösten klang fulltonig genom salen.

Hon talade om det förrunna läroåret med dess fröjder och sorger, dess arbete och förhoppningar. Elevernas föräldrar tackade hon för deras närvaro på denna hedersdag och uppmanade dem att nästa termin åter sända sina barn till skolan; de voro ju framtidens hopp, som skulle bära kunskapens frö ut i lifvet, i dess arbete och sträfvan, till rika välsignade skördar för hemmet och fosterlandet. Sist talade hon till barnen och då kom där en dallring som af tårar, af en innerlig ömhet i den unga lärarinnans röst. Hon tackade de flitiga, uppmuntrade de tröga till större flit framdeles, och genom alt hvad hon sade trängde sig hennes varma kärlek till dessa små, som trotsat höstens mörker och vinterns drifva för att från aflägsna hem på mödosamma stigar sträfva sig fram till skolan. Hon visste — sade hon — att de kommo dit af lust att lära, men äfven därför att de ville fröjda henne med sin flit, att de höllo af henne såsom hon af dem och just denna deras gemensamma kärlek var det som gaf framgång åt deras arbete.

— Utanför skolans dörrar står sommarn och

sträcker sin öppna famn emot eder — slutade hon — gå'n' ut till den, kära barn, fröjden eder åt det klara solskenet, åt gräsets grönska och himmelens blå! Gån' ut till glädje, men äfven till nyttigt arbete hvar och en så godt hon kan på den plats, i det hem Gud gett henne — då skolen I först rätt lära er att älska naturen — ert eget dyra fosterland — och den skall löna ert arbete med friska krafter till att på nytt begynna skolan. Då är det hösten som öppnar dörrarne, ute kämpa regn och vind, men i vår ljusa sal står er lärarinna och hälsar sina små vänner såsom förr med ett hjärtligt välkommen åter!

Talet var slut, men öfveralt i salen sågos tårfyllda ögon och gummornas näsdukar voro flitigt i svang; doktorn såg på Beda, hon föreföll honom i denna stund af ädel hänförelse nästan vacker!

Herr Törmäläs tal var väl ihopsatt och ganska djupsinnigt, men skaffade honom kanske just därför mindre bifall än han skulle förtjänt. Prosten avslutade därefter examen vackert och värdigt med några varma ord till lärare och elever och en kort enkel bön.

Folket strömmade ut genom de öppna dörrarne, sedan de först skakat hand med Beda och läraren; det räckte en god stund innan trängseln så glesnat kring den unga lärarinnan att doktorn kunde närma sig henne:

— Vill ni taga emot min uppriktiga högaktning både för er själf och ert arbete, fröken Holstius? — frågade han leende och sträckte fram sin hand. — Jag har först i dag fullt uppskattat detta arbete till dess djupa vikt och betydelse och ville ärligt säga er det. Säkert skola

vi ännu kämpa ut mången treflig dust med hvarandra, men i dag räcker jag fram fredsflaggan.

— Jag tar emot den — svarade Beda skrattande.

— Vet du i dag har du vunnit en liten seger för dina idéer — sade Helene, som stod vid vännens sida — med sitt fina leende.

— Åh jag ber, jag är inte för konservativ att skänka kvinnans arbete på ett ädelt område all rättvisa.

— Ja och öfveralt där aktningen för detta arbete erkännes, än en bresch skjuten i fördomarnes mur.

— Öfvervunnen — doktorn bugade sig med ett godt löje.

— Godmiddag, doktor Linder! — Molly åtföljd af kusinen, kom nu och afbröt samtalet.

— Tack för sången Kiss, du gjorde din sak bra — sade Beda.

Den unga damen nickade förströdt, hon höll just på med det viktiga värfvet att framför Bedas enda spegel — i fickformat — sätta på sig sin nya sommarhatt.

— Hvad den är förtjusande, Molly! — utropade kusin Fritz beundrande — den där hatten är då riktigt stilig.

— Det gläder mig!

— Ja vacker är den, men om den mer liknar en blomma eller ett par brokiga fjärilvingar det skulle jag ej kunna afgöra — sade doktorn.

— Åh de karlarne med sin beundran för det ytliga — utbrast Beda — stå de nu inte där två fullvuxna män försjunkna i hänryckning öfver en modegalenskap!

— Aktning för konsten, min fröken — protesterade studenten — jag bugar mig alltid för ett sådant där litet mästervärk från fru Andstén; kan ni tänka er något subtilare, mer elegant!

— O vanitas, strunt i alla parisermoder! Om en vecka anträder jag min fotvandring med lärarinnan från kapellet, ack Helene, om du kunde vara med ändå?

Helene smålog: — Jag skall resa med er i tankarna — sade hon.

— Hvart går färden? — frågade doktorn.

— Till Karelen.

— Nåh för en ödemarkspromenad tror jag knappast en pariserhatt vore att rekommendera — sade kusin Fritz sarkastiskt med en blick på Bedas basthatt, som hängde på spiken vid dörren.

— Jag skall nog välja en passande resdräkt, det kan ni vara lugn för — svarade den alltid stridsfärdiga lärarinnan.

— Jag önskar er uppriktigt en lycklig resa, fröken Holstius — sade doktorn. — Sköt om er hälsa och låt tankarne hvila. Ni är ju latinare således känner ni det gamla ordspråket: „*Mens sana in corpore sano*“ (en sund själ i en frisk kropp) — må det besannas på er. Farväl och lycka till!

— „*Exitus acta probat*“ uttydt — när slutet är godt är alting godt — svarade Beda fermt.

Alla skrattade och man åtskildes efter ett muntert afsked.

Sommaren höll hvad våren lofvat, den blef långvarig och ovanligt varm. Doktor Linder hade få sjuka

att se om och därför god tid till studier och förströelser, äfven i föräldrahemmet gjorde han under sommarn ett kortare besök.

För första gången förstod han rätt hvad „sommarn“ betydde. Det var icke att vistas vid en modern badort, icke att hyra sig in i en villa invid staden, allt detta är tvång, stadslif och konvenans i tusen former. Nej först här ute på landsbygden, här var det sommarn i ordets fullaste och rikaste bemärkelse. Klara, daggfriska morgnar, doftande klöfverfält, böljande åkrar och kvällar sedan, kvällar uppfyllda af harmoniska ljud och obeskrifliga vällukter, af ett lugn, en frid som likasom förflyttade en till en annan ljufvare värld. Det fans stunder under sådana aftnar på Koivulas skuggiga veranda, som han visste att han aldrig skulle glömma.

Där var han för öfrigt många gånger hvarje vecka, trots kusin Fritz som tillbragte äfven sommarferierna i morbrodrens gästfria hem; han brukade bära Adas lätta hvilstol ut på gården under hängbjörkarne — hennes älsklingsträd — och sedan sätta sig själf i gräset att läsa högt för henne. Stundom åter följde han sin gamle vän häradshöfdingen på långa vandringar kring åker och äng, eller deltog han med de yngre i någon munter utflykt, än en båtfart längs den lilla ringlande ån till ett pittoreskt liggande skogsträsk, än en promenad till något utsiktsbärg, ett kräftparti, eller en bärplockning — sommarn räckte till för allt.

Vanligen voro alla socknens ungdomar tillsammans, systrarna från Koivula, Fritz Holm, herr Törmälä och oftast äfven pastor Laume med sin syster,

en stackars liten utpinad musiklärarinna från Helsingfors, som de vänliga gamla inbjudit på ferier till prästgården — dessutom doktorn och Beda, sedan hon återvänt från fotvandringen.

Stundom hade man också en såkallad „allmän utflykt“ vanligen till en vacker äng nära kyrkan med det idylliska namnet „paradiset“, och då voro de äldre äfven med, hvilket, som Helene sade, var det alra roligaste. Fru Löfving hämtade med sig ägg och filbunke, russin-bullar och färskt smör öfvernog för sällskapet, och tant Mina som stod för kaffeserveringen roade alla med sina lustiga infall, medan häradsförordningen utsträckt i gröngräset bolmade på sin pipa af hjärtans lust.

Huru många tillfällen det än gafs, tyckte doktorn emellertid att han numera sällan fick så njuta af Helenes sällskap som under vintern, man kunde icke komma sig till ett ordentligt samtal midt under kaffekokning eller middagsdukning på utfärderna och dessutom var han så omringad. Det var alltid något rart att ha Helene med — påstod kusin Fritz, ty hon blef ofta hemma för att hålla sällskap åt Ada, när de andra drogo åstad.

Oftare var doktorn således tillsammans med Molly, hvars uppslupna munterhet till och med kunde locka en tvärvigg att skratta, och han var ju ingen misantrop utan deltog rätt gärna i hennes lustiga påhitt och gaf det näbbiga skämtet igen med ränta.

Kusin Fritz egnade sig turvis åt alla damerna, pratade skoj med Molly, disputerade med Beda och slog smått för den unga lärarinnan från hufvudstaden,

men när Helene var närvarande svärmade han kring henne — ett onödigt och ovärdigt fjäsk — tyckte doktorn. Han blef riktigt på dåligt humör vid sådana tillfällen och kände sig i Helenes närhet som den värste tölp, men ehuru han lofvade sig själf bättring till härnäst, försatte kusin Fritz' upprepade artigheter och herr Törmäläs svärmiska blickar honom regelbundet i samma stämning, och han blef så konstig och tvär att han icke förstod sig själf engång.

Under tiden studerade han Helene med psykologisk noggrannhet, undrande om hon värligen kunde vara okunnig om all den hyllning, som både i tysthet och uppenbarligen hembars henne. Det föreföll honom aldeles, som om hon ägt denna en helt ung flickas blyga omedvetenhet — en fin doft af oskuld och hjärtats rening — som gaf hennes väsende dess största behag.

Det märktes ej en skymt af koketteri i hennes öppna leende eller i den lugna blicken ur hennes stora alvarliga ögon. — Han hade engång yttrat att „litet koketteri klär en kvinna“, men nu förstod han att just sådan som Helene var hans kvinliga idealbild, den drömbild, som hvarje man någongång i sitt lif sett skymta för blicken, innan världens skuggor och dimmor fördunklat den.

Ja han älskade henne, det kunde icke till slut förblifva en hemlighet, han måste erkänna det för sig själf utan några förbehåll. Han älskade henne trots alt tal om kvinnans rättigheter, framstegssystemet och emancipation och hans gamla konservatism smålog i mjugg, då han ifrigt försvarade sig med att när en

flicka var så god, så klok och vacker som Helene Löfving, kunde man gärna se förbi den smula emancipation som snuddat vid henne.

Således var han på det klara med sig själf i denna viktiga angelägenhet, men hvad Helene tänkte försökte han fåfängt utgrunda. Hon skämtade vänligt med kusin Fritz och talade alvar med herr Törmälä, men hennes sätt såväl mot dem båda, som mot honom själf förrådde aldrig åt hvems sällskap hon gaf företrädet, eller om hon als gaf det åt någon af dem.

Augusti med sina mörknande kvällar och sitt bedärande månsken var inne. Det hölls stor skördefest på Koivula med folkdans efter ett pipigt positiv på den rymliga ladugårdsvinden. Trakteringen, bestående af kaffe med hvetebröd, hembrygdt öl och mjölstarka pannkakor, var riklig och stämningen god. Det taktmässiga stampet, snarlikt tröskslagen på logen, pågick oafbrutet timme efter timme, man tog saken på alvar, och svängde med graflikt alvar om i potpourrins invecklade turer. Molly och Fritz Holm blandade sig äfven stundom i hvimlet och den senare försmådde ingalunda en „svängom“ med någon rödkindad bondtös, medan Molly gjorde den gråhåriga gårdsfogden och trädgårdsmästarns Janne, som varit två år i värneplikten, den äran att bjuda upp till en vals.

Doktorn som varit på sjukbesök kom sent och stannade blott invid dörren för att åse dansen.

— Är inte detta helt trefligt i sitt slag? — ljud Helenes röst tätt in vid honom.

Han vände sig häftigt om och svarade litet förströdt: — Ja naturligtvis, det förstås!

— Det är helt intressant att studera folklivet på en sådan här fest. Ser ni den där unge karlen i röda tröjan, hur han svänger vår vackra Lisa så lätt som om hon vore ett tisteldun, men utan att ett drag i hans ansikte förråder att hon är hans hjärtans kär och gamle mjölnarn med sina krokiga knän och skol-Lovisa, som är hufvudet högre än alt annat kvinfolk.

— Ni känner dem så väl allesamma?

— Ja det gör jag och deras historia också. Man lefver sig helt naturligt in i sina underhafvandes intressen. Ser ni där sitter Beda och parlamentarer med torpargummorna att få flickorna i skolan och Molly och Fritz pusta ut efter dansen. Vill ni inte gå in till dem?

— Hvert skall ni då taga vägen fröken Helene?

— Jag går hem för att servera Ada hennes kvälls-
vard.

Han vände ryggen åt folkmängden och följde tyst med henne ut på den månbelysta vägen, som från ekonomiebyggnaderna ledde fram till gårdsporten.

— Så härligt månsken det är i afton — sade doktorn nästan omedvetet.

Ja och likväl föredrager hvarenda en därinne, halfskymningen på hövinden — svarade hon leende, men hennes följeslagare tycktes ej lägga märke till hvad hon yttrade, och det föll henne plötsligt in att han var ovanligt förströdd och tankspridd denna kväll; kanske tänkte han på någon stackars patient.

Ack, Helene anade ej att det just var hon själf, som oafbrutet upptog hans tankar. Månstrålarna lekte öfver hennes vackra hufvud och den smärta gestalten,

kring hvilken en hvit schal smög sig, som en skimrande brudslöja tyckte doktorn.

„Vestaliskt ren och skön“ — ljudet inom honom med visans ord. Hans hjärta sammanprässades krampaktigt, skulle det afgörande ögonblicket nu var inne, var man så till mods, när man skulle säga till en kvinna: — Jag älskar dig, blif min hustru?

Orden formade sig halft medvetet på hans tunga, hade han värkligen uttalat dem högt? Jo en blick på Helene öfvertygade honom genast att steget var taget, nu gälde det blott att gå på och säga ut hvad som legat och grott i hjärtekammaren sedan långa tider tillbaka. Orden riktigt trängde sig fram öfver läpparne, det var en länge dämpad ström som brusade öfver.

När de kommo till grinden stannade Helene. Doktorn såg på henne och plötsligt kom det en hämsk beklämning öfver honom på samma gång han märkte, att det var han ensam som talat utan att vänta på svar, Helene hade ännu icke yttrat ett enda ord.

— Fröken Helena har jag kanske . . . . äro mina förhoppningar altför djärfva — jag tänkte, jag trodde — stammade han förvirrad.

Hon var blek och alvarlig, då hon svarade:

— Jag hade ingen aning om dessa känslor!

— Ingen aning, ni bedrar er själf och mig äfven fröken Helene, man säger med visshet att hvarje kvinna instinktmässigt känner när hon är älskad!

Hon skakade på hufvudet: — Jag önskar doktor Linder att edra ord aldrig blifvit utsagda, ni hade varit lyckligare då och — jag hade icke blifvit nödgad att såra.

Jag förstår — sade doktorn besviken — det är endast ett afslag ni har att gifva mig.

Hon teg, men stödd mot portstolpen skuggade doktorn sina ögon med handen. Det var en svår stund för honom, och i sitt hjärtas bitterhet trodde han, att Helene icke kunde fatta huru djupt han led.

— Ni bryr er inte om mig, jag vet det är en annan som . . . . .

Hennes fina läppar kröktes af missnöje, men hon svarade lugnt: — Jag vet inte att jag vore skyldig att säga det, men om det kan göra er lyckligare att veta det, så vill jag sanningsenligt svara att mitt hjärta är fritt!

— Förlåt mig, ack förlåt det var en taktlös fråga, men ni vet icke, ni kan icke ana hvilken gränslös bitterhet, som i detta ögonblick uppfyller mitt hjärta — att ha blifvit försmådd. . . . .

— Hur kan ni vara så oförnuftig doktor Linder. — Helenes låga röst ljöd nästan vredgad. — Tror ni inte att jag kan uppskatta värdet af er kärlek, eller det förtroende ni visat mig genom att be mig blifva er hustru och så talar ni om att hafva blifvit försmådd, aldeles som skulle jag hånat eller förödmjukat er! Det finnes tusende kvinnor, som för att bibehålla sin kvinliga värdighet tiga ihjäl sitt hjärtas känslor med leende läppar, då de se sig „försmådda“ som ni kallar det — ingen beklagar dem. Jag kan ej inse att det ligger något förnedrande för en man däri, att en flicka afslår hans frieri, men naturligtvis får hans egenkärlek en kraftig stöt. — Älskar han uppriktigt och djupt kan han känna smärta, men aldrig harm.

— Jaså, ni tviflar på mina känslor — brusade han upp.

— Nej visst icke, men — jag ville göra er en smula ond — sade hon och lade med en rörelse af oefterhärmligt behag sin hand på hans arm — en sinnesrörelse botar en annan påstår man.

Han måste le: — Jag kan inte bli ond på er Helene — svarade han vekt och förde hennes hand till sina läppar.

— Kan ni lofva mig att inte låta de andra märka hvad som förefallit mellan oss? — frågade hon efter en paus. — Ada måste förstås få veta alt, men inskränk icke edra besök på Koivula, Ada behöfver er och alla skulle då få lida för hvad jag ensam förskyllat. Får jag ert löfte att alt blir vid det gamla?

— Det är ett svårt vilkor — han stod ännu med hennes hand i sin — nåväl jag skall försöka för er skull Helene — fordra blott inga jätteverk af mig nu till en början.

— Ack nej, jag fordrar ingenting — godnatt och — tack!

— Godnatt! — svarade han med kväfd röst och skyndade hastigt bort. Helene stod länge och såg efter honom på den af månskenet belysta vägen, sedan vände hon med en suck om och begaf sig in.

— Hvad du är blek i afton — sade Ada, när systemen en stund därefter kom med hennes kvällsvard. Helene satte sig då ned och berättade utan omsvep hvad som händt.

— Således har det då kommit därhän — sade den sjuka flickan, som uppmärksamt betraktat Helenes ansikte medan hon talade.

— Vet du, jag undrar inte als på att vår gode doktor blef förälskad i dig!

— Tycker du det och jag som aldrig tänkt därpå, snarare satte jag hans namn i förbindelse med Mollys. Hon har så utvecklat sig under sommarn, och de hade alltid så mycket att säga hvarandra.

— Nej, nej jag har anat detta redan för länge sedan, du skulle bara sett huru han stundom betraktat dig, då du ej visste däraf.

— Det är en ledsam historie — menade Helene modfäld — kan jag rå därför tycker du?

— Nej ingalunda, men kan du omöjligt hysa annat än vänskapliga känslor för honom? Är du riktigt på det klara med dig själf?

— Fullkomligt. Det är dessutom äfven något annat — som skiljer oss — sade hon — ser du det måste finnas en inre djup öfverensstämmelse mellan dem, som skola lefva ett helt lif tillsammans; där man ej bygger på samma grund vinnes ej någon sann och varaktig lycka. Jag sätter stort värde på doktor Linder, han har en manlig karaktär i besittning af många goda egenskaper, — men han är tillika en skeptiker.

— Likväl icke Gudsförnekare.

— Nej, det tror jag ej håller, men han tviflar dock på det, hvarpå jag bygt min salighetsgrund. Hvad som för mig är lifvets lif, har för honom ringa värde, ty han känner sig icke behöfva det.

— „Männerna kunna af hustrurnas umgängelse utan ord blifva vunna“ — sade den sjuka flickan stilla.

Helene nickade: — Det händer väl stundom att vår Herre begagnar dem som redskap att nå detta

mål — svarade hon — jag anser det dock förmätet att själf utkora sig därtill.

— Männe du skulle säga så, om ditt hjärta tillhörde doktorn? — undrade Ada.

— Jag vet ej — sade Helene tankfullt — jag önskar blott att ingen jordisk kärlek någonsin måtte skilja mig från himlen.

— Ja, där är striden vunnen, all kamp lyktad och segerkronan vår eviga egendom — hviskade Ada med strålände blickar.

Helene vände sig bort och tryckte handen mot sitt hjärta. I systemens öga glänste redan ett återsken från förklaringens land.

— Några dagar senare när doktorn — trogen sitt löfte till Helene — åter var på Koivula, kom häradshöfdingen in och berättade att „tant doktorinnan“ skattat åt förgängelsen efter en aldeles kort sjukdom. Nyheten mottogs med många utrop af häpnad och deltagande, den gamla var ju välbekant för alla och man hade alltid gärna på alla julkalas och festiviteter i socknen hälsat hennes fryntliga ansikte inom ramen af negligégarneringen.

— Vet du, hvad som genast föll mig i sinnet, när jag hörde om dödsfallet — sade den gamle herrn vänd till doktorn — jo, att gummans nätta byggning just vore ett särdeles passande hem för dig; i längden kan du ändå ej stå ut med de ruskiga rummen i gästgifvargården. Den ena går bort för att lämna plats åt den andra, så är det här i lifvet. Huset innehåller fem rum och en liten koj på vinden, snygga uthus och

en nätt trädgård, hvad kan man mer begära. Gummans arfvingar — några aflägsna släktingar — hålla troligen auktion både på husen och löseegendomen, byggnaderna stå för resten på prästgårdens mark. Ja det är en akquisition, som icke hvar dag står dig till buds.

Doktorn såg bort till Helene, som om han velat säga: — Hvad bryr jag mig om ett eget hem, då du icke vill dela det med mig.

Hon rodnade pinsamt under denna blick, och doktorn förebrådde sig genast att hafva sårat henne, men det låg däri i alla fall nästan en lisa för hans egna kval.

— Du säger ingenting om mitt förslag — började häradshöfdingen åter.

— Jo jag är farbror uppriktigt tacksam och skall visst fundera på saken — skyndade doktorn att svara, medan Helene tyst steg upp och lämnade rummet. Hon trodde att hennes närvaro var honom en plåga, men det var ett misstag, ty för honom hade till och med solskenet mistat sin glans, då hon var borta.

Några veckor senare var doktorn värlig ägare till „tant doktorinnans“ lilla hem. Fru Löfving gaf honom goda råd i ekonomiskt afseende och städslade kantorns Erika såsom hushållerska. Tant Mina åter sände honom såsom present ett dussin tallrikar af gammalt porslin och ett antikt matskåp, som fordom figurerat såsom altarskåp i någon landskyrka — det var en liten början i husgerådsväg menadē hon, dessutom tyckte doktorn om antikviteter och hade ofta gjort uppköp af diverse gammalt på sina resor i bygden.

Alla voro således vänligt intresserade för hans nya hem och på Koivula stälde den vänliga värdinnan till en liten talkko för att göra i ordning doktors linneförråd.

Det blef en riktigt munter tillställning. Tant Mina som var mästarinna uti att klippa till, intog hedersplatsen vid det stora bordet midt i rummet och hennes sax ljöd ideligen „schirp, schirp“. Helene, som var den tystaste i det pratsamma sällskapet, surrade på symaskinen, Ada försökte brodera namn på en frukostserviett, och till och med Molly och Beda hade slagit sig ned för att fälla handdukar.

Kusin Fritz läste högt Juhani Ahos „Spånor“, det hade egentligen varit doktors sak, men han måste bort på sjukbesök och kom först på kvällen tillbaka för att åtminstone få tacka de flitiga sömmerskorna.

— Håll till godo, håll till godo — svarade tant Mina på de öfrigas vägnar — nu ha vi styrt om ert linklädsskåp, som det anstår goda grannar på kvinnosidan, men det säger jag, käre doktor, se nu bara till att han får en ordentlig hustru, som inte slarfvar med sina dussin.

— Det rådet gaf tant inte åt herr Törmälä i julas — ropade Molly.

— Att gifta sig — gjorde jag inte, nåh godt minne har du åtminstone, fröken nippertippa. — Tantten hotade henne skälmskt med fingret.

— Vår goda vän här fru Löfving har ju skaffat mig ett riktigt praktexemplar till hushållerska — svarade doktorn litet kärft.

— Nåhja det går väl an tilsvidare, men eljes står sig en gammal ungarl ganska slätt, tacka vet jag oss gamla pigor! — En liten doktorinna blir det nog med tiden, det spår jag, glöm då inte bort hvad jag sade om duktyget?

— Nej jag skall lägga det på minnet, ehuru jag verkligen befarar att jag kommer att bli en af de där „stackars ungarlarne“, sade doktorn med ironiskt skämtsamhet.

Beda såg upp och fångade hans blick, just då den sökte Helene, som nedlutad öfver symaskinen med feberaktig hast fällade den sista bordduken.

— Står det så till. — Hon bet sig i läppen och blickade ännu engång bort till doktorn, som med möda beherskade sina anletsdrag. Nu var hemligheten äfven uppdagad för henne, och likasom Ada fann också Beda det helt naturligt att doktern älskade hennes ideal Helene, ja han riktigt steg i hennes aktning genom denna känsla. Lika lätt fann hon ock att hans kärlek icke var besvarad, men det var ju helt naturligt — hvar finna en värdig man för Helene! Doktorn hade slagit sig ned på sin gamla plats bredvid Ada, som leende höll upp en liten bländhvit serviett med ett vackert rödt monogram i hörnet:

— Ser ni detta skall i framtiden alltid blifva er en påminnelse om mig er tacksamma patient — sade hon med sin låga ljufva röst — jag vill så gärna visa min erkänsla, men det fins så få sätt för mig. Jag har tänkt mycket på er denna sista tid, käre vän: — Hvad det låg för en djup sympati i blick och ton, han kände det i sitt innersta hjärta.

— Ja — sade han vekt — det var en bitter sorg för mig, att hon icke kunde älska mig — den lyckan var bara ett dåraktigt hopp, en bubbla som brast.

Ada tryckte hans hand:

— Ni skall kanske en dag finna en annan kvinna som . . . .

— Det finnes blott en Helene för mig — svarade han med djup känsla.

— Ack, om doktorn ändå velat förälska sig i Molly — tänkte Helene denna afton, sedan Ada meddelat henne sitt samtal med honom — hon är ju en riktig vårblomma — och Helene såg beundrande på den unga systemen, som redan sof ungdomens ostörda sömn, medan hon själf hölls vaken af oroliga tankar.

— Hon är så ung och glad, en verklig solstråle för ett hem, då däremot jag . . . . Man blir tung till sinnet, när man under årtal ser en bitter smärta hotande sväfva öfver sitt hufvud. — Hon gömde ansigtet och gret bittert. Plötsligt vände Molly sig på kudden och frammumlade ett namn, det var Fritz! Helene ryckte till.

— Är han dina drömmars hjälte, min lilla Molly — hviskade hon — ack, du är altför god åt honom, men — hvad frågar väl kärleken därefter och jag som ville uppfostra dig till „hustrubarn“ åt den store doktorn. Där gick den drömmen upp i rök!

Hon andades vemodigt en kyss på Mollys mjuka kind och smög sig tyst till sängs.

Mollys hemliga tycke för kusinen blef emellertid snart uppdagadt, ty innan studenten på hösten lämnade Koivula, hade han hos föräldrarna anhållit om hennes hand med tillägget att han förut vunnit hennes hjärta.

Helene glädde sig i tysthet öfver att Fritz var nog ärlig att icke berätta det han blifvit kär i Molly från första ögonblicket, ty hon kom ihåg en ljum vårkväll, då han tillhviskat henne själf en bekännelse, som hon var glad att studenten nu tycktes glömt, såsom

hon hade gjort det. Molly var ännu ett barn, och det är ljuft att tro sig vara sin fästmans första kärlek.

Fritz Holm fick dock icke genast ett afgjort svar på sin anhållan. Morbrodern höll visserligen af sin enda systers son, men tyckte icke rätt om hans fjärlsnatur, allraminst då det gälde att anförtro honom sin unga oerfarna dotters framtid. Mollys tårar bevekade dock far och mor till löftet „att tänka på saken“ — det unga paret hade i deras tycke god tid att vänta, och med detta besked reste kusin Fritz, medan Molly stannade kvar och lifvets första motgång blåste litet allvar in i hennes barnsliga sinne.

Doktorinnans lilla lägenhet kallad Björkhagen, var aldeles såsom häradshöfdingen sagt, en verklig akvisition för doktor Linder.

Som han kände sig belåten med arbetet och lönevilkoren i X., var det ju antagligt att han icke så snart skulle söka sig bort från orten och att betrakta gästgifvarns hyrda lokal som ett hem var i grunden en sorglig parodi. Helt annorlunda förhöll det sig med det lilla af sin trädgård omgifna hvita huset, som från vind till källare bar en prägel af ordning och trefnad. Till och med i höstdusket såg det inbjudande ut, och doktorn fann från första dagen, att han skulle börja trifvas på stället.

Kantorns Erika var äfven en pliktrogen hushållerska, hon kokade hans mat och skötte hans tvätt på det bästa och försökte i alla afseenden vara sin husbonde till nöjes. Alt hvad damviskor och skurtrasor förmådde till att hålla ett hus i ordning — det blef

gjordt, mera stod ej i den beskedlige Erikas makt, och doktorn stälde icke häller högre fordringar på henne.

Hvad hans hem saknade, det gömde han på djupet i sitt hjärta.

Hösten hade längesedan kommit med regn och stormbyar, då Erika en söndag hämtade in ett bref, som hon fått i kyrkan. Det var från häradshöfding Löfving, som meddelade den oväntande nyheten att hans son, sjömannen, kommit hem på ett kort besök och vidare inbjöds doktorn till Koivula för att göra hans bekantskap. Vägen mellan Björkhagen och Koivula var ej längre än en vanlig promenadtur, men i dag föredrog doktorn att åka, ty han hade nyss köpt egen häst, som fått namnet Duc och som han gärna ville profva.

Om det var grått och kyligt ute, föreföll det så mycket behagligare att få komma in till muntert sprakande brasor, tända lampor och vänliga människor — tänkte doktorn, när han befann sig i den kära kretsen på Koivula.

Med glädjestrålände blickar berättade de båda gamla om sonens hemkomst och där stod han själf, en hurtig högväxt ung man med hår och ögon som liknade Helenes, en riktigt prydlig sjöbuss och räckte okonstladt gästen sin solbrända näfve under försäkran att „de nog måste blifva goda vänner“.

— Det var rörande, tyckte doktorn, att se familjens fröjd öfver att än engång vëra fulltalig och huru hvar och en på tusende sätt sökte visa den hemkomne sin ömhet. Också tycktes den raske sjömannen till fullo förstå att uppskatta den — det var ingen af hans

egna som blef missbytt. Än prisade han pappas tobak och drog en rök ur sin lilla pipa med bernstensmunstycke, som han fört med sig utifrån, än satt han hos sin öfverlyckliga mor och kysste gång på gång hennes vackra händer. Andra stunder åter låg han på knä vid Adas soffa, eller svängde han om med Molly. Om han gjorde någon skilnad i fråga om systrarna 'gälde det dock kanske Helene, och när han slog sin kraftiga arm om henne, måste doktorn vända bort hufvudet; de där brodersrättigheterna voro altför afundsvärda.

Den unge sjömannen var icke allenast en god son och öm broder utan för öfrigt äfven en ovanligt älskvärd person med det mest öppna tillvinnande väsen och hans beskrifningar öfver sina resor och det hurtiga stundom svåra och mödosamma lifvet på hafvet fängslade alla. Det låg en ungdomlig friskhet öfver dem, som var oemotståndlig.

Vid närmare aktgifvande liknade han mycket Helene, ja till och med hans röst hade samma sonora klang som hennes, men så tillbakadragen hon föreföll gentemot främlingar, så öppen var brodern. Doktorn jämförde ofrivilligt hans liffulla sätt med hennes litet kyliga lugn och fann att just detta i viss mån afböjande, detta „noli me tangere“, var det som först dragit hans uppmärksamhet till henne. Hon var icke en hvardagsmänniska, en vanlig trivial kvinna, som man kunde möta när som helst på lifvets väg.

— Blott en Helene — mumlade han åter, när han denna kväll vände tillbaka till sitt ensliga hem.

Det var solsken öfver hemmet på Koivula midt i höstmörknet — kärlekens solsken, men likväl sänkte

sig den länge hotande skuggan dag efter dag alt vis-sare däröfver. Far och mor anade det, men sköto hvarje tanke därpå ifrån sig, den nysskomne sonen och brodern visste intet och Molly lefde, som ungdomen plägar, blott i det närvarande ögonblickets glädje. Endast Helene räknade dagar, kanske snart förminskade till timmar, af en dyrbar tid hon ännu skulle få äga sin barndoms och ungdoms vän och förtrogna.

Ada hade förändrats mycket under de senaste veckorna, ögonen voro insjunkna och hyn likasom vissnad; hennes nätter voro isynnerhet plågsamma genom de ofta förnyade kväfningsanfallen. Doktorn följde uppmärksamt sjukdomens smygande framsteg och visste att Helenes oro var fullt berättigad, att den matt flämtande lifslågan när som helst kunde slockna. Ada sjelf var fullkomligt lugn, hon hade för längesedan gjort upp sin räkning med lifvet, och det var blott för systemen hon oroade sig.

— Ni skall taga vård om henne sedan — käre doktor — sade hon. — Den ständiga oron för mig och det myckna vakandet tär på henne, ser ni hur blek och sorgsen hon ser ut, men först när jag är borta får hon hvila, jag vet att hon icke kan det förut. Mina egna de hålla alla utaf mig, men Helene och jag ha varit alt för hvarandra och det smärtar, när sådana band brista.

Doktorn tryckte sakta hennes hand, han hade gärna gifvit alt i världen för Helenes lycka.

— Kära vän — han måste böja sig ned för att höra hennes matta hviskning — jag har bedt Gud för er i dag. Det var icke något om Helene, ser ni

Gud kan vända hennes hjärta till er, om Han vill och om det är godt för er, men det var icke det! Man kan lefva här utan att få sina jordiska önskningar uppfyllda och man kan till och med vara lycklig — jag har själf försökt det — men man kan icke dö lugnt, dö saligt utan evighetshopp. Jag har bedt att Gud måtte tända det för er och det kännes som om jag blifvit bönhörd!

Något stockade sig i hans hals, så att han icke kunde svara henne, kunde det väl vara — tårar?

Han böjde sig ned och kysste den lilla fina förbleknade handen.

— Ni har varit så god mot mig — hviskade Ada — jag är er så innerligt tacksam — hon såg på honom med den gamla vänliga blicken och det kändes aldeles som ett farväl tyckte doktorn, men han trodde dock icke att det skulle blifva det sista.

Nästa natt klappade ett ridande bud från Koivula på hans förstugudörr. Ada hade fått ett svårt anfall och man bad honom komma.

Ack han visste blott altför väl huru hjälplös och vanmäktig han måste stå vid denna dödsbädd, hans enda hopp var att kampen måtte blifva kort och — det gick i uppfyllelse.

Doktorn hade lagt sin arm kring den skugglika gestalten och Helene ordnade hufvudgården, dessa två fingo mottaga Adas sista tacksamma blick.

— Det är slut nu — sade han sakta, nästan ömt och lade den döda tillbaka mot kuddarne — inga plågor mer!

— Nej, Gud ske lof! — det glänste till i Helenes

stora tårlösa ögon. Hon hade icke förlorat besinningen denna sorgliga natt, som försatt hela huset i förvirring, ty ingen var så väl förberedd som hon. Nu var hon glad att hafva kunnat stå på sin post ända till slutet.

Hvad morgonen grydde långsamt. Fadren och modren sutto sida vid sida hållande hvarandras händer, sorgen blef lättare för dem, när de så buro den gemensamt. Molly däremot hängaf sig hejdlöst åt sin smärta, gret och skakades af krampryckningar, äfven den unge sjömannens sorg var liflig som ett barns. För honom kom ju äfven slaget mer oväntadt än för någon annan. Doktorn såg sig om efter Helene, hon kom emot honom i matsalen dödsblek med ett onaturligt stelt drag kring munnen, hon var lugn, men just detta lugn skrämde honom.

— Jag har erbjudit farbror mina tjänster, vill ni inte tillåta mig att gifva er ett råd? — frågade han vänligt.

Hon såg på honom med en besynnerlig brusten blick: — Låt mig gå in, jag måste ju gå till Ada — mumlade hon knapt hörbart.

— Nej, nu måste ni låta mig taga vård om er, Helene — hon gaf mig detta uppdrag — hans röst hade sjunkit ned till en låg öm hviskning och han fattade hennes båda dödsfulla händer. Det var också hög tid, ty i nästa ögonblick skulle hon hafva sjunkit till golvet, om han ej mottagit henne i sina armar.

— Min stackars älskade flicka! — Han förde henne till den stora gammalmodiga soffan lade en dyna under hennes hufvud och baddade hennes tin-

ningar med vatten ur karafinen på bordet. Det tycktes emellertid blott vara en öfvergående svindel, som gripit henne, ty snart slog hon åter upp ögonen och såg sig omkring; hennes första ängsliga omsorg gälde föräldrarna. De borde icke få oroa sig för henne, hon var snart åter bra, men när hon såg doktors deltagande blick, gömde hon ansiktet i soffkudden och brast i tårar.

Han störde henne icke med hvarken ord eller uppmaning att hejda sin rörelse utan lät henne gråta fritt ut, viss om att detta under närvarande förhållanden var den största lättnad hon kunde få. Hon hade ju så länge varit tvungen att beherska sig för andra, att dölja oron för den kommande sorgen inom sig och ännu skulle hon nog — det visste han — försöka att dämpa sin smärta för att icke lägga sten på de öfrigas börda — hos någon måste hon således få gråta ut, och han var glad att i denna stund deltagande få stå vid hennes sida.

— Seså — sade han, när hon lugnat sig och torkat sina ögon — nu skall ni lofva mig att dricka ett glas vin, här kommer gamla Maja och serverar er det, och så måste ni gå till sängs. Jag tror inte att sömnen kommer nu genast, men ni behöfver ovilkorligen hvila.

Helene smålog och sväljde några droppar vin, sedan reste hon sig: — Jag är verkligen mycket trött — medgaf hon — riktigt dödstrött, det är så länge sedan jag sofvit en natt utan oro. Nu har jag ingen som behöfver mig mer, jag menade ingen att tänka på med bekymmer hvarje ögonblick af dygnet.

„Hvilan har kommit för den trötta“ och — för er också — sade doktorn lågt — nu går jag, men kommer igen på eftermiddagen.

— Det är vänligt gjordt af dig — inföll härads-höfdingen, som just öppnade dörren och hade uppfångat de sista orden. — Godt är att hafva en vän i nöden, någon som på starka skuldror vill taga en del af den börda under hvilken man själf dignar. Gud välsigne dig därför, min son! Ja ja, jag är inte mera ung och sorgens stormvind böjer det gamla trädet djupt till jorden. Aldrig skall jag glömma huru vänlig du var mot vår kära döda, hon kallade dig alltid sin vän.

Doktorn tryckte tyst hans hand. Det var åter något, som stockade sig i halsen och hindrade honom att tala.

När en plötslig sorg, en olyckshändelse eller ett dödsfall drabbar, förefaller det som om tiden måste stanna i sitt lopp och det dagliga livets regelbundna gång rubbas ur sina gängor. Men det tyckes blott så, timmarne gå nog som förr, kväll följer på dag och morgon på natt i samma orubbade ordning och det är just denna, som hjälper att jämna ut fårorna i tidens anlete.

Också på Koivula hade sorgens första häftiga bitterhet mildrats och undergifvenheten samt det stilla tålmodet trädt i dess ställe. Ingen af dem skulle ju håller haft hjärta att önska Ada tillbaka till lidandets och plågornas läger, som så länge varit hennes.

Helene tyckte att Leonards hemmavaro just nu

var en verklig välsignelse, ty hans blotta närvaro utgjorde redan en tröst för föräldrarna och han kunde äfven rycka Molly upp ur den försoffning, som efterföljt hennes första förtviflade sorguebrott. För henne själf var han också ett stöd, hon kunde fritt tala med honom om begrafningen och andra nödvändiga sorgliga angelägenheter utan att hvarje ögonblick nödgas frukta att vidrörandet af det djupa såret skulle komma det att blöda på nytt. Leonard hade ett friskt lynne och tog lifvet så naturligt som möjligt utan att vara mindre känslig för det.

Hennes egen smärta hade vändt sig inåt, men till det yttre var hon sansad och kunde fullgöra hvad som måste ske, så att föräldrarna därigenom besparades alla omsorger. Hela dagen gick hon ordnande omkring i hemmet, talade med alla och såg till att de gamla fingo vara i ro, men när hon om kvällarne låg i sin bädd, lyssnande till pendylens enformiga tick tack, då kom ingen blund i hennes ögon. Det var tomheten, den stora outsägliga saknaden, som i nattens stillhet uppfylde alla hennes tankar och jagade bort sömnen.

Doktorn som dagligen besökte Koivula där han alltid välkomnades som en glädje och tröst under de sorgliga förhållandena, iakttog noga de mörka ringarne — tydande på sömnlöshet — under Helenes ögon, hennes matta blick och bleka kinder.

— Huru är det fatt — sade han en dag — medgif att ni sofver illa!

— Jag sofver inte als — svarade hon uppriktigt

— åt er kan jag nog säga sanningen, ty då behöfva ej de andra bli oroliga.

— Hvarför tar icke Leonard er ut på en grundlig promenad? Minst en timme i fria luften vore nu högst behöfligt för er.

— Jag har ej riktigt kunnat besluta mig för att gå ut — sade hon — jag har kommit från alla mina forna vanor. Vet ni huru det kännes, när man under en lång, lång tid låtit sitt eget lif, alla sina tankar och intressen helt uppgå i en annans, för hvilken man känt sig outhärlig hvarje timme och stund, dag och natt och så när den, kring hvilken man så koncentrerat sin tillvaro, med ens är borta ja — då erfar man en så besynnerlig slapphet och slöhet. Man famlar, man likasom griper efter något att fästa sig vid, men finner till en början intet. Jag går här och tager uti litet här och litet där och försöker sysselsätta händer och tankar, men det är ingen energi kvar hos mig; jag är förvånad öfver att vara så helt och hållet passiv.

Doktorn nickade, han förstod henne så väl.

— Hvar är Leonard?

— Han har åkt ut i ett ärende för pappa och Molly följde med, föräldrarna hvila på middagen.

— Huru vore det om ni fröken Helene skulle sätta på er något varmt, ty vi ha en kylig blåst i dag och göra en promenad med mig?

Hon fattade det hjärtligt välvilliga i hans förslag, men såg likväl obeslutsam ut.

— Gör det nu ändå — bad han vänligt — jag är säker om att det skall bekomma er väl.

— Nåväl då! —

Några minuter senare gingo de ut för alléen, Helene fördjupad i tankar och doktorn tyst för att icke störa henne, han var belåten redan öfver att ha kunnat locka henne ut.

Den friska vinden målade emellertid snart några bleka rosor på Helenes färglösa kinder och hennes steg blefvo spänstigare. När de kommo upp på kyrkbacken stannade hon och drog ett djupt andetag:

— Det var ändå godt att komma ut litet — sade hon och tillade — skola vi kanske efter vi äro så nära, gå in på kyrkogården och se den plats, där Ada snart skall hvila?

Det var första gången hon sedan dödsdagen uttalat Adas namn. Doktorn biföll tyst och de gingo stilla genom det gulnade gräset öfver grafplatsen till det bortersta hörnet, där en gammal hängbjörk utbredde sina svajande grenar öfver marken.

— Här är det — sade Helene — hon tyckte alltid om den här björken och en af de sista svåra nätterna sade hon, att hon låg och tänkte på huru fåglarne skulle sitta däruppe och kvittra öfver hennes graf om vårarne.

Hennes röst sjönk till en hviskning och en kväfd snyftning arbetade sig plötsligt fram ur hennes bröst. Doktorn tog hennes hand och tryckte den hårdt, de hade båda satt sig på den gamla mossbelupna kyrkogårdsmuren invid hängbjörken.

— Ni skall icke tro att jag i min sorg ville kalla henne tillbaka — sade Helene åter med sin vanliga röst — nej, ack nej, jag är så glad åt att hon aldrig

behöfver lida mer, men minnena äro ännu så öfvervåldigande. Ada tyckte alltid så mycket om att tänka på puppans förvandling till fjäril, detta hade för henne en aldeles särskild betydelse — nu har också hon brutit sitt fångsel och fått sina efterlängtade vingar!

Varma tårar droppade sakta ur Helenes ögon och föllo som klara droppar på det vissnade gräset vid deras fötter, men ingen förvriden rörelse vanstälde därvid hennes rena, vackra drag. Doktorn hade aldrig förr sett någon gråta så — det var englasorg tänkte han.

Några dagar senare gömdes Adas stoft i den grönklädda grafven under hängbjörken. Naturen, som ända från morgonen varit höljd i en fin dimslöja, „sorgflor“ sade härads höfdingen vemodigt, ljusnade plötsligt just då kistan sänktes i jorden, så att solstrålarne ett ögonblick föllo på kransarnes blommor och blad; det gjorde ett eget gripande intryck och invid grafvens rand talade den gamle prosten om uppståndelsens härlighet.

Deltagandet för den sörjande familjen var allmänt och stora skaror hade samlat sig på kyrkogården.

Doktorn satt länge uppe denna afton och stirrade ut i höstmörkret; oroliga moln jagade hvarandra på himlen, men då och då kom en ensam stjärna och glänste fram ur mörkret med ett mildt förklarande skimmer. Han tänkte på barnens enfaldiga tro att stjärnorna äro de bortgångnas klara ögon, som vänligt blicka tillbaka på den jord de för alltid lämnat och han önskade nästan att han kunnat tillegna sig denna tro. Det hade varit så rogifvande, nu jagade många

sällsamma tankar i hans själ, såsom molnen på himmelen.

Den sista tidens skiftande tilldragelser hade tillfört honom en massa nya intryck, han kunde ej reda dem och icke håller frigöra sig ifrån dem, men han kände inom sig en besynnerlig rörelse. Medvetandet att det verkligen fanns något, som höjde sig öfver allt jordiskt, som skänkte ljus i mörkret och kraft i svagheten — grep honom mäktigt. Det var en känsla för hvilken han icke hade något namn, som isynnerhet denna dag genombäfvat den skeptiske världsmannen och vetenskaplige tviflaren, hvars andliga människa tidsandan och lifsförhållanden hittills nedtryckt med isande makt.

Skulle han nu med ens kasta öfver bord allt hvad han förut hållit sig fast vid: förnuft, filosofi och allt det där? Han tänkte på Adas farväl, på hennes sista bön för honom och böjde djupt sitt hufvud. — Var den kristna religionen, den religion som kyrkan förkunnade, verkligen något mer än omtvistade dogmer och död ortodoxi, då, ja då . . . . .

Första gången doktorn efter begrafningen besökte Koivula sökte hans blick ofrivilligt Adas lilla soffa, den var icke mer där. Helene hade ersatt den med en låg étagère och därpå stod den kära bortgångnas fotografi omgifven af immortellkransar.

— Minnets altare — sade Leonard med ett litet leende. — Leni hade nog rätt, soffan skulle altför mycket påmint om Ada och sålunda blott tjänat till att underhålla saknaden.

— Leni — upprepade doktorn, i hvars öron det mjuka smeknamnet behagligt återljöd. — Har du inte hört det förr, då är det kanske endast jag som behållit det i minnet sedan barndomsdagarna. Ada och jag vi voro „två riktiga odygdspåsar, Leni däremot själfva „visen“. Apropos, vet du att det varit fråga om att Helene skulle följa mig öfver till Sverige, jag har mitt fartyg i Göteborg som du nog hört. Vi tycka alla att det skulle göra henne godt att på en tid lämna hemmet och de gamla förhållandena med sina vemodsfulla minnen, och hennes väninna den här fröken Beda, som förefaller att vara en klok flicka, har hittat på att Helene borde genomgå en gymnastik kurs, eller lära sig konstväfnader, eller något slikt i Stockholm. Hjälp oss nu, bäste bror, att öfvervinna hennes betänkligheter vid att lämna föräldrarna, det förstås att du är på vår sida!

Doktorn hade gripit om närmaste stolkarm och höll sig hårdt fast. Tanken på att Helene skulle resa, denna plötsliga oväntade underrättelse att en skiljemessa på lång tid förestod, värkade helt och hållet förlamande på honom. Lyckligtvis märkte Leonard, som var upptagen af att utmåla alla resans fördelar, ingenting.

— Jag kan få vara tillsammans med henne minst en vecka i Stockholm och kan föra henne omkring öfveralt; det kommer att göra Helene godt att se sig litet om i världen, det skingrar sorgsna tankar. Bäst vore förstås att ha henne ombord på „Toivo“ och låta henne andas en mun full ordentlig hafsluft. Östersjön är i det hela bara en saltsjöputt.

Den unge Neptunisonen gnuggade belåtet sina händer, hans hurtiga lynne höll redan på att skaka af sig sorgbördan. Icke som skulle han haft ett kallt och känslolöst hjärta, men det växlande sjölifvet med dess ständigt återkommande skiljsmessor från hem och fosterland samt det ovissa i tanken på återseendet, hade härdat honom. Han var en äkta sjömansnatur och blotta hänsyftningen på hafvet kom hjärtat att spritta i bröstet på honom. Far och mor, syskon och hemland, de voro honom innerligt kära och hans tankars ständiga mål under ensliga nattvakter på oceanen, men hafvet, hafvet var hans värld och dit stod alltid åter hans glada håg.

Dörren öppnades och häradshöfdingen kom in med Helene, som åtföljt honom på en lång promenad.

— Det är afgjort nu, Leonard — sade den gamle herrn och räckte sonen handen — hon reser med dig, emedan hon känner att det är allas vår uppriktiga önskan.

— God afton doktor, du är ju också med om vårt förslag?

Doktorn försökte frampressa någonting otydligt, som skulle föreställa ett bifallande svar, sedan vände han sig till Helene och frågade lågt:

— Önskar fröken själf denna resa?

— Jag vet icke rätt, jag är alt fortfarande så passiv — svarade hon med någonting trött i ton och blick, som var ovanligt för henne.

— Åh, du skall nog blifva nöjd, Leni, det lofvar jag — Leonard tog hennes hand och lade den kärleksfullt på sin arm.

— Ni mena alla så väl med mig — sade hon hjärtligt, men doktorn såg huru hennes fina läppar skälfdes af återhållen smärta.

Kort därefter tog han farväl, han måste nödvändigt vara ensam nu för att osedd söka föreställa sig, huru Koivula skulle förefalla honom utan Helene och förbereda sig på afskedet från henne.

Man hade bedt honom tillbringa sista aftonen af de resandes hemvaro i familjekretsen.

— Alt sedan Adas död förefaller det mig som om du hörde till de mina — hade den vänlige gamle herrn yttrat — när man genomlefver en sorgetid tillsammans kommer man helt naturligt hvarandra närmare än under lifvets vanliga förhållanden. —

Så var det äfven, tyckte doktorn.

Beda, som under dessa veckor trofast delat familjens sorg och nu vid de hastiga reseförberedelserna gjort stor nytta — hennes vänfasta sinne hjälpte nämligen de opraktiska händerna till rätta — hade också kommit denna kväll för att säga farväl.

Stackars Beda hon kände nog så djupt afskedets smärta — det fans ju ingen på hela jorden, som hon så entusiastiskt beundrade som Helene — men beherskade sig hjältemodigt. Nu satt hon på mattan framför kakelugnen och stekte äppel åt sällskapet.

— Helene skulle haft lust att gråta öfver hennes hängifvenhet, till och med gamle Duces klumpiga ömhetsbetygelser ville i dag komma bågaren att flöda öfver.

Där kom nu Beda med ett riktigt läckert äppel, som hon nigande räckte Helene på en vacker fruktallrik.

— Vet du hvad Helene sade hon, Törmälä går omkring som en suckande herde altsedan din resa blef afgjord; för första gången känner jag något liknande sympati för honom. Ser du karlen är nog klok att begripa att han sett sig blind på solen, det kan alt räcka litet innan han klart kan skymta föremålen på den alldagliga jorden igen.

— Jag har hört att hans mor vill gifta bort honom med en rik bagarenka.

Beda skrattade: — Jo med all sin morskhets mot oss kvinnor så är han ändå som en vante i sin mors händer. Jag är riktigt förtjust i den dråpeliga gumman med sina karlatag och väldiga mustacher.

— Det är ju vackert att han har aktning för sin mor och rättar sig efter hennes önskningsar — säkert vore giftermålet lyckligt för honom.

— Tyvärr är inte Törmälä den ende, som uppfordrar min sympati, se på doktorn i afton?

— Beda, Beda!

— Blif nu för all del inte förskräckt öfver att jag glosat upp en hemlighet, du vet att den hos mig är i säkert förvar. För resten så var det ju klart att han skulle bli kär i dig, men naturligtvis tycker jag icke han är min drottning värdig.

— Ack tyst, du vet icke huru god och gedigen han är!

— Börjar du försvara honom, då ser det miss-tänkligt ut.

— Beda! — Helene grep hårdt väninnans hand — tror du värligen att dessa sista veckor lämnat rum för någon tanke på framtiden i mitt sjuka hjärta?

— Ack förlåt, älskade Helene, förlåt bad Beda ång-
erfullt — jag ville ej bedröfva dig.

— Nej, det vet jag nog — Helene lugnade henne
med en hjärtlig kyss.

— Är fröken ännu lika passiv angående resan?
— frågade doktorn, då han senare kom och satte sig
bredvid henne.

— Jag finner det fortfarande svårt att lämna hem-
met och den kära grafven — sade hon stilla — men
kanske ha de andra ändå rätt, kanske skall jag där-
borta bland idel främlingar tvingas att återvinna min
energi och mitt forna lefnadsmod. Molly är nu gam-
mal nog att träda i mitt ställe här hemma, sorgen har
värkat en genomgripande förändring hos henne. Hon
är ej mera blott en liten glad fladdrande fågel, eller
ett bortskämdt barn utan en tänkande varelse, som
ökade omsorger snart skola uppfostra till en god —
hustru. Jo, ty ni vet ju att Fritz Holm och Molly äro
ense, och att föräldrarne gifvit sitt bifall till förlofnin-
gens eklaterande i jul!

— Åh värkligen!

— Och sedan litar jag på er käre doktor, att ni
som vanligt kommer till Koivula och lifvar upp de
gamla under min frånvaro.

— Jag skall försöka.

— Vill ni kanske också ibland spela ett parti schack
med gamle Barken, det skall påminna honom om mig?

— Mer än gärna, har fröken icke några svårare
uppdrag för mig?

— Nej, inga svarade hon småleende — alla stak-
kars sjuka behöfver jag icke anbefalla åt edra omsor-

ger, ni sörjer själf så väl för dem, jag har sett det och hyser därför också fullt förtroende för er, doktor Linder.

Blodet rusade upp till hans tinningar, och det märktes att han ville tala, men Helene lade fast sin hand på hans arm:

— Låt det gamla hvila — hviskade hon upprörd — jag — kan — icke — nu!

— Icke nu, således dock kanske i framtiden? Ni vet ju, att den som håller på att sjunka till och med griper efter ett halmstrå — han fattade hennes hand och tryckte den hårdt — gif mig en enda stackars liten skymt af hopp, Helene?

Hon skakade på hufvudet:

— Det är något, som äfven om jag kunde lära mig att älska er, skulle stå emellan oss!

— Jag vet hvad ni menar, men hvarför kunde icke den enas tro blifva en öfvergångsbro för den andra. Ni står själf så säker och vill inte räcka ett finger för att hjälpa mig. Är detta rätt? — frågade han bittert.

Helenes stora mörka ögon sågo djupt in i hans: — Vår Herre har många vägar att att draga själar till sig — sade hon. — Stundom är äktenskapet för den icke troende maken en sådan väg och Gud begagnar stundom hustrun, om det är hon, som funnit sitt fäste, att värka på sin man, men det är icke alltid så. Ser ni oftast måste hvar och en kämpa sig fram till ljus och klarhet helt ensam, aldeles såsom vi äfven måste genomvandra den skumma dödsdalen allena med Gud. Ingen kan följa den vi älska dit in, men vi

veta att den troende själen går trygg vid sin Fräl-sares sida.

Hon höll upp ett ögonblick, sedan tillade hon: Har ni aldrig känt saknaden af ett fäste, doktor Linder? Något inom mig säger att ni på senaste tiden börjat söka därefter och då har bibeln ett ord för er. „*Den som söker han skall finna.*“

— Tror ni verkligen den ni kallar Fader, kyrkans Gud, skall kunna rycka mig lös från mig själf, från alla filosofiska förklaringsgrunder alt, alt som hitils utgjordt min lifsgrund? Är han så mäktig?

— *Han är den starkare som öfvervinner den starke* — svarade Helene högtidligt — Alt beror på om ni redligt söker, ja redan uti sökandet efter den eviga sanningen ligger trons begynnelse innesluten, och då ni funnit den skall ni icke mera kritisera utan endast tro.

* * *

Nästa morgon sken höstsolen vänligt öfver slätten och skingrade med vindens tillhjälp nattens töckenslöjor. Doktorn hade tidigt promenerat upp på kyrkbacken för att kunna tillvinka de resande ett sista farväl. Där kom nu den lätta vagnen dragen af två vackra bruna hästar och den hederliga Janne på kusk-sätet. De stannade ett ögonblick, då de varseblefvo den ensamme vandraren och Leonard hviftade med sin mössa. Afskedstårarne hade torkat i hans vackra ögon och han såg nöjd och hurtig ut:

— Jag får väl en hälsning med från dig till hafvet, min sköna evigt unga flicka! ropade han.

Helene försökte också säga något, men hennes läppar rörde sig blott ljudlöst.

— Lycklig resa, jag önskar att . . . . .

— Tusen tack, doktor, kör på Janne, vi måste äntligen göra slut på dessa afsked som taga lifvet af dig Leni, gör som jag och göm saknaden i kappsäcksbottnet.

Helene smålog: — Du skall nog bli nöjd med mig, Leonard — sade stilla.

Från Beda Holstius till Helene Löfving.

Maj 188—

„*Saknade vän!*“

Sedan jag sist tillskref dig, blåser en frisk vind genom gamla X. må du tro. Våren är kommen med lärksång och sippor, men var ej rädd, jag skall ej låta fantasin och vårens berusande andedräkt förvirra mig, utan gifva dig en reel skildring af den närvarande verkligheten. Prosan är min styrka, det vet du ju! Som du förstås aldrig får höra något från Koivula, så vill jag berätta dig att farbror ser pigg ut och som vanligt traskar kring ängar och åkrar så raskt att Molly — som trogen dina förmaningar ofta följer med — knapt kan hålla jämna steg med honom. Tant myrrar i sitt kära hushåll och får tårar i sina goda ögon, när Adas namn blir nämndt, eller då hon tänker på dig och din hemkomst.

Molly har blifvit en förtjusande flicka: älskvärd, hjälpsam och flitig som ett bi. I julas, då fästmannen var här, lyste hon som den täckaste lilla brudsmula i

världen; altför god åt Fritz Holm vill det synas, men han har likväl hyggat upp sig betydligt och lagt bort sina snobbmanér, den rättvisan måste jag gifva honom.

Herr Törmälä får du gratulera. Han är förlofvad med sin bagarenka, en respektabel medelålders dam, som ser ut att kunna taga sin man i kragen. Morsgumman myser i mustacherna af förnöjelse, men stakars Törmälä ser ut som om han slopat alla sina idealer. Jag har altsedan förlofningen icke en enda gång vidrört våra gamla tvistefrågor, hvaraf ses att jag också ibland kan vara en ädelmodig fiende.

Tant Mina går omkring på sitt pigero, smågnatar för sig själf efter vanligheten och pratar med gamla Mirran, som har åldrats och fått sura ögon. Alt emellanåt sammanträffa hon och jag på Koivula med doktor Linder och då blir det drabbning af; nog får den stackars karlen stundom sitta rätt hårdt emellan för alla sitt köns meriter, det är då visst och sant.

Vi skrattade oss nästan sjuka en middag, när tant Mina riktigt tog sig till att läxa upp honom för människosläktet ha privilegium att krångla med maten och ideligen poeka på buljong och rostbiff, rostbiff och buljong" — brummade hon och där satt doktorn hela tiden så fredlig, benade sin salta gädda och bad Molly om andra portionen af risgrynsvällingen och det fast den ändå var en smula bottenbränd. Han är värkli- gen godmodig och oemotståndligt jovialisk. Och à propos doktorn, så vinner han altmera min sympati i fråga om kvinnosaken. Vi disputerar rätt friskt ibland, men jag misstänker likväl att han oftast lutar åt mina

åsikter, fast det roar honom att reta mig till motsägelse. Han är som du engång yttrade en riktigt gedigen och präktig människa, de fattigas och lidandes vän. Nu har han fått tag i en sjuksköterska och förmått socknen att engagera henne; i alla filantropiska angelägenheter är han aldeles utmärkt, jag börjar smått tro, att han med tiden kunde blifva en passande man för.... Där höll jag på att nedskrifva en dumhet! Häjda dig min penna, man bör lämna alla sådana små fantasiplaner åt framtiden.

För öfrigt går tiden sin jämna gång, snart får jag åter öppna skolans dörrar för mina kära små fåglar och sedan, sedan kan jag börja vänta dig! Du skall finna alting sig så likt och främst *din* gamla kantiga Beda, färdig att välkomna dig med öppna armar. Kom snart Helene, kärlek och vänskap vänta dig och fosterlandet sträcker sin moderliga famn dig till mötes. Kom och se huru lugnt och fridfullt och sommargrönt det är här hemma på landet.“

Gr. skönl. 1.
Forssmän

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 100 6184

